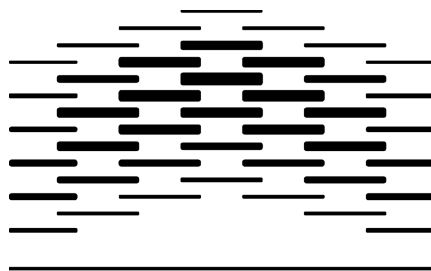

Å skrive og tenke og føle en annen
fortelling:
tankeeksperimentasjoner om kjønn.

Gro Larsen

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Masteroppgave i barnehagepedagogikk, Avdeling for lærerutdanning og
internasjonale studier

Høgskolen i Oslo og Akershus
20. juni 2017

*aprikostrærne finnes, aprikostrærne finnes
bregnene finnes, og bjørnebær, bjørnebær
og brom finnes, og hydrogenet, hydrogenet*

*cikadene finnes, sikori, krom
og citrustrær finnes, cikadene finnes
cikadene, seder, cypress, cerebellum*

*duene finnes, drømmerne, dukkene
dreperne finnes, duene, duene
dis, dioksin og dagene
finnes, dagene døden og diktene
finnes, diktene, dagene, døden*

*ettersommeren finnes, ettersmaken og ettertanken
finnes, og enerommet finnes, englene,
enkene og elgen finnes, enkelhetene
finnes, erindringen, erindringens lys,
og etterlyset finnes, eiketreet og almetreet
finnes, og einerbærbusken, ensheten, ensomheten
finnes, og ærfuglen og edderkoppen finnes,
og eddiken finnes, og ettertiden, ettertiden*

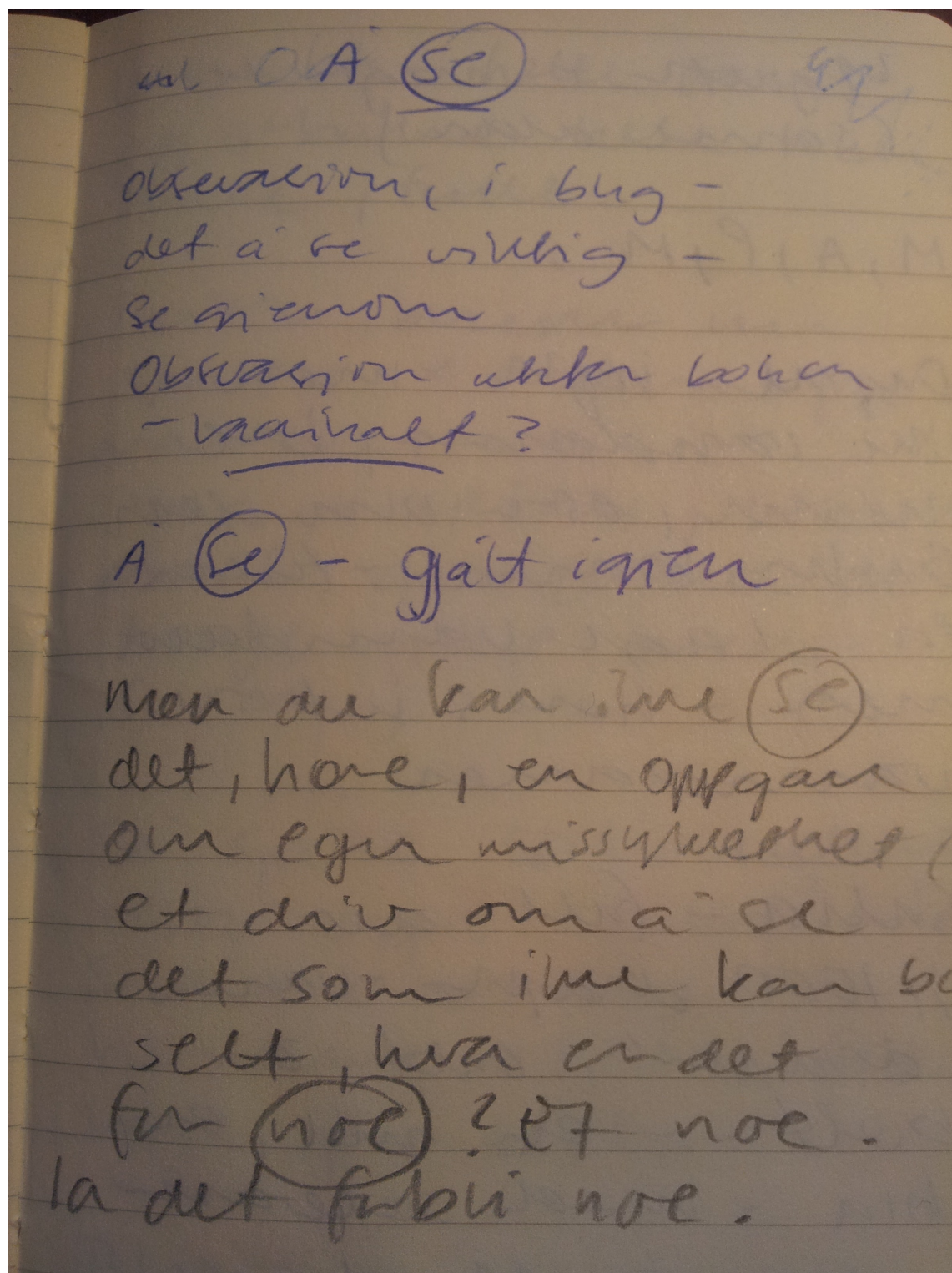
Inger Christensen, utdrag fra Alfabet (1982)

Å skrive seg inn i en mindre fortelling: et tilbakeblikk på prosessen

Jeg ser på den blå lille notatblokka og notatene jeg har skrevet ned tidligere. Lenge har jeg ikke sett eller klart å lese hva som også kan bevege seg der. Før nå. Jeg leser det jeg har skrevet. Og tenker på ordene som har fulgt meg hele tiden gjennom masteroppgavearbeidet.

We struggle to tame life, to make it function and it never does, which is the same thing as saying that it functions. Life persists and insists in its own proper way. We sense it sometimes when everything has fallen apart and broken down around us and in us; that's when life is at its most intense and even beautiful; it really functions. Machines function only when they break down, the order is order only as a moment temporarily stagnated from out of order. It is when out of order movement moves (Olsson, 2009, s. 195).

Notatblokka, lenge tilsynelatende unyttig, men det er et liv der også! Den blå notisblokka er liten, men samtidig konfronterende stor. Jeg ser eller leser det som beveger seg der på andre måter nå. Nå legger jeg merke til at det virket som om jeg skulle finne og se noe. Og dette skrev jeg ned med en blå penn, som virket. Men det gikk ikke, virket ikke. Jeg fanget, definerte og kategoriserte, noe jeg egentlig ikke ønsket og ville komme bort i fra. Samtidig som jeg tenkte dette da, ser jeg nå at pennen sluttet å virke og at de videre notatene er gjort med blyant. Og så virker notatmaskineriet igjen. Jeg ser det når jeg leser gråblyantskriften og tankene som kom: Hva er det for noe? Et noe. La det forbli et noe ...

Bilde av notat 1. Notatmaskineri som virker når det ikke virker.

Forord, eller takk for kampene?

I terroriet til masteroppgaven kjempes harde kamper for å utforske og prøve å skape mulighetsrom for også andre fortellinger om kjønn. Det startet med en stor fortelling om kjønn, en allerede tenkt fortelling. Når jeg skriver dette er det lite krefter igjen, og samtidig uendelig mer å ta av. Det er ikke langt igjen, kun 20 sider nå. Kanskje et sted i midten? (U)endelig! Det har vært harde kamper. Kontrollerte, forutsigbare kamper jeg har hatt en fornemmelse av ville komme, og kamper som har slått meg og masteroppgaven ut, gjort oss svakere. Møter, konfrontasjoner og slag som har slått sprekker, vold mot tankene. Sterke krefter som har stoppet og startet prosessen gang på gang på gang på gang; noe er virkelig på gang! Kamper og voldsomme møter mellom livets egne krefter. Dualismer, kategorier og vanetenkning om kjønn som oppløse(s)r. Prosessen, med kampene, møtene, mislykkede forsøk, omveier, stopp og brudd, negative affekter og følelser, har kanskje skapt noe som kan bli en annen fortelling om kjønn. Vonde møter og tilkoblinger som tapper krefter og senker ned farten, side om side med gode møter og tilkoblinger, som styrker og setter opp farten, midt i. Det har nok vært flest av tilsynelatende mislykkede møter, møter som mangler noe. Men nettopp der har det oppstått mulighetsrom, mellomrom og tanker for å møte fenomenet kjønn på nytt og på nytt og på nytt. Mangler og mislykkede forsøk blir til produksjoner. Å føle seg som en idiot kan være en fordel, fordi idioten kan bidra med et nytt blikk på det selvsagte (Steinnes, 2011).

Det er mange jeg vil takke. Tusen takk til min veileder Nina Rossholt. Takk for at du introduserte meg for Gilles Deleuze og Felix Guattari. Takk for at du ikke gav meg svar og for tålmodighet med meg. Tusen takk til Bente Larsen og Kari Stedje. En spesiell takk til barna, ansatte og foresatte i barnehagene jeg besøkte. Tusen takk til min kjære Gro Syversen, jeg er så glad for at du finnes.

SammenDrag

I denne oppgaven forsøker jeg å gjennomføre metodologiske eksperimenteringer, innenfor en postmetodologisk kvalitativ tilnæringskontekst. Jeg eksperimenterer med hva data kan være, hvordan data kan skapes, hvordan det er mulig å skape en vitenskaplig tekst og tester ut hva forskning kan være. Forsøk på tankeeksperimentasjoner står svært sentralt i oppgaven. Ved å eksperimentere med tenkningen så kan andre steder og tider for tenkning oppstå, i tankehendelser eller virtuelle øyeblikksrom som ikke har begrensede vegger. En tenkning som blir til mens den tenkes. Hvordan tenke nytt om kjønn?

I oppgaven utforsker jeg Deleuze og Guattaris forskjellsfilosofi. Fokuset er ikke på hva kjønn *er*, men på hva kjønn kan *bli*, når ulike elementer av livets krefter møtes. Jeg skal altså ikke finne ut eller oppdage hva kjønn er, men sette kjønn i bevegelse. Gjennom Deleuze og Guattaris filosofi kan verden tenkes annerledes. Deres filosofi tilbyr et annet språk og en annen tenkning å møte oppgavens spørsmål med. Spørsmålene blir sett som en problematiserende kraft. Svar hadde stoppet opp og hindret kjønn i å bli noe annet, men i tvil og i det å ikke vite, holder og samtidig glipper kjønn mot noe annerledes og åpent. Hvordan tenke nytt om kjønn?

Jeg har valgt skriving som metode for utforsking, derfor er jeg en stor del av oppgaven. Min egen tenkning tenkte likt og begrensede om kjønn, jeg var fanget av det jeg ønsket å overskride. Møtet med Deleuze & Guattaris filosofi stanset det vanemessige språket og den vanemessige tenkningen om kjønn. Noe annet ble satt i gang, en eksperimenterende reise eller tankeeksperimentasjoner for å tenke nytt, annerledes og spennende om kjønn. I prosessen har mange mislykkede forsøk (vanemessige tanker) gjort nye tanker mulig. Jeg bruker et utvalg av begreper fra Deleuze: affekt, event (hendelse) og assemblage. Jeg har ikke hatt en fastlagt metode, affekt har støttet meg i orienteringen i dette landskapet. Event (hendelse) er tanker i handling eller tankeserier som har i seg en annen tid og sted, som trer frem gjennom tekst og bilder. For å tenke nytt om kjønn eksperimenterer jeg med møter og tilkoblinger mellom elementer i et assemblage. Assemblage er alle elementene eller kreftene som utgjør masteroppgaven. Når de møtes kan nye tanker oppstå. Med begrepsuniverset til Deleuze har det blitt mulig for meg å konstruere møter og tilkoblinger som førte til at kjønn kunne løse seg opp og spre seg utover. Kjønn forsvant.

Summary

Within the context of a post-methodological qualitative approach to research, I've attempted to perform methodological experimentations. I'm investigating what data can be, how data is created, what research can be, as well as the possibilities for creating a scientific text. The thesis centers around efforts at thought experiments. In experimenting with thoughts, other places and times for thinking emerge, in events or in virtual rooms of moments unhindered by confining walls. Thinking conceived while thinking. How to contemplate gender in new ways?

I am exploring Deleuze and Guattari's philosophy of difference. The thesis brings into light what gender can *be* when various elements of life's forces meet. Instead of uncovering gender, I want to set gender in motion. Through the lenses of Deleuze and Guattari's philosophy the world can be thought of in different terms. They offer a philosophy with a different language and thinking, which I can use in meeting the thesis' questions. These questions are seen as a problematizing force. Answers had blocked gender from being something new. However, in the doubt and not-knowing, gender is held while simultaneously slipping through to something different and open. How to contemplate gender in new ways?

Since I have chosen writing as a method of exploration I am a large part of the thesis. My initial thinking was limiting gender, my reflections was caught by that it wanted to exceed. In meeting with Deleuze and Guattari's philosophy, the habitual language and thinking about gender stopped. Something else was set in motion, an experimental travel or thought experiments with the aim of reflecting on gender in new, divergent and exciting ways. In the process, failed attempts (habitual thoughts on gender) made way for new thoughts. I am using a selection of Deleuze's concepts: affect, event and assemblage. I have been short of an established method. However, affect has guided my orienting in this landscape. Events are the thoughts-in-action or thought series, containing a different time and place which emanates through text and images. Wishing to approach gender in new ways of thinking, I'm experimenting with the meetings and connections between elements in an assemblage. Assemblage is all the elements or forces constituting the thesis, when these forces meet, new thoughts about gender arise. The use of these concepts made possible a construction of meetings and connections, that further led to gender dissolving and spreading out. Gender disappeared.

Innhold

Å skrive seg inn i en mindre fortelling:	2
et tilbakeblikk på prosessen.....	2
Forord, eller takk for kampene?.....	4
SammenDrag	5
Summary.....	6
1.0 Hvorfor (ikke) kjønn? En slags bakgrunn for at denne oppgaven ble til.	9
1.1 Hvorfor filosofi når jeg skal skrive om kjønn?.....	11
Tankeeksperimentasjoner	11
Tilblivelse og forskjellighet	13
Virtuell forskjell.....	15
En maskinistisk virkelighet	15
Kropp uten organer	17
1.2 Introduksjon til noen få av oppgavens begreper.....	19
Assemblage.....	19
Hendelser	19
Affekt.....	20
Mellomrom	21
Diffraksjon og tenkeføle.....	21
2.0 Å skrive, en metodologisk inngang.....	23
Et mindre språk? Et språk som nærmer seg livet?.....	25
Møter mellom elementene.....	32
Oppgavens oppbygging/nedbygging	39
2.1 Å føle seg som jente, å føle seg som som: å stamme i sitt eget språk	41
Avisopp(slag) mot (det ukjente i) kroppen og tanken	41
Transcendental empirisme.....	45
2.2 Å skrive seg inn i et teoretisk fundament.....	48
Foucault og Derrida	51
Posthumanistiske og nymaterialistiske tenkninger	52
Postmetodologi.....	54
Postkvalitativ forskning.....	55
2.3 Konstruering og kollaps av et forskningsmaskineri.....	57
Har du sett meg før kunnskapen, språket og kategoriene?	58
Størreminde	63
3.0 (Mine) stratifiseringer av kjønn.....	65

Nye avisopp(slag) (utdrag fra media).....	66
Kroppstreet, kroppsverden	67
Forskjell i barnehagen	68
Der det ikke handler om hva det betyr, der det handler om å bety noe	70
3.1 Representasjon	74
Påkledningsmaskineri	75
3.2 Å skrive seg videre inn i et teoretisk fundament	78
Immanensontologi	78
Tilblivelse og forskjellighet – det er aldri det samme.....	80
3.3 Et annet (uni)vers	84
Et ukjent kroppslig landskap?	86
Det var ikke mening(en)	87
På vei mot et åpent, gåtefullt (kroppslig) landskap – andre tilblivelse?.....	95
Rytmeminner	97
Trommemaskineri.....	98
Og et vers (bildevers 3 og 1)	104
Og et vers (bildevers 2)	106
Og et vers (bildevers 4)	108
Og enda et vers (Bildevers 5)	110
En ny bursdagfeiring	114
Å skrive seg ut av fortellingen.....	116
Avslutningen begynner.....	117

1.0 Hvorfor (ikke) kjønn? En slags bakgrunn for at denne oppgaven ble til.

Jeg forsøker å forstyrre (mine) allerede tenkte vanemessige måter å tenke kjønn og kropp på. Normalt identifiserer og gjenkjenner vi kropp og kjønn i allerede gitte kategorier som gir mening og forståelse. Dette er slik jeg ser det en fornektelse av tilblivelsen, av hva kjønn kan bli. Begrepet ”becoming” eller ”tilblivelse”, som jeg har valgt å bruke i oppgaven, er et av nøkkelbegrepene i Deleuze og Guattaris filosofi. “Becoming” var mitt første møte med en mer (enn) meningsåpen og meningsfull verden(er). Et sentralt spørsmål hos Deleuze er om en gitt tenkning er livsbekreftende, om den bekrefter tilblivelsen og det mangfoldige livsuttrykket, eller om den tvert imot er preget av en inngrodd krenkelseslogikk (Steinnes, 2011, s. 201). I Deleuzes filosofi er mening møter mellom krefter (Massumi, 1992, s. 10) og krefter er begjær, eller det ukjente og utenkte, som ikke mangler noe, men som produserer virkelighet (Spindler, 2013, s. 88). Jeg prøver å skrive og tenke og føle en annen fortelling om kjønn, der mening ikke er bestemt allerede, i betydningen bestemt og stoppet og som noe som *er*, men åpen som i mening som *blir til* i møte mellom livets krefter. Gjennom masteroppgaven prøver jeg å utforske en meningsdannelse som bekrefter livet og tilblivelsen best (Steinnes, 2011, s. 201).

Vi gjenkjenner barn eller barnet før vi i det hele tatt vet noe om mennesket som står foran oss (N. Rossholt, forelesning, høst 2015). Gjenkjennelser og vanetenkninger er begrensende og stopper opp bildene av *den andre* til å *bli til* noe annet eller noe mer. Det er så ¹mye, mye mer som kanskje finnes (Sandvik, 2013, s. 67) og som skapes og blir til rett foran oss, men som blir skyggelagt av tatt for gitte og vanemessige måter å tenke og se og lese på. For å åpne opp for dette mye, mye mer som kanskje finnes, kan ikke barnet stå foran oss. Ved hjelp av et ²immanensontologisk utgangspunkt og ved å lene meg mot den ³materielle og ⁴affektive

¹ Tenkning, i Deleuze sin forstand, kan knyttes til dette mye, mye mer som kanskje finnes og tilgangen til dette kan vi få gjennom en eksperimenterende tenkning (Sandvik, 2013, s. 67). Hvordan tenke nytt om kjønn?

² Immanensontologien handler om hvordan sammenkoblinger av ting, både menneskelige og ikke-menneskelige, skaper forutsetninger for tilblivelser (Johansson, 2015, s. 134). I masteroppgaven bruker jeg begrepet assemblage om sammenkoblinger av alle de tingene jeg tenker med for å åpne opp for tilblivelser og å tenke nytt om kjønn.

³ Den materielle vendingen kan forstås som en reaksjon på den språklige vendingens ensidige fokus på språk (Sandvik, 2013, s. 40). Den materielle vendingen beveger tenkningen i en posthuman retning, der subjektet verken er overordnet eller i sentrum for tenkningen (Sandvik, 2013, s. 40).

⁴ Parallelt med den materielle vendingen har også den affektive vendingen vokst frem (Sandvik, 2013, s. 28).

vendingen i ⁵poststrukturalismen og posthumanismen, kunne jeg forsøke å løsrive meg fra det samme, det kjente og det som *er*, og la mennesket som står foran meg, være i bevegelse og ved siden av meg som forsker, og dermed åpne opp for det som *blir til* og mot det som også finnes.

Jeg strevde lenge med å velge hva jeg skulle skrive om. Jo mer tenkningen tenkte med Deleuze og Guattari, jo vanskeligere ble det å tenke avgrenset og ryddig og ta valg. Valg som før gav oversikt og struktur, men som nå ikke ville holde seg fast. Jeg startet med den kjønnede kroppen som tema, men dette kunne ikke være et avgrenset, oversiktiglig tema *istedenfor noe annet*. For det var *noe* annet som ble til, som ble skapt og som viste seg i mellomrommene, som valgte meg like mye som jeg valgte det, og som koblet seg sammen med meg og temaet for masteroppgaven. Hovedfokuset for masteroppgaven, den kjønnede kroppen, ble på paradoksalt vis større *samtidig* som det ble mindre. Større mindre fordi temaet koblet seg på livet som tema, eller rettere sagt, et *liv*, i deleuziansk forstand. Temaet for masteroppgaven beveget seg og vokste seg større og større, samtidig som det ble mindre og mindre, og jeg spurte meg selv gang på gang: Hva er det jeg skriver om egentlig? Og hva har dette med den kjønnede kroppen å gjøre? Skal jeg bytte tema? Skrive og utforske dette *istedenfor* dette? Jeg ble tvunget til å velge å fortsette, og, og, og.

⁵Ifølge Stormøij (Sandvik, 2013, s. 39) gir poststrukturalistiske perspektiver tilgang til en kritikk av begreper som sannhet, essens og rasjonalitet.

1.1 Hvorfor filosofi når jeg skal skrive om kjønn?

Å velge en filosofisk inngang til en masteroppgave, eller til forskning i barnehagefeltet er ikke noe nytt. Sandvik (2013) skriver om hvordan hun med en viss ærbødighet kastet seg inn i filosofiens verden. Den filosofiske verden var totalt ukjent for meg. Jeg, en helt anminnelig arbeiderklassejente, skulle ta fatt på tung fransk filosofi uten noen forkunnskaper. Det var nok en mening med det, å ikke vite hva jeg begav meg ut på, at jeg uvitende og naiv søkte utallige voldsomme møter, frivillig. Men fra det øyeblikket jeg ble introdusert for Deleuze & Guattari, var det bestemt og åpent på samme tid. Det måtte ble en voldsom (u)frivillig reise i forsøkene på å tenke nytt, annerledes og spennende om kjønn (Olsson, 2009).

Tankeeksperimentasjoner

Temaet for masteroppgaven ble, er, var den ⁶kjønnete kroppen. Valget av fokus kommer nok fra en motstand mot den klassiske representasjonstenkningen der kropp og kjønn er gitte og gjenkjennelige kategorier (McLure, 2013a). Så hvordan skulle jeg gjøre dette? Jeg måtte finne en fremgangsmåte som passet til utforskning av temaområdet. En strategi som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre, slik at noe annet kunne bli tenkt og finnes. Dette ville jeg forsøke på ved å tenke med filosofen ⁷Gilles Deleuze (1925-1995) og psykoanalytikeren Felix Guattari (1930-1992). Et av nøkkelementene i deres filosofi er en kritikk av representasjon som det dominerende bildet av tanken (MacLure, 2013a, s. 659). For dem er representasjon kategoriserende og dømmende, og en fiende av forskjellighet, bevegelse, forandring og oppdagelsen av det nye (McLure, 2013a, s. 659). Det klassiske bildet av tanken er ifølge Deleuze (Olsson, 2009) et svik mot hva det vil si å tenke, fordi den underordner tanke og handling til representasjoner (Olsson, 2009). For å karakterisere representasjonstenkningen bruker Deleuze bildet av et tre med røtter, som peker på opprinnelsen til hvordan alt utvikles på en lineær måte og som følger et dikotomiprinsipp. Treet er dypt innkapslet i vår måte å tenke på, for eksempel livstreet eller kunnskapstreet,

⁶ Jeg velger å ikke definere kjønn og skiller heller ikke mellom biologisk og sosialt kjønn i oppgaven. Dette skillet er også en binær dikotomi (Moi, 2004, s. 59) som ikke ser på forskjell i seg selv.

⁷ I oppgaven skriver jeg både Deleuze og Deleuze & Guattari, som henholdsvis viser til arbeid Deleuze gjorde alene og i samarbeid med Guattari.

eller knyttet til mitt tema, treet for kropp og treet for kjønn (Olsson, 2009): “Hos os har træet slået rod i kroppene, det har forhærdet og stratificert selv kjønnene” (Deleuze, 2005, s. 26). Sitatet har vært et bakteppe i arbeidet med masteroppgaven. På mange måter kan man kanskje si at det er i dette sitatet, og den tanken og verdenen jeg opplever at det sikter til, spenninger og kamper for å kunne tenke annerledes om kjønn befinner og utspiller seg. Mine egne vante måter å tenke på (treet) har ⁸stratifisert kjønn(ene), det jeg ønsket å overskride. Stratifiseringen av kjønnene vil jeg forsøke å illustrere senere i oppgaven, gjennom en observasjon fra barnehagen som jeg kaller bursdagsmaskineri/hendelse. Den vil vise at jeg var fanget og satt fast i det jeg nettopp ønsket å overskride. Treet for kunnskap blir altså sentralt knyttet til hvordan jeg forsøker til å gjøre forskningsarbeidet. Teorier om kunnskap eller epistemologi har avgjørende betydning knyttet til det å gjøre forskning. Gitt at vi ikke kan ha sikre og stabile fundamenter for kunnskap, får vi muligheten til å oppfinne, skape og eksperimentere (Olsson, 2009, s. xix). Dette peker på en vei mot en ikke-representasjonell tanke, en rizhome tenkning. En rizhome er en tanke, som i motsetning til det faste og hierararkiske treet, sprer seg i alle retninger og som ikke har begynnelse og slutt (Dahlberg & Moss, 2005). Jeg ønsker å tenke annerledes om kropp og kjønn og dette kan en rhizomatisk tanke eller kunnskapsstruktur hjelpe til med. Da kan jeg tenke hva jeg vil, det er ingen grenser for hva kjønn og kropp kan bli. Dette mye mye mer som også finnes. Brudd, fluktlinjer og endring er en del av rhizomet. Bruddene og fluktlinjene gir en annen måte å gjøre forskning på.

Deleuze introduserer et skille mellom tenkning og kunnskap, skillet har sammenheng med hans manglende interesse for representasjon (Sandvik, 2013, s. 67). Representasjon er enkelt beskrevet at språket eller begrepene vi bruker korresponderer med faste eller gitte fenomener i verden som er sanne og som fins (May, 2015). Poenget er at det er så mye, mye mer som kanskje finnes, men at dette blir borte når vi henger oss opp i ideen om representasjon og jakten på sannhet (Sandvik, 2013). Tenkning, i Deleuze sin forstand, kan knyttes til dette «mye mer» som kanskje finnes og vi kan få tilgang til dette gjennom eksperimenterende tenkning (Sandvik (2013, s. 67). Dahlberg & Moss (2005, s. 116) skriver:

⁸ Ifølge Deleuze (Andersen, 2015a, s. 116) betegner stratifisering dannelsen av lag. Stratifiseringens to elementer er materielle strømninger og diskursive strømninger. Lagene er i mange tilfeller både fordelaktige og ufordelaktige (Andersen, 2015a, s. 113). Fordelaktig fordi stratifiseringsprosessen tilbyr et minimum av stabilitet og struktur og ufordelaktig fordi den begrenser og hindrer mulige tilblivelser (nye tanker om kjønn) (Andersen, 2015a).

For if we make the Other into the Same, if everything is always predetermined, if learning and life are about conformity to norms, if surprise and uncertainty are programmed out-then knowledge is endlessly recycled in a process of transmitting prefabricated meaning and life stultifies in endless repetition.

For å kunne tenke nytt om kjønn måtte jeg altså forlate den vanlige måten å tenke på, det klassiske eller det dogmatiske bildet av tanken, tanken som gjenkjenner det som står foran oss, og som Deleuze (Dahlberg & Moss, 2005) hevder er et svik mot hva det vil si å tenke. Eller, det er vel riktigere å si at jeg måtte utfordre denne måten å tenke på, å forlate den er ikke mulig, og heller ikke ønskelig. Jeg forsøkte jo å åpne opp for en både-og tenkning der forskjellen var positiv, og ikke falle tilbake i en enten-eller tenkning, der forskjellen var negativ og stopper tilblivelse; the other into the same. Tanken kan være en ufrivillig aktivitet som foregår når sinnet er provosert av et møte med det ukjente og det ugjenkjennelige, kort fortalt, med annerledeshet (Dahlberg og Moss, 2005). Både-og tenkning kaller for en åpenhet for det uforutsigbare og det nye, en villighet til å eksperimentere og lage nye tilkoblinger.

Tilblivelse og forskjellighet

Tilblivelse og forskjellighet er sentrale begreper i Deleuze og Guattaris filosofi (Jackson & Mazzei, 2012). Begrepet tilblivelse knytter jeg til dette mye, mye mer som kanskje finnes, hvordan kjønn kan bli noe mer enn den aktuelle dimensjonen (hva kjønn er). Mitt fokus er ikke hva kjønn er, men hva kjønn kan bli. Tilblivelse er bevegelsen gjennom en unik hendelse som produserer eksperimentering og forandring, en tilstand av å være imellom (Jackson, 2013, s. 116). Tilblivelse gjør det mulig å tenke nytt om kjønn, fordi kjønn da hele tiden blir til, og aldri kan være det samme. Kjønn blir til på nytt og på nytt i uendelige bevegelse. Dette er også relatert til en positiv forskjellighet. I vanetenkningen jeg vil bort fra, er kjønn noe som er, og forskjellen er negativ. Denne negative forskjellen kjennetegnes blant annet av en istedenfor-tenkning (McLure, 2013a, s. 660). Forskjell blir negativt ved å tenke i kategorier og motsetninger; dette handler om kjønn og dette handler ikke om kjønn. Forskjell blir derimot positiv i en logikk av *og* (McLure, 2013a). Tilblivelse handler om tilkoblinger og sammensetninger (eksperimentere) (*og, og, og*) i hvert unikt møte/hendelse, som aldri kan være likt noe som har vært, fordi alt er i bevegelse hele tiden og blir til på nytt og på nytt.

Ordet tilblivelse var som sagt mitt første møte med denne filosofien. Gjennom tilblivelsebegrepet kom jeg nærmere det tvetydige og usigelige *noe*, det utenkte, tanken som blir til i det den tenkes. Sentralt i forskningsprosessen min er også hvordan livet (et liv) har tatt mer og mer plass, jeg tenker at dette henger sammen med tilblivelse: “Thought becoming can be described as an escape, it always takes place in the world as we know it...Bodies in flight do not leave the world behind...they take the world with them-into the future” (Jackson & Mazzei, 2012, s. 87).

I stedet for å ta utgangspunkt i humanismens subjekt tar Deleuze og Guattari altså utgangspunkt i *tilblivelser* (Johansson, 2015, s. 24). For Deleuze er ikke subjekt sentralt. I subjekt ligger det uttrykk for en posisjon og en kjerne, mens tilblivelse handler om bevegelser og prosesser. I stedet for å spørre om hva et subjekt *er*, eller knyttet til mitt prosjekt, hva kjønn *er*, rettes oppmerksomheten mot hva det har mulighet til å *bli*, hva kjønn kan *bli*. I følge Spindler (Johansson, 2015, s. 24) betraktes ikke subjektet som et utgangspunkt i Deleuzes filosofi, men heller en øyeblikkstilstand av før-personlige bevegelser og krefter. Disse bevegelsene og kreftene er ontologiske, de finnes i væren og foregår i subjekter, men også i objekter (Johansson, 2015, s. 25). Tilblivelser er nemlig ikke noe som er forbeholdt mennesker, men også det ikke-menneskelige (Johansson, 2015, s. 25). I tillegg til tilblivelsesaspektet vektlegger også Deleuze forskjellighet i sin ontologi (Sandvik, 2013, s. 47). Begrepet forskjellighet mangler identitet, det finnes bare forskjellighet, noe som umuliggjør gjentakelse eller kopi av tidligere hendelser (Sandvik, 2013, s. 47). Når disse to aspektene kobles sammen, tilblivelse og forskjellighet, viser dette at ontologien selv er en del av virkelighetsproduksjonen (Sandvik, 2013, s. 47). Dermed har ikke tenkningen som er produsert i denne masteroppgaven rot i mine beskrivelser og fortolkninger av den menneskelige væren i hendelsene, men den blir hele tiden skapt gjennom eksperimentering underveis i prosessen. Denne virkelighetsproduksjonen eller tankeproduksjonen (hvordan tenke nytt om kjønn) er ikke en ordnet og stabil prosess, men en maskinistisk produksjon som virker gjennom å kontinuerlig bryte sammen (Colebrook, 2010).

Virtuell forskjell

Gjennom å fokusere på bevegelser og tilblivelser i stedet for stabilitet og posisjoner, synliggjør Deleuze og Guattari det ⁹virtuelle og det som kunne *bli* i stedet for det som *er* (Johansson, 2015, s. 24). På Deleuze sitt immanensplan, dvs. planet der tenkningen blir til mens den tenkes, er det kun krefter og kropper med forskjellig fart og langsomhet som går i sammensetning med hverandre eller som bryter hverandre ned (Olsson, 2009, s. 190). Kroppene og kreftene av forskjellig fart og treghet er *a-lives* (Olsson, 2009, s. 190). I *a-lives* og på immanensplanet er det bare virtualiteter, som aktualiserer seg selv inn i definisjoner og posisjoner som vi kommer til å vite og kjenne, som for eksempel gutt og jente (Olsson, 2009, s. 190). I følge Stagoll (Andersen, 2015a, s. 135) beveger tilblivelse seg gjennom en hendelse og Deleuze (Andersen, 2015a, s. 135) forstår subjektivitet og hendelse som mer eller mindre den samme tingen. I starten av prosjektet mitt reduserte vanetenkning og generaliseringer tiden, ved for eksempel å se hendelser som like (Colebrook, 2010, s. 227). En bursdags-hendelse som introduseres senere i oppgaven viser at jeg var fanget av vanetenkning, der forskjell ble negativ ved at den ble tilagt betydning og mening, og nye tanker om kjønn ble stoppet. Samtidig vil det i oppgaven også komme hendelser som blir til i en annen tid og et annet sted, der ingen hendelser eller tanker om kjønn kan være like, der forskjellen er positiv, fordi den hele tiden blir til på nytt og på nytt og på nytt. Nye tanker om kjønn. Hendelsesbegrepet gjør dette mulig.

En maskinistisk virkelighet

Virkeligheten i Deleuzes filosofi er maskinistisk, og dette henger sammen med Deleuze & Guattaris forståelse av begjær. Vanligvis assosierer vi begjær, eller det ubevisste, med mangel, negasjon og med subjekter (Colebrook, 2010). I oppgaven tenker jeg begjær som det utenkte eller ukjente, (hva kjønn kan bli), som krefter som støter sammen. Jeg ønsker ikke å gjøre disse kreftene eller elementene (elementene som utgjør mitt forskningsassemblage) til noe kjent og allerede tenkt, det hadde vært å minske kreftene og muligheten til å tenke kjønn som noe mye mer, ved å søke etter betydning, mening og forståelse. Ulike møter og

⁹ Et liv inneholder bare virtuelle momenter. Det består av virtualiteter, begivenheter og singulariteter (Deleuze, 2000, s. 58). Det virtuelle er nært forbundet med en annen tidsforståelse, som gjør det mulig å bevege meg/seg mellom fortid, nåtid og fremtid. Jeg bruker også drømmedata i oppgaven, det kan knyttes til det virtuelle. Jeg ser det virtuelle i sammenheng med virtuelle tanker om kjønn; det utenkte, det uferdige, det ubestemte.

tilkoblinger i masteroppgaven illustrerer den vanlige oppfatningen av begjær, og at jeg selvfølgelig også er fanget av denne tankegangen. En tankegang som jeg hele tiden kjemper for å komme bort fra, for å oppnå en livsbekreftende tenkning om (den kjønne) kroppen. En tankegang som handler om å løsrive seg fra fortolkning og betydning. Men hva har denne livsbekreftende tenkningen og begjær å gjøre med hverandre? For Deleuze og Guattari (Colebrook, 2010, s. 132) er ikke begjær en relasjon mellom termer, mellom subjektets begjær og et savnet objekt. Hos Deleuze og Guattari (Colebrook, 2010, s. 133) er begjær produksjon, alt liv er begjær. Deleuze mener at begjæret er det vi produserer virkelighet med, og aksepterer ikke psykoanalysens premiss om at begjæret uttrykker mangel (Carnera, 2015). I følge Deleuze og Guattari er ikke begjæret personlig, men kollektivt. I oppgaven forsøker jeg å løsrive begjæret fra der det blir holdt fanget, slik at det kan produseres og skapes nye tanker om kjønn: "Desire is always assembled; it takes place in between people. We never desire an object; we desire the object in a complex network of relations" (Olsson, 2009, s. 100).

En maskinistisk forståelse av virkeligheten gjorde meg spesielt oppmerksom på forstyrrelser og når ting ikke gikk som planlagt, både i barnehagelivet og mitt hverdagsliv; altså (et) liv(et). Alle hendelser/affektiv data i oppgaven har dette (kjenne)tegnet, noe (livet/tanken) virker ikke lenger/kan ikke organiseres (som før), (og) noe uventet skjer/viser seg. Dette henger sammen med begjærets maskinistiske fungering (Spindler, 2013). Begjæret, eller begjærmaskinene fungerer dysfunksjonelt (Colebrook, 2010). Det vil si at det virker når det ikke virker, nye tanker om kjønn skapes når det stopper opp. I oppgaven har begrepet begjær etterhvert hjulpet meg til å tenke det utenkte og ukjente. Ikke som mangel som i mangel på forståelse og mening, men som produksjon av nye tanker om kjønn, der det ikke handler om noe er sant eller hva noe betyr, men om det virker/hva noe gjør (Massumi, 2014). Begjæret, eller det utenkte og ukjente, produserer tanker og virkeligheter ved å koble seg på andre krefter (kropper), der kjønn kan bli til på nytt og på nytt, nettopp ved å få mulighet til å koble seg på andre krefter. I mitt forskningsprosjekt låste (mine) stratifiseringer om kjønn fast, de begrenset begjæret og det ukjente ved å gjøre det til noe allerede kjent. Da ble muligheter for tilkoblinger mellom kropper svekket og dermed også muligheten til å tenke nytt om kjønn. Forundring kan føre til at begjærstrømmer kan flyte mer fritt (Andersen, 2015, s. 258). Forundring kan fungere som det fordelaktige stedet hvor man kan finne potensielle de-territorialiserende bevegelser og fluktlinjer, et sted hvor man forsiktig kan finne sprekker i en body without organ (BWO) som er gjort om til en vegg (Andersen, 2015, s. 258). Begjærstrømmer, som i tankestrømmer, får strømme fritt og uten jakt på betydning, man

skaper, tenketanker blir til igjen og igjen, nye bevegelser og tanker om kjønn. Forundring (McLure, 2013b) hjalp meg til å bli i det rare og utolkbare og i det jeg ikke klarte å forstå.

Kropp uten organer

Begrepet kropp forbindes ofte med en *kropp med organer* i dagligspråket og i forskning (Rossholt, 2015, s. 214). Deleuze og Guattari hevder at kropp med organer er en modernistisk konstruksjon, der fokuset er en organisering etter kjønn, etnisitet og alder, noe som bidrar til å vedlikeholde dualistiske inndelinger (Rossholt, 2015, s. 214). Ved å fokusere på tilblivelse, flyt og prosesser kan Deleuze og Guattari konseptualisere kroppen utenfor en binær opposisjon. Dette kan få oss til å fokusere på hva kropper kan være i stand til, i stedet for hva kropper er. Å fokusere på hva kropper kan bli, i stedet for kun å se måtene kroppene blir begrenset av strukturer, slik som kjønn (Coffey, 2012, s. 13). Kropp er ikke et humanistisk subjekt, men en posthuman kropp som eksisterer i komplekse nettverk av menneskelige og ikke-menneskelige krefter og relasjoner (Coffey, 2012, s. 6). Deleuze & Guattari foreslår å skape en kropp uten organer, en *body without organs* (BWO), å ¹⁰kartografere, for å løse opp i ¹¹sedimenterte stratifiseringer som bidrar til at begjær begrenser seg til et territorium (Andersen, 2015, s. 258). Begjær blir vanligvis forstått som noe individuelt og personlig og knyttet til mangel (Colebrook, 2010). I Deleuzes filosofi derimot, er begjær produksjon og prosess, maskinistisk og kollektivt. Begjærets maskinistiske fungering (Spindler, 2013) har også vært spesielt virksomt i arbeidet med oppgaven. Begjæret, eller begjærmaskinene fungerer dysfunksjonelt.

Slik har prosjektet beveget seg, gjennom den vanemessige tanken om kropp og kjønn, treet, der mening og betydning allerede er forhåndsbestemt og definert, som stopper opp mulighetene for å bli noe mer, noe annet, der bare den aktuelle dimensjonen av virkeligheten var med, og der det ikke lot seg gjøre å unngå å tenke kropp som et problem som måtte kritiseres. Men kritikk er i ifølge Deleuze helt forgjeves (Steinnes, 2011, s. 200). Jeg møtte

¹⁰ Kartografi tar utgangspunkt i skillet mellom «karttegning» og «avtegning» av kunnskap (Steinnes, 2014, s. 205). Vi blir ut fra dette oppfordret til å tegne kart heller enn å følge kunnskapssystemer som allerede er avtegnet (Steinnes, 2014, s. 205). Jeg ser dette i sammenheng med ønsket om å ikke jakte på betydning og mening, både i stor/macro/molar og liten/mindre/micro/molecular skala, der bursdagshendelsen kan være et bilde av førstnevnte, og der det mindre/micro/moleculære beveger seg i mellomrom og ikke kan fanges.

¹¹Jeg tenker at sedimenterte stratifiseringer er lag av diskurser og materialitet som konstituerer kjønn, og som har blitt så seige og ufordelaktige at kjønn nesten ikke kan tenkes annerledes.

forgjevesheten, men etter lange omveier og mislykkede forsøk klarte jeg å trå litt til siden for den. Til siden, eller i utkantene, mot det som også finnes på utsiden av språket. Det åpnet en annen meningslogikk, en ¹²affektiv logikk, der kjønn kunne kobles på livets krefter. Meningsproduksjonen kunne gå utover det som allerede er tenkt. Hvordan kan jeg tenke nytt om kjønn? Sitatet gir en slags kort oppsummering av forskningsprosjektet. Bevegelser preget av stopp og brudd gjennom den vanemessige tanken om kropp og kjønn, og etterhvert bevegelser mot det ukjente i både tanken og kroppen.

The important point is that the root-tree and canal-rhizome are not two opposed models: the first operates as a transcendent model and tracing, even if it engenders its own escapes; the second operates as an immanent process that overturns the model and outlines a map, even if it constitutes its own hierarchies, even if it gives rise to a despotic channel. It is not a question of this or that place on earth, or of a given moment in history, still less of this or that category of thought. It is a question of a model that is perpetually in construction or collapsing, and of a process that is perpetually prolonging itself, breaking off and starting up again (Massumi, 2014, s. 21).

Selv om det aldri er fullt mulig å komme unna representasjoner, gjenkjennelse og identifisering, må jeg søke for "the and" ved å argumentere for antall tilkoblinger eller møter, som provoserer eller forstyrrer, slik at noe nytt kan bli tenkt og følt (Olsson, 2009). I forsøket på å tenkeføle annerledes og nytt om den kjønnede kroppen eksperimenterer jeg gjennom hele oppgaven: Hvordan kan jeg tenke forskjellig? "Spørsmålet er ikke om det er sant, men virker det? Hvilke nye tanker gjør det det mulig å tenke? Hvilke nye følelser gjør det det mulig å føle? Hvilke nye oppfatninger og opplevelser åpner det i kroppen?" (Massumi, 2014, s. xiv).

¹² Med affektiv logikk mener jeg at en åpen mening/tenkning først blir til når ulike krefter støter sammen.

1.2 Introduksjon til noen få av oppgavens begreper

Deleuze sine begreper er pragmatiske og de gjør noe. Han har uttalige begreper og alle begrepene har forbindelser til hverandre. Det gjør det veldig komplekst å gjøre en avgrensning, i både tekst og tenkning. Deleuze sine begreper gir tilgang til et språk for å tenke annerledes. Fokuset er ikke på å oppdage virkeligheten, men å skape flere. Hvorvidt noe er sant er ikke viktig (May, 2005). Min tenkning har samlet seg spesielt rundt begrepene *assemblage*, *hendelse (event)* og *affekt*. De vil utgjøre en stor del av oppgaven og da introduserer jeg de kort nå, så enkelt som jeg får til, slik at de blir lettere å komme tilbake til.

Assemblage

Assemblage er et sentralt ontologisk begrep som Deleuze og Guattari bruker om en konstellasjon av sammensetninger eller tilkoblinger som fungerer i et slags maskineri. Dette er ikke et fysisk eller håndfast maskineri, som ordet maskin kan gi assosiasjoner til. Et *assemblage*, konstellasjoner som fungerer sammen i et maskineri, kan bestå av alt mulig, Ord, mennesker, dyr, ting, alt er kropper (*bodies*) som er utsatt for de samme kreftene i maskineriet. Elementene i maskineriet møtes og produserer tanker og virkeligheter, samtidig som maskineriet virker gjennom stopp og brudd. Dette er altså ikke en maskin i ordet vanlige forstand, det er heller virkeligheten eller tanker som er maskinistisk. Denne oppgaven kan f. eks. ses som et forskningsmaskineri (*forskningsassemblage*) som skal produserer nye tanker om kjønn. Elementene er f. eks. jeg, mine tanker, en drøm, et dikt, bildeserie fra barnehagen, en lyd, forskningsnormer, andres tanker fra bøker, årstiden, masterrommet, og og og.

Hendelser

I mer tradisjonelle forskningstradisjoner kunne mine observasjoner i barnehagen blitt kalt observasjoner, med en definert begynnelse og slutt og hvor mine følelser og fornemmelser som forsker er usynlige og irrelevante. I en delezeusiansk kontekst er det bedre å kalle observasjonene for hendelser eller events. Her tenker man nemlig at alt er i bevegelse og at det er umulig å fange sannhet eller virkeligheten som den er. Man tenker også at det ikke bare er den faktiske eller aktuelle dimensjonen av virkeligheten som er viktig, men også den virtuelle (det ukjente, utenkte). Videre finnes ikke vanlig tid, tiden er ikke lineær og slutter

aldri. Hendelsesbegrepet forsøker å romme dette, både det aktuelle, virtuelle og ikke-lineær tid. Når jeg kaller observasjonene hendelser, så åpner jeg opp for meg, mine fornemmelser, drømmer og kropp i møte med barna i noe som aldri egentlig slutter. Teksten beveger seg gjennom fortid, nåtid og fremtid, og hendelser trer frem i tekst og bilde (møte mellom elementene). Tilblivelser, eller nye tanker om kjønn, skjer i hendelser, eller prosesser av tilkoblinger (Coffey, 2012, s. 7). Kropp som hendelser av tilblivelse (Coffey, 2012, s. 6).

Affekt

Affekt, slik begrepet brukes i denne oppgaven, er kort fortalt evnen til å påvirke og til å påvirkes (Gregg & Seigworth, 2010). Begrepet kommer fra en fagdisiplin i biologi og zoologi som ser på og beskriver dyrenes atferd ved de affekter de er mottakelige for og deres evner til å bli påvirket eller til å påvirke. Deleuze mener at denne tenkningen har gyldighet for mennesker. Alt er kropper som affekteres, inkludert dyr og mennesker (Deleuze, 2000, s. 38). Deleuze er spesielt kjent for bildet med flåtten. Flåtten, et dyr som suger blod av pattedyr, har blitt definert ved tre affekter: den første handler om lys (å klatre til toppen av greinen), den andre handler om lukt (å la seg falle ned på det pattedyret som passerer under greina, den tredje angår varme (å finne frem til det varmeste, pelsløse området) (Deleuze, 2000, s. 38). En verden med bare tre affekter, blant alt det som foregår i den uendelige skogen. Min prosess kjennetegnes av hvordan jeg f. eks. har samlet på ulike elementer som har gjort noe med meg, som har påvirket meg og forskningsprosessen, og som har tegnet stier jeg har valgt å følge uten å vite hvor de skulle føre hen. Affekt har for meg vært dette usigelige, dette noe, som jeg har kjent og følt som noe viktig, men som det ikke har vært noen ord for. Affektbegrepet hjalp meg til å tenke tilkoblinger og sammensetninger, og hjalp meg til å se hvordan min egen tenkning stoppet opp tilkoblingene som ville gitt styrke til å tenke kjønn som noe mer og som noe annet enn det kjønn allerede er. Affekt koblet etter hvert tenkningen til livet eller et liv, der det ikke finnes skiller mellom elementene i verden, og da kunne kjønn blande seg med alt annet. Ved hjelp av affektbegrepet har jeg kunnet bevege meg i mellomrom, i det utenkte og det ukjente, i forsøkene på å kunne tenke nytt om kjønn.

A body is not defined by the form that determines it nor as a determinate substance or subject nor by the organs it possesses or the functions it does fulfill. On the plane of consistency, a body is defined only by a longitude and a latitude; in other words, the sum total of the material elements belonging to it under given relations of movement and rest, speed and slowness (longitude); the sum total of the intensive affects it is capable of at a given power or degree of potential (latitude) (Massumi, 2014, s. 306).

Mellomrom

Affekt oppstår “in the midst of in-between-ness” (Gregg & Seigworth, 2010, s. 1).

Tenkningen har beveget seg i det ukjente, utenkte og usigelige. For å kunne la tenkningen bevege seg slik måtte jeg ha et udefinert rom, et flytende og uendelig rom å tenke i og med. Mellomrommet slik jeg bruker det i oppgaven er et slags rom der tenkningen kunne bevege seg mer fritt, der det ikke fantes vegger og begrensinger, men hvor alt bare kunne bevege og strømme uabrudd, hvor kjønn kunne strømme, få bevegelse og fart (og, og, og). Det har vært svært forvirrende å bevege seg i dette mellomrommet, helt på kanten av hva en kan vite/ikke vite. Jeg tenker at mellomrommet kanskje er det stedet som finnes eller blir til mellom det dogmatiske bilde av tanken og tanken uten bilde? Tenkningens rom som øyenblikk (Spindler, 2013, s. 177). Alt er i bevegelse og idet jeg tenker en tanke om for eksempel kjønn er den tanken på vei et annet sted nettopp fordi mine tanker er flyktige (Reinertsen & Rossholt, 2016, s. 75). En rhizome tenkning, i kontrast til treet, alltid i midten og alltid i prosess (May, 2005, s. 133).

Diffraksjon og tenkeføle

Diffraksjon er bøyingsfenomener. Det er begrepet fysikere bruker for å beskrive forandringer i vann, lys og lydbølger og den spredningsprosessen som slike bølger går igjennom når de møter motstand eller treffer et objekt (Reinertsen, 2015, s. 276). En diffraktiv lesning av data beveger kvalitative analyser bort fra vanemesig normative lesninger mot en diffraktiv lesning som sprer tenkningen i uforutsigbare mønstre som produserer annerledes kunnskap (Mazzei, 2014, s. 742). I følge Barad (Mazzei, 2014, s. 742) er diffraksjon preget av mønstre av forskjell, mens refleksjon ”reflects the themes of mirroring and sameness”

(Mazzei, 2014, s. 742). Igjen, det handler ikke om hva kjønn er (hva det betyr), men hva kjønn kan bli (hva det gjør). Teorien eller begrepene jeg bruker i oppgaven skal altså ikke speile, forklare eller definere gjennom refleksjon og kritisk tenkning, men teorien og begrepene skal gjøre noe eller virke. Og det de gjør når begrepene kobles på eller møter andre krefter (assemblage) er å produsere nye tanker om kjønn. Nye tanker fordi diffraksjon er øyeblikk av ”plugging in” (Mazzei, 2014, s. 743), som jeg tenker er tilkoblinger eller møter mellom krefter (oppgavens assemblage).

I forskningssammenheng de siste årene har det oppstått bevegelser knyttet til hvordan man forholder seg til data i både barnehage- og forskningsfelt (Olsen, 2015, s. 68). Felles for vante og dominerende dokumentasjonsprosesser både i barnehage og forskningsfelt synes å være at data og dokumentasjonen blir sett som et bilde på noe som har vært (Olsen, 2015, s. 66). Man kan få inntrykk av at datamateriale eller bilder skal speile virkeligheten, eller være subjektive avbildninger av en erfart virkelighet (Olsen, 2015, s. 67). Bevegelsen ønsker seg bort fra dette og kritiserer blant annet en rasjonell forskerrolle som nøytralt beskriver virkeligheten. I likhet med intimitet som metode kan differaktive undersøkelser minske avstanden mellom forsker og det som forskes på, da diffraksjon gir meg mulighet til å nærlese *med* data i stedet for å se det ut fra en distansert forskerposisjon.

2.0 Å skrive, en metodologisk inngang

Jeg har alltid likt å skrive. Jeg syns det er lettere å uttrykke tanker og følelser skriftlig, enn muntlig. Det er som det er et langsommere tempo i skriften. Når det er sagt betyr ikke det at skrivingen i denne prosessen har vært en lett og rett frem business. Skrivingen har stoppet helt opp i lange perioder, sammen med tankene og hele masteroppgaven. I møte med Deleuze og Guattaris filosofi var det som om mitt eget språk og min egen stemme forsvant. «Hvor er din egen stemme?» ble jeg spurt, eller «Dette må du skrive med egne ord!». Det hele henger nok sammen med vanskeligheten i å måtte skrive *samtidig* med at det ikke var helt klart for meg, men jeg knytter det også til hvordan et uttørret vokalbular vil øke muligheten for intensitet, til å få språket til å vibrere (Steinnes, 2011, s. 207). Jeg har altså brukt skrivingen for å skrive meg inn i forskjellsfilosofien. En måte å skrive på som har vært usikker, famlende, langsam og ydmyk.

Å skrive er en sentral del av det som skjer innenfor forskning i humaniora og samfunnsvitenskap, og det forventes ofte at tankene skal være tenkt ferdig når de skrives ned (Johansson, 2015, s. 145). Det er det ferdigtenkte produktet eller resultatet som etterspørres, men for meg har det vært umulig å skrive frem masteroppgaven på en ryddig, sikker og ferdigtenkt måte. Denne masteroppgaven krevde en annen, andre skrivestiler. En skrivestil som ble til, ikke på avstand, men i en prosess og i mellomrom, flyt, bevegelser, sammenkoblinger og tilblivelser (Johansson, 2015). Senere i teksten skriver jeg (s. 25): «så jeg begynte å skrive her og nå, som jeg gjør nå, valgte å følge bevegelsen eller tanken mot *noe* jeg ikke kunne kontrollere eller vite hvor ville føre hen». Tankene og tankeproduksjonen har altså oppstått *samtidig* med teksten, og jeg opplever ikke at jeg har hatt kontroll over denne prosessen, som et stabilt, rasjonelt forskersubjekt. Jeg tenker på skrivingen i denne oppgaven som en ¹³nomadisk aktivitet eller utforsking (St. Pierre, 2008, s. 484), der det er umulig å skille meg som skriver fra det som skrives.

“Writing has nothing to do with signifying. It has to do with surveying, mapping, ever realms that are yet to come” (Massumi, 2014, s. 3).

¹³ Nomaden er tanken som ikke har noe fast bosted, og som dermed er frigjort et fast synspunkt å tenke fra (Johansson, 2015).

Jeg har kjempet og blitt tvunget til å bevege meg i det uforståelige og tvetydige, og ikke søke etter mening og betydning, både i språket og i virkeligheten. Det var jo det jeg ønsket, en strategi som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre slik at noe nytt kunne bli tenkt. Det var annerledes å skrive det, fordi skriften og språket fortsatt representerte virkeligheten på betryggende avstand. Jeg hadde vel bare ikke forstått rekkevidden av en slik strategi, at det var jeg og min egen tenkning som skulle bli forstyrret, og dette ønsket jeg frivillig.

Jeg strevde lenge med å «velge» hva jeg skulle skrive om. Jeg tenkte på å skrive om språk, et tema som jeg til slutt valgte bort fordi jeg oppfattet at det ville bli for personlig og umulig å avgrense seg fra. Men så er det her igjen. Språket. Som jeg av en eller annen grunn trodde jeg kunne velge bort. Språket som jeg hadde et altfor raskt ønske om å kritisere og gjøre motstand mot, er nettopp det som gjør denne masteroppgaven mulig. Og som om temaet den kjønnede kroppen skulle være enklere å avgrense seg fra? Det var et umulig prosjekt å ikke gjøre denne masteroppgaven personlig, og hvorfor denne sterke motstanden mot det personlige? Kanskje var det forventninger og krav til hva forskning er eller hva jeg trodde forskning skulle være, som gjorde at jeg distanserte meg. Det ligner på den samme istedenfor-tenkningen knyttet til hva kjønn er og ikke, tenkning som er vant til å skape oversikt ved å rydde og kategorisere: dette handler om kjønn, dette handler ikke om kjønn, eller dette er knyttet til forskning, dette er ikke knyttet til forskning. Kanskje var jeg fanget av den aktuelle dimensjonen av forskning, hva forskning er, og der forskning vanligvis ikke hører sammen med det personlige, det følelsesmessige og det irrasjonelle? Eller handlet det om meg personlig? Jeg syntes jo at jeg var ganske personlig allerede. Ellers handlet det nok mye om at jeg ikke hadde forstått rekkevidden av hva denne retningen gjorde det mulig å si og tenke og føle. Det var som om alt lå åpent, de teoretiske perspektivene som gjorde det mulig å være en personlig stemme, men likevel åpnet det seg ikke opp slik for meg. Samtidig tenker jeg at det kanskje var mine egne vanemessige tanker av hva det vil si å være personlig som hindret meg i å se at det var i gang, og at den personlige stemmen var vanskeligere å få øye på fordi den hadde forandret seg. Den var blitt kollektiv, det personlige spredte seg også utover. Det affektive overtok også mer og mer. Denne masteroppgaven er både personlig og affektiv. Med det mener jeg at jeg er en stor del av denne oppgaven, jeg er en del av oppgavens assemblage.

Et mindre språk? Et språk som nærmer seg livet?

Jeg eksperimenterer med ulike skrivestiler gjennom hele oppgaven. Denne flerspråkligheten kan skape åpninger og (sammen)brudd (Steinnes, 2011, s. 208). I prosessen med å nærme meg og forsøke å fatte Deleuze & Guattaris vanskelige og komplekse filosofi har flerspråklighet vært helt nødvendig. Det har gitt meg andre måter å vite på, å føle meg frem, og orientere seg med/i/gjennom. Å eksperimentere, leke og prøve seg frem med språket, skaper muligheter for det som kalles deterritorialiseringer (Johansson, 2015, s. 138). Dette innebærer at språket bryter seg løs fra sitt territorium, sin diskurs og sin institusjonaliserende sammenheng (Bogue i Johansson, 2015, s. 138). Jeg ønsket å forstyrre vante måter å tenke kjønn og kropp på, og disse forstyrrelsene måtte som sagt *gjøres*. Språket ble forstyrret, det passet ikke lenger, det begynte å bli fremmed, det begynte å stamme, det ble noe vilt over det. Jeg ser denne stammingen i sammenheng med at språket beveget seg nærmere et liv, koblet seg på, i uendelige kombinasjoner, hvor andre logikker begynte å gjøre seg gjeldende, og hvor blant annet punktumet hadde blitt fratatt sin stopp funksjon. Det skjedde noe som ligner det Reinertsen & Rossholt (2016) har kalt en strekking av det akademiske språket, hvor et mer poetisk språk etterhvert trer frem. Jeg eksperimenterer med form, slik som forfatterne i boka *Metodefestival og øyeblikkrealisme-eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (Otterstad & Reinertsen, 2015). Mange av artiklene i boka er preget av skrijving som er ydmyk og ikke skråsikker, de åpner opp for usikkerhet, dilemmaer og det uferdige (Reinertsen (2015, s. 19): “Eksperimentering med form er viktig i seg selv. Det kan skape nye lesninger av tekster, det kan skape nye virkeligheter og liv” (Reinertsen, 2016, s. 20).

Kanskje det var slik et mer poetisk språk trådte frem, ved at språket beveget seg nærmere livet? Det ble liksom varmere og mer følsomt? Da jeg tok studieemnet ”Kritiske og internasjonale perspektiver på barnehagepedagogikk” skrev jeg flere oppgaver hvor jeg nå (igjen)oppdager språket. Jeg ser at det hele tiden har vært et tema som har (for)fulgt meg og som har dukket opp i arbeidet med masteroppgaven, språket er der igjen. Det høres kanskje selvsagt ut. Selvfølgelig blir språk en sentral del av en masteroppgave, den må jo skrives. Men det gamle språket virket ikke lenger, og det ble lange skrivesperrer. Men så, etter lang tids tørke var det som om språket hadde fått fart på seg, det samme gjaldt virkeligheten, og det ble umulig å samkjøre dem som før. De ville ikke bli holdt fast. I møtet med Deleuze og

Guattaris filosofi fantes det imidlertid et annet språk, et¹⁴ mindre språk, som kunne håndtere udugeligheten og utilstrekkeligheten jeg følte ved i det hele tatt å uttrykke noe. Jeg husker tilbake da jeg møtte filosofien deres. Jeg leste og leste uten å forstå, språket og begrepene svevde bort fra ethvert forsøk på mening, samtidig var også språket det jeg kunne holde meg fast i. Språket ble på en måte bevegelig, språket som kraft, språket som et liv. Jeg ser dette i sammenheng med *sense* (McLure, 2013a), det ville elementet i språket som gjør at skillet mellom språket, som før stod stille og representerte tanken, og virkeligheten, nå var blitt bevegelig. Det samme gjaldt virkeligheten, og det ble umulig å representere den som før. Alt blandet seg sammen.

En personlig historie?

Jeg tenker på dette språket, som er både dugelig og udugelig på samme tid. Jeg husker meg noen år tilbake. Et uventet dødsfall i barndommen gjorde at kroppens alarmsystem for fare ble overaktivert i voksen alder, og kroppen tålte ikke så store påkjenninger før det var full beredskapsalarm og verden ble skremmende og utrygg. For å trygge og roe ned kroppen igjen var paradoksalt nok en av behandlingsmetodene denne representasjonstenkningen. Det hjalp å hvile øynene på tingene i omgivelsene, at de var faste, stabile og forutsigbare.” Dette er en søppelkasse. Den er til å kaste søppel oppi”.

Jeg kjenner meg igjen i Richardson (2008, s. 960), som sier at hun hadde blitt lært opp til å ikke skrive før hun visste hva hun ville si og før poeng var organisert og skissert. Hun beskriver at en slik lært skrivemåte fikk henne til å *føle seg som* begrenset og kjedelig. Jeg var nok fanget av skriving som noe fast og bestemt og noe som er knyttet til en vitenskapelig tekst. Dette førte til at skriftens og språkets kraft ble svekket, og videre at jeg følte meg begrenset, siden jeg ikke kan skilles fra det som skrives. Jeg tenker tilbake på mange innleverte skriftlig oppgaver. Flere ble ikke bestått på første forsøk, de måtte skrives om (igjen), og fikk bestått på andre forsøk. På den tiden, før jeg kjente til Deleuze og Guattaris filosofi, tok jeg det nok som et nederlag, mislykkede forsøk, men nå, installert i en

¹⁴ Vi må gjøre begrepet lite eller mindre, skriver Steinnes (2014, s. 207). Jeg relaterer dette til hvordan begrepet kjønn har blitt mindre gjennom prosessen, men samtidig større (s. 12). Målsettingen er forvandlingen og da må territorier i enhver forståelse ofres (Steinnes, 2014, s. 207). Kun det mindre er storslagent eller revolusjonært (Deleuze & Guattari, 1994, s. 53). Dette ser jeg i sammenheng med ønsket om å tenke nytt og da også mindre om/med kjønn, en i midten fortelling om kjønn.

prosessontologi og med en¹⁵ maskinistisk virkelighetsforståelse virker det (annerledes) på meg. Det er nettopp når det ikke virker, når vante oppfatninger av skriving ikke virker, at det settes igang noe, at det gjør noe, at det virker. Det handler om å skrive seg gjennom kollaps og konstruksjon samtidig (Reinertsen, 2015, s. 265). Skrivingen i denne oppgaven har blitt til gjennom stopp og brudd eller gjennom bevegelse og hvile, altså gjennom en paradoksal hastighet (Carnera, 2015).

Jeg satt lenge fast i mine egne tankehandlinger og i det jeg ønsket å unngå/komme forbi/utvide/overskride/åpne. Jeg gikk via et begrep som allerede var definert og tillagt mening: *den kjønnede kroppen*. Men etterhvert, i denne langsomme prosessen, sluttet det store dagligdagse språket med sine dualismer og kategorier som gutt/jente, hetero/homo, normal/unormal å virke og det forandret seg til et mindre språk. Et språk som gjorde det mulig å åpne opp for det som finnes/blir til på utsiden av språket, det som flyter over, når språket og verden møtes. Det som etter hvert viste seg var ¹⁶*nonsense* (May, 2005, s. 108) og det paradoksale, i både (og) livet, tanken og språket, og kjønn ble med det mer/noe mer og mer/noe mer og mer/noe mer (borte).

Ikke noe av dette handler om meg

Jeg husker fortsatt de velmente rådene fra lærerne før vi skulle sette i gang/kobles på/med våre masterprosjekter. ”Husk at dette ikke er et livsprosjekt”. Jeg vet ikke når prosjektet ble *noe mer/noe annet*, men i ettertid tror jeg at det ikke fantes/kunne finnes noen annen (ut)vei. Jeg tror nok det alltid har vært *mer enn* et masterprosjekt for meg. Det var/måtte bli et liv(s)prosjekt også, og det er det nok mange grunner til det. Dette er et prosjekt som forsøker å si *noe* (viktig), som det samtidig kanskje ikke finnes ord for. Forsøk på å si *noe* (viktig) der mening og betydning ikke er det sentrale, men hva det gjør/hva det kan få deg/meg til å føle (seg som)? Et (u)mulig prosjekt med andre ord? Begrensende følelser, et begrenset språk, begrensende utfoldelser av liv, tanker og kjønn? Kanskje var dette *noe* både et sterkt ønske om at kjønn kunne vært mer vitalistisk, mer mangfoldig, livsbekreftende og bevegelig? Et ønske om ikke å begrense gjennom å tolke og kategorisere? Et sterkt ønske om å gjøre kjønn

¹⁵ En maskinistisk virkelighetsforståelse kjennetegnes ved å kontinuerlig bryte sammen, og nettopp gjennom det settes i gang igjen og virker.

¹⁶ Deleuze (May, 2005, s. 104) kaller asymmetrien mellom språket og verden for nonsense. Jeg bruker ikke-mening.

mindre og dermed større, som jeg ser i sammenheng med en livsbekreftende tenkning om kjønn. Hele denne prosessen er verdt forsøket, der jeg ikke ønsker, og der det ikke er noe mål å komme frem, eller finne svar og løsninger, og der det kanskje er en del ambivalens og forvirring i hva som/jeg egentlig forsøker (seg) å bli/få sagt. Det er altså dette noe, det udefinerte, rare, paradoksale, motsetningsfulle, bevegelige; det som ikke kan fanges/stoppes/begrenses som er det viktige/nødvendige i denne oppgaven, og som det hele tiden kjempes for å åpne opp for å la det kunne blitt/ forbli slik.

Notat 2.

“The most important lesson about affect: follow your heart” (Gregg, 2010, s. 201).

I mine lesninger av affekt fikk jeg en sterk følelse av nødvendighet i det udefinerte, det tvetydige, det uforståelig og usigelig noe. Jeg leste og leste og forsto mindre og mindre, og sakte men sikkert gikk jeg meg vill uten andre orienteringspunkter enn sterke fornemmelser av noe viktig som dukket opp i møte med teksten. Mening og betydning fantes ikke her, i alle fall ikke i en slik logikk jeg/tanken var vant til. Tankene ble banket opp gang på gang i møtet med Deleuze sin utlegning om affekt, som visket bort skillet mellom innside og utside. Jeg møtte denne ”affektteksten” igjen og igjen, i det praktiske livet. Jeg tenker på hvordan jeg/den vanemessige tenkningen/den vanemessige kroppen både (og) har begrenset og utvidet affektlisten. Dette prøver jeg å illustrere senere gjennom i ulike observasjoner som jeg kaller hendelser, hvor denne affektlisten, eller evnen til å påvirke og påvirkes, er liten, og hvor jeg gjennom oppgaven forsøker å gjøre affektlisten større; hvordan tenke nytt om kjønn?

Skriving er endel av oppgavens assemblage. Begjær, eller det utenkte som jeg velger å kalle det, kommer aldri alene, men “all we know are assemblages» (Massumi, 2014, s. 24). Assemblage handler iflg. Massumi (2014, s. 24) om semiotiske strømmer, materielle strømmer og sosiale strømmer, samtidig: “There is no longer a tripartite division between a field of reality (the world) and the field of representation (the book) and a field of reality (the author)” (Massumi 2014, s. 24).

I mine lesninger av affekt fikk jeg en sterk følelse av nødvendighet i det udefinerte, det tvetydige, det uforståelig og usigelig noe. Jeg leste og leste og forsto mindre og mindre, og sakte men sikkert gikk jeg meg vill uten andre orienteringspunkter enn sterke fornemmelser av noe viktig som dukket opp i møte med teksten. Mening og betydning fantes ikke her, i alle fall ikke i en slik logikk jeg/tanken var vant til. Tankene ble banket opp gang på gang i møtet med Deleuze sin utlegning om affekt, som visket bort skillet mellom innside og utside. Jeg møtte denne ”affektteksten” igjen og igjen, i det praktiske livet. Jeg tenker på hvordan jeg/den vanemessige tenkningen/den vanemessige kroppen både (og) har begrenset og utvidet affektlisten. Dette prøver jeg å illustrere senere gjennom i ulike observasjoner som jeg kaller hendelser, hvor denne affektlisten, eller evnen til å påvirke og påvirkes, er liten, og hvor jeg gjennom oppgaven forsøker å gjøre affektlisten større; hvordan tenke nytt om kjønn? Skrivning er endel av oppgavens assemblage. Begjær, eller det utenkte som jeg velger å kalle det, kommer aldri alene, men “all we know are assemblages” (Massumi, 2014, s. 24). Assemblage handler iflg. Massumi (2014, s. 24) om semiotiske strømmer, materielle strømmer og sosiale strømmer, samtidig: “There is no longer a tripartite division between a field of reality (the world) and the field of representation (the book) and a field of reality (the author)” (Massumi 2014, s. 24).

Jeg knytter denne sammenblandingen til det følgende: verden/et liv kan være alt som er med i denne produksjonen av oppgaven, boken kan være masteroppgaven, og forfatteren kan i denne sammenheng være skribenten Gro, der det ikke finnes noen tredeling mellom disse og hvor alt virker sammen. Det er ikke noe skille.

Jeg tenker tilbake på gode og mindre gode møter jeg har konstruert gjennom denne prosessontologien. Hvordan min egen tenkning ikke klarte å bevege seg mellom, men hierarkisk, stabilt og avgrenset, utenfor, og som dermed stoppet muligheter for tilblivelse/andre tanker om kjønn. Var jeg moraliserende? Jeg var i alle fall fanget av det molare, i motsetningen til tilblivelsen og det molekylære. Moral er iflg. Deleuze systemet for dom og transcendent verdier satt av Gud (Coleman, 2008). Etikk er derimot «the qualitative difference of modes of existence» (Coleman, 2008, s. 118). Skillet mellom transcendent verdier (moral) og immanente moduser av eksistens minner om Bergsons skille mellom analyse og intuisjon (Coleman, 2008, s. 118). Moral som et system for dommer av transcendent verdier, ligner på det analytiske rammeverket hvor ting kan sammenlignes med det vi tror vi allerede vet om det og andre ting. Det var det jeg gjorde når jeg låste fast bursdagshendelsen, som snart kommer, jeg dømte den, det var om ikke vondt så et dårlig møte. Etikk derimot, er i flg. Deleuze (Coleman, 2008), immanent til tingen selv, innenfor og i kjernen av tingen: intuitiv. Å være sammenfallende med det spesifikke ved tingen, å være immanent til den, er derfor både intuitivt og etisk. I tillegg involverer intuisjon og etikk også “becoming in sympathy with the thing” (Coleman, 2008, s. 118).

Forholdet mellom forskning og selvet har lenge beveget seg mot hverandre (Otterstad & Reinertsen, 2015, s. 22). Ved å velge skriving som utforskning skriver jeg gjennom meg selv og mange mener da at forskningen blir subjektiv (Otterstad & Reinertsen, 2015). I flg. Reinertsen (Otterstad & Reinertsen, 2015, s. 23) gjør dette forskningen mer realistisk og robust fordi kompleksiteten i subjektivitet blir tatt inn som et ekstra element i forskningen, et element som vanligvis blir holdt utenfor. Jeg er altså en stor del av denne oppgaven. Men det tok lang tid før jeg åpnet opp for det. Var det normer for forskning og normer for følelser som begrenset og hindret meg å koble meg på? Etter hvert møtte jeg voldsomme konfrontasjoner med livets egne krefter og tanker, og at mine egne ferdigtenkte tanker var nettopp det som begrenset og stoppet og fanget og definerte og kategoriserte. Jeg var altså fanget av det jeg selv kritiserte, som jeg igjen og igjen hardnakket tenkte og følte gjaldt *de andre*. Jeg ønsker at masteroppgaven skal ses som en annen og liten fortelling om kjønn. Jeg vil gjøre kritisk og produktiv motstand mot de store dominerende fortellingene, som jeg hele tiden forsøker å

løsrive meg fra, og rette meg mot de små fortellingenes muligheter (Otterstad, 2015, s. 21). Jeg ser disse små fortellingenes muligheter i sammenheng med det unike potensiale i enhver situasjon (Olsson, 2009, s. 56) som jeg tenker er hendelser eller events.

Ikke noe av dette handler om meg er tittelen på en bok av Stig Sæterbakken. Jeg syntes tittelen treffer noe viktig i forhold til mitt prosjekt, hvor jeg forsøker å skape usikkerhet om hvem som egentlig blir forsket på. Gjennom arbeidet har jeg som studentforsker og det som ble forsket på forandret hverandre. I begynnelsen tenkte jeg enkelt og det var avstand til prosjektet. Den enkle tenkningen ble siden mer kompleks, jeg forandret meg/beveget meg nærmere, etter hvert til en slags nærhet. Denne prosessen knytter jeg til Colemans artikkel om intim forskningsmetode eller *a method of intuition* (Coleman, 2008, s. 104). Intimitet forstås i denne sammenhengen på en annerledes måte enn vi vanligvis tenker om det (f. eks. relatert til familiære eller vennskapelige forhold), men heller intimitet forstått som og gjennom intuisjon. Intimitet er en *forskerrelasjon*, en metode, i den mest ¹⁷åpne mening av begrepet metode (Coleman, 2008, s. 106). Med intimitet som forskningsmetode, er det *ikke* slik at forskeren beveger seg nær forskningsobjektet og gjennom det avdekker hva som er unikt ved det (Coleman, 2008, s. 118). En slik ikke-intim metode, der forskeren som subjekt har kapasitet til å bevege, oppdage og avsløre et ubevegelig objekt, øker forskjellen eller det som skiller mellom subjekt og objekt, (Coleman, 2008, s. 118). I stedet er “the becoming of research, a process of transformation where researcher(s) and researched are in productive relations with each other; researcher(s) and researched change each other” (Coleman, 2008, s. 118). Ting, f.eks. det som forskes på i denne masteroppgaven og jeg som studentforsker er ikke statiske og autonome enheter, vi er alltid i forandring, transformasjon og bevegelse (Coleman, 2008, s. 118). “For research to grasp this movement, it must also move with the becoming of the thing; research must become in sympathy with the thing” (Coleman, 2008, s. 118).

¹⁷ Denne metoden, om jeg kan kalle den det, har ikke vært forhåndsbestemt, men har blitt skapt gjennom arbeidsprosessen.

Møter mellom elementene

En bildeserie med bilder fra et trommeeksperiment, to dikt, et minne, en drøm, et møte i mitt hverdagsliv, to observasjoner (hendelser) fra et feltarbeid i barnehagen, ulike avisoppslag og utdrag fra rammeplanen er et lite utdrag av elementer som har fulgt meg gjennom forskningsprosessen. Når elementene som utgjør oppgavens sammensetning treffer eller møter andre krefter eller elementer i oppgaven, som for eksempel teori, meg som studentforsker, oppstår mening, som ikke handler om hva noe *er* (hva kjønn er) eller hva noe betyr (hva kjønn betyr), men hva det *gjør*. Noen ganger har møtene vært vonde, minsket kreftene, noe jeg ser i sammenheng med at det ikke har oppstått ny tenkning om kjønn. Tenkningen har falt tilbake til det samme, gjennkjennelige og til det som er, og jeg har kjent på følelser som oppgitthet, dumhet og tristhet. Men så, samtidig og ved siden av disse stoppene og bruddene i den vanlige tenkningen og språket man vanligvis tenker i, har det blitt satt i gang noe som virker, en tenkning som kobler seg på (og, og, og), som gir utfoldelse og større krefter, der jeg kan tenke alt jeg vil om kjønn, som igjen har gitt følelser som glede, kjærlighet og sympati. Jeg må altså ha med alle elementene i oppgaven, både (og) de som ikke virket og de som virket, for det er slik tenkningen/virkelighetene i Deleuzes filosofi fungerer.

Jeg velger å introdusere bildene og diktet nå, mens de andre elementene viser seg senere i ulike deler av teksten. Dette har jeg valgt fordi bildene og diktet gjør noe flere ganger og på ulike måter gjennom prosessen, de er på en måte samlende i kaoset. Diktet på sin side kan sies å være et forsøk på å artikulere dette *noe* som jeg har kjent som en nødvendighet, men som jeg ikke har klart å sette ord på. Bildene er hendelser og jeg eksperimenterer med tenkningen som oppstår når disse treffer teori og meg som studentforsker og og og

Har du sett meg før?

Før kunnskapen, kategoriene og språket om meg var der?

Før den hierarkiske tanken fanget blikket ditt og alt jeg også er og kunne bli

Kunne ønske du så meg før dem

Kunne ønske du ikke kjente meg igjen så godt

Kunne ønske jeg var noe(n) du ikke hadde sett før

Jeg vil være forskjell og forskjeller

Ikke fra noe(n). Ikke i stedet for noe(n)

Men en forskjell i seg selv som aldri er lik

Vi kunne møtes i mellomrommene

Der det ville elementet i språket finnes

Der språket ikke står over meg

I tanker du ikke har tenkt før

Da kunne du sett det mangfoldige

Det nye som unndrar seg å bli holdt fast

Det som glir imellom og som hele tiden blir til

Forskjell og forskjeller i seg selv

Da kunne du kanskje sett meg (først

Bilde 1.

Bilde 2.

Bilde 3.

Bilde 4.

Bilde 5.

Oppgavens oppbygging/nedbygging

Masteroppgaven har midt i blant mange andre ting, blitt til i møtet med kaos. Kaotiske, voldsomme og relasjonelle møter har blitt konstruert frem, og sammen med det, kaotiske og komplekse verdener. Fra kaos blir miljøer og rytmer født. Rytme er miljøets svar til kaos, og kaos og rytme har mellomrommet til felles (Massumi, 2014). I dette mellomrommet, eller i dette spenningsfeltet mellom kaos og fornuft, har jeg forsøkt å bevege meg. Der mening kan bli til i møte mellom livets krefter (hendelser) og nye tanker om kjønn er mulig.

Jeg skriver og har skrevet masteroppgaven i utallige møter med kaos. Gjennom tekstens oppbygging forsøker jeg å vise en ikke-harmonisk og ikke-lineær rytme som det kaoset det er å bevege seg i mellomrommene. Ved hjelp av to nøkkelord, *langsomhet* og *hurtighet*, prøver jeg å vise frem ulike temposkiftninger og brudd. Noen ganger glir temposkiftene nærmest urørlig/uhørlig, mens andre/mange ganger stopper det helt opp, før det fortsetter igjen. Den langsomme stammingen med ord, tanker, følelser og teori, er ikke en motsetning til hurtigheten, i form av at skrivingen og tankene endelig får litt fart på seg, disse rytmene opptrer også *samtidig* og er avhengige av hverandre. Bruddene og stoppene er altså en stor del av hvordan masteroppgaven har blitt til, og igjen, paradoksalt nok, er det nettopp bruddene og stoppene, og forstyrrelsene i kjølvannet av dem, som har fått masteroppgaven til å virke. Det paradoksale er at langsomheten, med omveier, stopp og brudd, er en forutsetning for hurtigheten. Det er ikke en hurtighet slik man vanligvis tenker den, men heller en langsom og tålmodig hurtighet: ”Det er ikke nok å bevege seg fra et punkt til et annet, kalt den relative hastighet. Man må bevege seg med absolutt hastighet, som ikke er det samme som ungdommelig fart, men en tålmodig sober” (Carnera, 2015, s. 27).

Masteroppgaven har blitt til gjennom en svært langsom prosess, så langsom at den kontinuerlig har stoppet opp gang på gang. Men det er jo nettopp da, når maskiner bryter sammen og slutter å virke, når det går langsomt og lite effektivt, at de/det nettopp virker; at nye tanker og følelser knyttet til masteroppgavens tema kanskje kan bli mulig.

Jeg forsøker å la teksten (e) gli frem og tilbake, blant annet ved å gå tilbake til hendelsene/maskineriene fra barnehagen. Diktet *Har jeg sett deg før* er også en påminnelse knyttet til en sterkt (driv)kraft og ønske om å ikke definere og kategorisere, *å la et noe forbli et noe*, men/og som jeg mislykkes med. Ut fra mislykkede forsøk oppstår det (virker) derimot

et trommekspériment. Et utvalg bilder/bildeserie fra trommeeksperimentet og ulike tekster som har blitt skapt gjennom denne masterreisen brukes som affektive data, der tanker som skapte seg i møtene mellom elementene viser seg gjennom hele oppgaven. Jeg tenker/eksperimenterer og kjemper med/mot Deleuze & Guattaris konsepter affekt, assemblage og event. I ”starten” av prosjektet mot som i fiender, men/og etterhvert mot som i motstand som er produktivt. De ulike konseptene eller begrepene jeg tenker med nevnt ovenfor, forklarer jeg fort/sakte løpende nedover/oppover/spredt utover i/med teksten.

2.1 Å føle seg som jente, å føle seg som som: å stamme i sitt eget språk

Avisopp(slag) mot (det ukjente i) kroppen og tanken

I Dagbladet 6. september 2014 møter vi åtteåringen Adrian som ble Anna. Sexolog, lege og professor Esben Esther Pirelli Benestad sier at Anna antakelig vil fortsette *å føle seg som jente*. Men det er viktig å si at hun *må* ikke fortsette å føle seg sånn, sier Benestad: ”Det er som en kjole, den skal være lett å ta på og lett og ta av. Pistoler er farlige, kjoler er ikke farlige. Barn skal få kle seg og te seg som de vil” (Benested, 2014).

Å føle seg som jente. Setningen setter i gang mange tanker og følelser hos meg. Den er så grunnleggende, så enkel, nærmest banal. Samtidig har den blitt større og større, ja, nå har den lille setningen med 5 ord blitt så kompleks at jeg ikke lenger kan se hvor den slutter. Det er vanskelig å gi en forklaring på hvorfor jeg valgte og (ikke) skrive om kjønn. Og enda vanskeligere: hvordan kan masteroppgaven handle om kjønn og *samtidig* ikke? Men kanskje jeg nettopp nå har klart å gi en foreløpig begrunnelse, i det *uforståelige, usigelige og uforklarlige* som jeg nettopp skrev/har skrevet? Jeg forsøker en gang til. Jeg husker tilbake da jeg leste om Adrian som fikk bli Anna i Dagbladet 6. september 2014. Artikkelen satte i gang mye i meg. Tanker som ble forstyrret fordi de ikke fant sin vante mening knyttet til kjønn og kropp. Tanker som ikke forstod lenger. Jeg fikk det ikke til å gå opp. Samtidig var det noe veldig befriende jeg møtte. Det føltes som om det var livsbekreftende. At det var noe gåtefullt ved kroppen, den kjønnede kroppen. Det handlet ikke om å finne svar lenger, men å la det forbli åpent og uforutsigbart (som livet selv) og ikke lenger vite hva en kropp kunne gjøre eller bli. Et nytt blikk på det selvsagte og på *mer enn* den selvsagte kroppen.

Tankene som oppstod i møtet med avisopp(slaget) om/av Anna ville ikke slippe taket, og det var spesielt møtet med *å føle seg som jente* som som som fikk meg til å¹⁸ stamme i mitt

¹⁸ Å stamme i sitt eget språk er knyttet til *og* som erstatter *er* (hva kjønn kan bli) og *og* som lar språket få fart på seg og som innfører sammenstillingen og stammingen (Agaben, 2000, s. 134). Knyttet til masteroppgaven kan for eksempel utvidelsen av det å føle seg som jente vise til noe som er. Etter hvert utvidet/strekte fokuset/språket seg til *å føle seg som som*, der det slik jeg ser det har blitt skapt en stamming i språket, der setningen/livet/bevegelsen bare fortsetter og fortsetter i det uendelige.

(eget) språk, og som berørte/påvirket/beveget meg/prosjektet. ¹⁹Stamme eller vibrere (Steinnes, 2011, s. 208) i språket og tankene fordi jeg ikke klarte å uttrykke og fatte den tilsynelatende enkle setningen og hva det vil si *å føle seg som jente*. I ”starten” av prosjektet tenkte jeg på det å føle seg som jente (sosialt kjønn) i sammenheng med heteronormativiteten og da mer eller mindre synlige blikk/tanker som begrenser kroppens utvidelse til å handle, og som dermed regulerer og styrer hvordan gutter og jenter skal føle seg som. Usynlige/usigelige blikk som det er vanskelig å se/få øye på, men som kjennes og føles, og som dypest sett handler om hvordan våre handlinger i verden får andre til å føle seg som. ”Men hvorfor fortsette å mase om dette?” ble jeg utfordret på igjen og igjen. ”I 2017 finnes det jo mangfoldige måter å være og føle seg som gutt og jente på”. Ja og nei svarer/spør/ problematiserer jeg tilbake, og jeg mener denne utvekslingen kan illustrere en double-bind situasjon. En double-bind situasjon finner vi for eksempel i påbudet: ”Bli fri!” (Steinnes, 2011, s. 204), eller, ”Her i barnehagen kan alle gjøre gutt og jente slik de selv ønsker, vi lever tross alt i 2017!” eller ”Føl deg som du selv ønsker/vil”.

Følelser er den psykologiske stratifiseringen av affekt, hvordan våre erfaringer av forandring blir fanget av subjektivitet, skriver Hickey-Moody (2013). Jeg ser dette i sammenheng med oppgavens nedslagsfelt, *å føle seg som jente/å føle seg som*; hvordan jeg ønsket å åpne opp for dette ubestemmelige noe, å bevege meg bort fra kategoriseringer og forventninger, bort fra føringer og begrensinger i hvordan en skal føle seg som kjønn, eller hvilke følelser som får finnes. Heteronormative føringer var fiender som i fiender. Jeg ser forbindelser til hvordan fokuset *å føle seg som jente*, kan være et eksempel på følelser som psykologisk stratifisering av affekt, der subjektet/jente er sentralt, til *å føle seg som*, der subjektet/jente ikke lenger er fremtredende. Dette henger, slik jeg ser det, sammen med Deleuze og Guattaris teorier om subjektet og begrepet tilblivelse. Langsomt, etter hvert som Deleuze og Guattaris filosofi materialiserte med meg, beveget/forandret altså oppgavens nedslagsfelt seg, det *å føle seg som* utvidet seg, fra noe individuelt og personlig til å bli noe kollektivt, noe som spredte seg utover, noe som kunne fornemmes, men som samtidig glapp unna enhver kategorisering og strukturering.

¹⁹ Stamme i språket knytter jeg til at det ikke virket som før lenger, det begynte å bli bevegelig sammen med virkeligheten, som det tidligere skulle representere.

Denne interessen og undringen for/med ordene/verden *å føle seg som jente fø(r)(l) te meg videre/tilbake tilbake til begrepet*²⁰ *affekt*, som har vært svært (u)virksomt i forsøkene på å tenke annerledes om kjønn/verden. Affekt som konsept fører til en ny modell som erstatter tanken: kroppen (Olsson, 2009, s.152). Når Spinoza sier at ”vi vet ikke hva en kropp kan gjøre” (Olsson, 2009, s. 152), viser Spinoza oss at kroppen overgår kunnskapen vi har om den, og at tanken på samme måte overgår bevisstheten vi har om den. Bevisstheten kan ikke registrere affekt, den bare registrerer effektene av affekt, som er følelsene våre. Bevisstheten har ingen midler for å registrere at kropper som møtes enten kan gå inn i en komposisjon med hverandre, og dermed skape utvidelse for kroppene til å handle, eller kan begynne å dekomponere hverandre, som da fører til mulighetene til å handle blir begrenset. Eksempelvis, når vi lærer å svømme, vil kroppen enten forholde seg til vannet på en slik måte at man flyter, eller vannet vil dekomponere kroppen og innskrenke kroppens muligheter til å handle. Når kroppenes muligheter til å utfolde seg blir begrenset, føler vi passivitet, tristhet, og utilfredsstillelse. Når den derimot får utvidet sine muligheter til *utfoldelse*, føles tilfredsstillelse, intensitet og glede. Det er dette som oppleves og erfares, men disse følelsene er bare effekten av affekt: ”Følelser er registreringer av kroppens utvidende eller begrensede muligheter til affekt eller til å bli affektet, til å handle” (Olsson, 2009, s. 153). Spinozas modell om kroppen kan føre til at vi ikke overvurderer bevissthet, men setter søkelys på det ubevisste i tanken like mye som det ukjente om kroppen. Dette får pedagogen til å rette fokus på det særegne potensialet i enhver situasjon (Olsson, 2009, s. 53): ”Affekt er noe som strømmer gjennom kroppen, men som ennå ikke har gitt opphav til noen egentlig mening; affekt er altså en følelse som ennå ikke har blitt fylt med mening-det har ikke blitt innordnet i et følelsesmessig system” (Johansson, 2015, s. 117).

I møte med Deleuze og Guattaris filosofi og begrepet affekt forandret/utvidet/spredte kjønn/verden(er) seg utover, altså det å føle seg som jente ble mer og mer til å føle seg som som. Det bare fortsatte, beveget seg, som i (den) korte/lange/uendelige setninge(n)r/virkelighete(n)r. Begrepet affekt har (vært svært) (u)virksomt gjennom hele denne prosessen. Jeg har aldri fattet begrepet, men jeg har følt det, og følt meg/oppgaven med eller gjennom det via blant annet kraftfulle hendelser som har satt i gang *noe*, og som har beveget oppgaven til

²⁰ Når Deleuze bruker begrepet affekt er det en bearbeidet versjon av Spinozas affektbegrep, som viser til tilstander både mentalt og kroppslig (Sandvik, 2013, s. 53). Disse tilstandene var for Spinoza nært knyttet til følelser og emosjoner, selv om de ikke var identiske med følelser og emosjoner (Sandvik, 2013, s. 53). Seigworth & Gregg (2010, s. 6) viser til åtte hovedretninger som bølger og noen ganger overlapper deres tilnærminger til affekt.

ukjente steder, som kanskje heller ikke kan kalles steder; øyeblikksteder? Det tok lang, lang tid før begrepet materialiserte seg med og i meg, men etter hvert ble det tydeligere for meg hvordan jeg/teorien gjorde (noe). Sammen med skriving har affekt vært noe jeg kunne orientere meg rundt/med i denne prosessen, gjennom forsøkene på å *gjøre* teorien. For å gjøre teorien så jeg det som nødvendig å gå seg/meg vill. Som jeg skriver innledningsvis måtte jeg ha en strategi som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre slik at noe nytt kunne bli tenkt o(g)m kjønn. Affekt forstyrret og forvirret og *forundret* og kunne ikke identifiseres, men kunne kjennes som *noe* sterkt, kraftfullt, viktig og nødvendig, som ikke kunne bli holdt fast/sagt. Jeg måtte bevege meg i horisontløse miljø, som slette rom, steppen, ørken eller havet, eller i mellomrom, slik som i denne oppgavens rom (Spindler, 2013). Og her ble begrepet affekt til stor hjelp.

I disse rom kan man ikke, påpeker Deleuze & Guattari, orientere seg ved hjelp av faste linjer, men inngå i et annet kroppslig forhold med rommet der en mengde ulike elementer samordnes: lukt, følelse, den egne kroppens med blivende i rommets intensive utstrakthet (Spindler, 2013, s. 170).

Gjennom begrepet affekt dukket forundring (McLure, 2013b) opp, da forundring kan sies å være et mer og mindre felles (kjenne)tegn i store deler av mitt dataarkiv, som jeg kaller affektiv data, og som tenkningen har konstruert et tenkende territorium rundt/med/gjennom. McLure (2013b, s. 228) tror vi trenger mer forundring i kvalitativ forskning, spesielt når vi engasjerer oss med data, som en motpart til tolkning, klassifisering og representasjon. I følge Deleuze (McLure, 2013b, s. 228) er tolkning, klassifisering og representasjon besatt av likhet. Forskjell kan bare finnes i termer av opposisjon mellom allerede stabile enheter, heller enn å adressere mangfoldige bevegelser av forskjell i seg selv. I følge McLure (2013c, s. 175) handler det om å affirmere at noe i materialet vokser frem som mer viktig enn noe annet, og at dette *noe* blir det som skriving og tenkning samler seg rundt i den videre forskningsprosessen: ”forundring som trigger mot andre-blivelse” (Andersen, 2013b, s. 256). I mitt prosjekt ser jeg var jeg i «starten» fanget av det jeg ønsket å overskride; det samme, det reproduserende og det allerede tenkte. Forundring, som trigger mot andre-blivelse skapte potensialer for andre tanker/andre-blivelse om kjønn. Forundring blir et motsvar til tolkning (Massumi, 2014), og det kan relateres til at det i Deleuzes filosofi ikke handler om hva noe betyr/er men

hva det gjør/blir til.²¹ Bursdagshendelsen som snart blir introdusert kan være et eksempel på tolkning og fastlagt mening og betydning, mens hendelsen med mannen på bussen, som introduseres lenger ut/inn i oppgaven, er et eksempel på forundring og en åpning mot en annen meningslogikk. Forundring og tolkning, ikke som en enten-eller tenkning, men som en både- og tenkning, som igjen kan stå som et eksempel på tenkningen som virker når den ikke virker lenger.

Det er slik prosjektet har beveget/beveger seg, i det ukjente i tanken og kroppen, og i det ukjente i masteroppgaven, med tanke på hvilke (om)veier den skulle (re)skape og velge/bli valgt å følge. Det ukjente i tanken og kroppen, dette *noe*, forsøker jeg å vise gjennom møter jeg har konstruert, også kalt affektiv data, møter og, og, og tilkoblinger som forstyrrer slik at noe nytt kanskje kan bli tenkt og følt o(g)m kjønn. Paradokser er kreftene av det ubevisste (Boundas, Lester & Stivale, 2015), og disse ubevisste kreftene har fått/tatt større og større handlingsrom i oppgaven.

Transcendental empirisme

I følge Deleuze er den største feilen ved Vestens tenkning transcendens (Colebrook, 2010, s. xx1). Transcendens er det som vi forestiller oss ligger utenfor (for eksempel utenfor tenkningen) (Colebrook, 2010, s. xx1). Det transcendentale viser til noe større som finnes bortenfor den menneskelige forstanden, for eksempel en universell verden (Johansson, 2015, s. 124). Empirisme viser til det som det menneskelige sinnet kan oppfatte og erfare. Deleuze skiller ikke mellom mulige og virkelige erfaringer og i følge Coleman og Ringrose handler den transcendentale empirismen metodologisk sett om å skape en innsikt i hvordan det virtuelle blir aktualisert og virkelig gjennom enkelterfaringer (Johansson, 2015, s. 131). Deleuzes syn på forskjell og repetisjon av forskjell synliggjør hvordan det aktualiserte alltid kan bli annerledes enn slik det ble (Coleman & Ringrose, 2013, s. 11). Metodologisk innebærer dette at sosiale virkeligheter kan beskrives på forskjellige måter, fordi det som bryter frem, den aktuelle dimensjonen, alltid er forskjellig (Coleman & Ringrose, 2013, s. 11).

²¹ I teksten bruker jeg både bursdagshendelse og bursdagsmaskineri. Dette gjør jeg fordi begrepene glir inn i hverandre. Dette gjelder også påkledningsmaskineriet/påkledningshendelsen og trommemaskineriet/trommehendelsen. Hendelsen med mannen på bussen kan også ses på som et lite maskineri som kolliderer og som gjennom det setter igang noe. Hvordan tenke nytt om kjønn?

Jeg måtte ~~finne~~ skape en strategi som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre slik at noe nytt kunne bli tenkt om kjønn. Interessen for det å *føle seg som*, førte meg til begrepet affekt og Spinozas modell om kroppen og fikk meg til å rette fokus fra det bevisste og det jeg allerede visste, mot det ubevisste eller ukjente i tanken, like mye som det ukjente om kroppen. Jeg stryker bort å finne fordi tanken her organiserer og oppdager. Det så ut som jeg skulle finne noe, men det var jo nettopp det jeg ikke ønsket: å gjenkjenne og identifisere- hvordan kan jeg tenke nytt om kjønn?

Masteroppgaven har beveget seg gjennom det ukjente i tanken og kroppen, og orienteringen i i dette landskapet har i stor grad vært styrt av begrepet affekt sammen med fornemmelser av *noe* viktig. Før tanken er livet, og livet kan aldri bli fullstendig organisert og systematisert (Olsson, 2009, s. 94). Tenkning skjer gjennom møter, i assemblage. Alle de elementene jeg tenker med/i/gjennom, og alle disse møtene/hendelsene har blitt produsert i tenkningen, tenkning i hendelsen (Manning, 2015, s. 126). Tankene skal ikke oppdage eller organisere. Tankene produserer. Assemblage er nært knyttet til Deleuzes begrep om erfaring. I hans erfaringsbegrep ligger noe helt annet enn i det modernistiske, hvor erfaringen representerer en gitt virkelighet. For Deleuze er erfaring transcendental fordi den ikke har noen grunn utenfor seg selv (Colebrook i Hekman, 2010, s. 48). Jeg tror min prosess har beveget seg slik, uten noen stabil grunn, famlende rundt i blinde, gjennom det utenkte, usagte, uutsigelige og (u)erfarte?

Transcendental empiri kan knyttes til en form for devaluering av bevissthetens kapasitet til og ambisjon om å redegjøre for verden (Olsson, 2009, s. 94). Man tar for gitt at bevissthetskapasiteten kan redegjøre for erfaring Olsson (2009, s. 94). Da kan bevisstheten på en måte innvandre det transcendentale feltet og ta besittelse av det og gjør det mulig for subjektet å tenke på seg selv og verden som objekter (Olsson, 2009, s. 94). Det Deleuze istedenfor foreslår er et transcendentalt felt, et immanensplan, der bevisstheten ikke lenger klarer å etablere det essensielle tenkende subjektet (Olsson, 2009, s. 94). Spindler (2013) diskuterer i boken *Tankande og blivande* nettopp fenomenet tenkning. Det som tilhører tenkningen, eller det som utgjør tenkningens indre vilkår, er uendelig bevegelse, og det er det som konstituerer tenkningen (bevegelse som selve tenkningen) (s. 40). Den skapende kraften eller livskraften ligger ikke utenfor verden; livet er i seg selv en prosess av skapende kraft, og tenkningen er en del av verdens evige forvandling (Colebrook, 2010, s. xxi). I en verden hvor bevisstheten ikke lenger invaderer det transcendentale feltet blir alt immanent, subjektet er allerede

immanent med verden og subjekt/objekt-dualismen opphører å fungere (Olsson, 2009, s. 95). Dermed slutter også den empiriske representasjonen å fungere, og det vi har er et plan av immanens hvor ingen representasjon er mulig. En mer «vill» type empirisme, som står for den ustabile og kontinuerlige produksjonen av verden, utfordrer den «tamme» empiriske representasjonen (Olsson, 2009, s. 95). Det er her jeg vil holde på. Begjær er produksjon og det som produseres er virkelighet (tanker) preget av stopp og brudd, som masteroppgaveproduksjon. Hvordan kan jeg tenke nytt om kjønn?

2.2 Å skrive seg inn i et teoretisk fundament

I følge Otterstad (2015, s. 18) viser barnehageforskningen en økende interesse for forskningsprosjekter som tar utgangspunkt i et problem som resulterer i spesifikke funn. Telling og kartlegging tvinger frem forskningsdesign som skal gjennomføres på normert tid, og økonomi og rasjonelle løsninger kan se ut til å ta over for forskning som er eksperimentell og utforskende (Otterstad, 2015, s. 18). Barnehagepedagogisk forskning står også ovenfor utfordringer som handler om hvilke kunnskaper det er ønskelig å bringe frem (Otterstad, 2015, s. 25). Det som dominerer er kunnskapsutvikling som kobles på empiriske studier som skal beskrive virkeligheten (Otterstad, 2015, s. 19). Deskriptive fortolkningsstudier kategoriseres og kodes ut fra intensjoner, mening og begrunnelser og har i seg ideer om at det er mulig å fange en virkelighet gjennom rike databeskrivelser (Otterstad, 2015, s. 19). Samtidig kan det virke som om norsk barnehageforskning er ukjent med det mangfoldet av metodologiske post-kvalitative retninger som virker internasjonalt (Otterstad, 2015, s. 28). Med forskningsantologien *Metodefestival og øyeblikksrealisme* søker redaktørene Otterstad og Reinertsen en fornyelse av forskning ved å legge større vekt på prosessuelle tilnærminger, og flere av artiklene markerer avstand til den fenomenologiske og hermeneutiske tradisjonen som har dominert i barnehageforskningen hittil (Fuglestad, 2015, s. 70): “Selv om dagens forskning har gitt verdifulle perspektiver til feltet, er tiden kommet til å åpne for tilnærminger som forstyrrer den forskningsmessige komforten som følger med det vi allerede kjenner og vet” (Sandvik, 2015, s. 45). I *Tvil, ubehag og gjenstridige forskningsmaterialer. Å gjøre seg fremmed for sitt eget språk* ønsker Otterstad (2015, s. 35) å forstyrre en forskningsrasjonalitet og et fenomenologisk fortolkningsparadigme som kan forekomme i pedagogisk forskning, og Otterstad (2015, s.35) inntar et postmetodologisk standpunkt for å vise at forskning kan være usikkert, komplekst, illusorisk, spektralt, og i tillegg «mezzy».

Jeg har blitt inspirert av flere forskeres arbeid, og jeg velger å løfte frem noen av dem her. Doktorgradsavhandlingene til Nina Rossholt (2012), Ninni Sandvik (2013) og Camilla Andersen (2015a) har vært til stor inspirasjon. Nina Rossholts (2012) avhandling *Kroppens tilblivelse i tid og rom. Analyser av materielle-diskursive hendelser i barnehagen* tar utgangspunkt i et poststrukturalistisk perspektiv og oppmerksomheten rettes mot kroppens tilblivelse i barnehagen. I artikkelen *Sweethearts-the body as a learning subject* (Rossholt, 2008) forstyrres begreper som posisjonerer barn i bestemte heteroseksuelle diskursive praksiser (Rossholt, 2012, s. 69). I artikkelen *The Complexity of Bodily Events through an*

Ethnographer`s Gaze: focusing on the youngest children in preschool (Rossholt, 2009)

dekonstrueres kroppslige relasjoner knyttet til diskurser om alder og omsorg (Rossholt, 2012, s. 69). Her skapes handlingene til barna i sammenheng med det materielle, for eksempel gjenstander, rommet og stedet, og artikkelen fremmer den forandelige hendelsens tidsperspektiv, som gir verdi til hva barnet blir (Rossholt, 2012, s. 69). Rossholt (2012) bruker begrepet hendelser og øyeblikk i fire av avhandlingens fem artikler:

Det å være opptatt av øyeblikk gir verdi til kroppens tilblivelsesprosesser i barnehagen ut fra mine analysestrategier. Det skjer bevegelser mellom barnet og bordet, og mellom barnet og sanda. I sandkassa skapes det også et rom mellom kropper og sanda. Sanda forflytter seg fra et sted til et annet sted, fra bakken til en sølepytt, eller som sandkorn i ansiktet til et barn. I løpet av dagen er det mange øyeblikk hvor kropper kommer i utak. Når kropper kommer i utakt inntreer ofte en følelse av uforutsigbarhet fra personalets side. Hvordan barn skal sitte rundt bordet, leke inne eller kle på seg i garderoben er diskursivt innskrevet. Det er diskursive regler knyttet til de ulike praksisene. Men barn er ikke dukker og personalet er ikke statuer, de er mennesker. Det som egentlig skulle skje, inntreer ikke, for kropper sitter ikke i ro og står aldri helt stille. De søler, sparker, dytter, gråter og spytter. Hvordan personalet følger barnekroppers bevegelser er aldri helt likt, fordi relasjoner aldri er like. Det er nettopp her i rommet mellom barnet og gjenstanden at det nye blir til. Men problemet er at vi ofte definerer det nye med gamle definisjoner (Rossholt, 2012, s. 67).

Mellomrommet er tvetydig og usikkert (Rossholt, 2012) og dette ser jeg i sammenheng med det nye, som da ikke blir definert med gamle definisjoner, men som i sin tvetydighet og usikkerhet forblir i en kontinuerlig strøm av bevegelse, og dermed blir til på nytt og på nytt og på nytt. Ifølge Rossholt (2012, s. 68) er det det affektive, det sansemessige som løftes fram knyttet til ulike hendelser og øyeblikk i barnehagen. I artikkelen *Gråtens mange ansikter, toner og tempo i barnehagen* (Rossholt, 2010) spør Rossholt (2012, s. 133) om gråt bare er tårer og triste ansikter, eller om det er et mer komplekst forhold mellom materielle og fysiske

prosesser som det pedagogisk sett stiles få spørsmål ved. Analysen gjør vekslinger mellom det fysiske, det som gjøres, og det verbale, det som sies, knyttet til gråt (Rossholt, 2012). I følge Rossholt (2012, s. 140) kategoriseres ikke gråten der og da, idet den møtes gjennom kroppens fleksibilitet. Når personalet derimot snakker om gråten kategoriseres den ved at det for eksempel finnes ulike former for gråt som sår gråt, trassgråt, skru av og på-gråt, trøtt gråt, redd gråt og sinne-gråt (Rossholt, 2012, s. 138). Når barnets gråt blir skrevet inn som en egenskap hos barnet og ikke kun som noe som gjøres og som endres etterhvert kan barnet bli satt i bås (Rossholt, 2012, s. 140). “Personalet kan da være mer opptatt av hva barnet er, enn hvem det kan bli i en deleuziansk forstand” (Rossholt, 2012, s. 140).

I avhandlingen *Medvirkning og handlingskraft i småbarnspedagogiske praksiser* ønsker Sandvik (2013, s. 9) å skape en empirisk og teoretisk forskyvning relatert til medvirkning som begrep og praksis. Fra en poststrukturelt inspirert forskerposisjon prøves det ut tenkning knyttet til et lite antall empiriske eksempler. Sandvik (2013, s. 9) lar begreper fra Deleuze og Guattari, eksempler fra praksis (empiri) og et maleri møte hverandre, og fokuset er mot ulike handlingskrefter som forhandler om medvirkning og innflytelse. En episode knyttet til arbeid med Nabbiperler danner utgangspunktet for avhandlingen, der Sandvik (2013, s. 15) skriver hvordan hun trodde hun var åpen for det som kunne forstyrre pedagogiske ordninger, rutiner og vaner, men at det første hun gjorde likevel var å understreke de samme betydningene av de samme rutinene og vanene knyttet til arbeid med Nabbiperler (Sandvik, 2013, s. 15). I etterkant av denne episoden ble Sandvik (2013, s. 15) sittende å fundere over bakgrunnen for at hun handlet som hun gjorde i situasjonen, og sakte men sikkert ble grubleriene til et forskningsprosjekt der målet var å bringe ubevisste handlingskrefter frem i lyset, handlingskrefter som også var tilstede under episoden med Nabbiperlene (Sandvik, 2013, s. 15). Dette ser jeg i sammenheng med mitt eget prosjekt, der jeg trodde jeg tenkte annerledes om kjønn, knyttet til bursdagshendelsen, men der det var min egen tenkning som begrenset ved å tolke og jakte på betydning, noe jeg ikke ønsket.

I Avhandlingen *Mot en mindre profesjonalitet. “Rase”, tidlig barndom og Deleuzeoguttariske blivelser* (Andersen 2015a) utforskers hvordan sosiomaterielle” rase”- hendelser kan forstås som en del av barnehagelæreres konstituering av profesjonalitet i relasjon til pedagogisk arbeid i tidlig barndom (Andersen, 2015a, s. 27). Avhandlingen kan ses som en teoretisk eksperimentering med sterke bånd til virkeligheten og det blir gitt stor oppmerksomhet til filosofiske-teoretiske begreper (Andersen, 2015, s. 28). Disse begrepene muliggjør å rette oppmerksomheten mot” rase”-hendelser som noe bortenfor representasjon, og som produktive

for forståelser av profesjonalitet (Andersen, 2015a, s. 27). Gjennom å eksperimentere med disse begrepene sammen med et empirisk materiale er målet å bidra til flere måter å tenke om etisk profesjonsutøvelse på i pedagogiske institusjoner for de minste barna (Andersen, 2015).

Videre har jeg latt meg inspirere av lesninger av flere av arbeidene til Erin Manning, Svend Brinkmann, Lisa Mazzei, Mirka Koro-Ljungberg, Ann Merete Otterstad, Liselott Mariett Olsson, Maggi MacLure, Rebecca Coleman og Ann Beate Reinetsen og og og

Denne masteroppgaven er også inspirert av den nomadiske vitenskapen, der det er bevegelsen og ikke fornuften som er i sentrum. Den nomadiske vitenskapen er et motsvar til det Deleuze og Guattari kaller for kongelig vitenskap, som dominerende barnehagepedagogisk forskning kan være et eksempel på (Johansson, 2015). I den nomadiske vitenskapen er ikke det faste objektet utgangspunkt for forskningen, men det flyktige og foranderlige, det som verken er et objekt eller et subjekt, eller både og på samme tid (Johansson, 2015, s. 158). I tillegg gir Deleuze muligheten til å holde flere samspill og paradokser i spenning (Dyke, 2013, s. 161):

Here, in daring to question the actual, the fixed and the categorized, we might move towards working with the pre-individuality of the everyday, the embodied and the linguistic as they play out in mixtures of bodies in ways which are beyond the general and the particular (Dyke, 2015, s. 161).

Foucault og Derrida

Historisk sett har filosofen Rene Descartes hatt en sterk innflytelse på den vestlige kulturens kroppsperspektiver (Rossholt, 2012, s. 11). Han setter et tydelig skille mellom kropp og sjel, og dette produserer en dualistisk tenkning (Rossholt, 2012). Selv om vi mennesker ikke tenker i så klare dualistiske kategorier som kropp/tanke, natur/kultur, objektiveres kroppen fortsatt i vårt dagligspråk (Rossholt, 2012, s. 11).

“Cogito, ergo sum”, “Jeg tenker, altså er jeg”, er sitatet som illustrerer grunntanken i Descartes filosofiske system. Menneskets tankeevne er det sentrale og gjennom vår rasjonalitet kan vi distansere oss fra aktuelle situasjoner, følelser og instinkter. Denne ideen,

fører til at mennesket settes i en særstilling i forhold til resten av verden og vi blir avgrenset fra resten av verden (Sandvik, 2015, s. 47). Poststrukturelle tenkere, som Foucault og Derrida, utfordrer ifølge Sandvik (2015, s. 49) de humanistiske ideene om subjektet. Når det gjelder språket, søker et humanistisk syn etter stabile og sammenhengende meninger og opprinnelsen av ting, essensen av selve tingen som er der ute, som kan bli funnet og identifisert (Jackson & Mazzei, 2012, s. 69). Slik sett er ordet identitet en slags humanistisk *signifier* ved at den viser til en essensiell natur som stabiliserer mening om mennesker som tilhører en spesiell identitet eller kategori, slik som for eksempel jente eller gutt.

Mange nymaterialistiske forskere har kritisert den språklige vendingen i poststrukturalistisk teori, der de har oppdaget en gjennomgripende representasjonalisme, som har gjort materielle realiteter utilgjengelige bak språklige eller diskursive systemer, selv om intensjonen har vært å dekonstruere den materielle-diskursive binariteten (McLure, 2013a, s. 659). Kritikken av representasjon benekter ikke at den skjer, og at dens kulturelle, ideologiske og symbolske produksjoner former et legitimt fokus for forskning (McLure, 2013a, s. 659). Vi trenger representasjonstenkningen, det er tross alt den som gjør at vi kan orientere oss i verden, det er aldri fullt ut mulig å komme unna representasjon, gjenkjennelse og identifisering. I følge Massumi (McLure, 2013a) blir representasjonstenkningen sett på som en slags stopp-operasjon eller en tilbake-formasjon, noe som skaper strukturer uten bevegelse og spredning. Ifølge McLure (2013a, s. 659) foretrekker derfor materialistiske ontologier en flat logikk hvor diskurser og mening er gjensidig innblandet i utfoldelsen av verden. Denne flate logikken har mange navn, og i masteroppgaven har jeg valgt å kalle denne ikke-hierarkiske logikken, der språket ikke står over virkeligheten og skal representere den, for assemblage (McLure, 2013a).

Posthumanistiske og nymaterialistiske tenkninger

Den posthumanistiske kritikken av logosentrisk tenkning, der verbalspråkt er i fokus, er spesielt interessant i den pedagogiske småbarnsforskningen. Verbalspråket dominerer ikke i kommunikasjon i menneskets første leveår (Sandvik, 2015, s. 56). En forsker med en logosentrisk tenkning vil stå i fare for å se barn under tre år i et mangelperspektiv, noe som igjen kan opprettholde og forsterke de allerede utviklingsorienterte diskursene (Sandvik, 2015). Sandvik (2015) anser Nina Rossholts doktorgradsavhandling som inspirert av posthumanistiske perspektiver fordi den har fokus på kroppen og det kroppslige. I

forskningsartikkelen *Gråtens mange ansikter* (Rossholt, 2012a) åpner kroppen opp for nye måter å analysere gråten på og ikke kun gjennom verbale kategoriseringer.

I følge Sandvik (2015) beveger posthumanistiske tilnærminger seg bortenfor ideen om utviklingskjemaer eller utviklingsmønstre. Fokuset i en posthumanistisk tenkning er rettet mot hvordan barn kobler seg på de kreftene som hele tiden er i spill. I mine hendelser rettes fokuset mot det motstridende og ambivalente i f. eks. påkledningshendelsen. Jeg ser på krefter som kobler seg på hverandre, dette kan bidra til å bryte ned voksen/barn-diktomien og føre til at man ikke ser barna i et mangelperspektiv. Metodologisk vil en avvisning av logosentrisk tenkning innebære at man også har fokus på hvordan forskningsprosessen påvirker og berører forskeren selv (Sandvik, 2015). Jeg ble påvirket og berørt kontinuerlig, dette førte til nye tanker og følelser knyttet til oppgavens problemområde.

Artikkelet *Reaching without representation? Language and materiality in post-qualitative methodology* (McLure, 2013a) fokuserer på problemet knytte språk og representasjon, og McLure (2013a) argumenterer for forskningspraksiser som ville vært i stand til å engasjere seg i materialiteten i språket selv, dens materielle kraft og forviklinger i kropp og mening (McLure, 2013a, s. 658). Videre argumenterer McLure (2013a, s. 658) for at materialistisk forskning må involvere ikke-representasjonelle eller post-representasjonelle tanker og metoder der den hiarkiske logikken av representasjon avvises. I følge McLure (2013 a, s. 658) regulerer representasjonstanken fortsatt kvalitativ forskningsmetodologi og dette må endres. Deleuze identifiserte noe vilt i språket, noe som overskrider proposjonal mening og som motstår representasjonslovene (McLure, 2013 a, s. 658). Deleuze kalte dette ville elementet i språket for sense (McLure, 2013 a, s. 658). Sense er ifølge Deleuze viktig for en materialistisk metodologi fordi sense virker som en slags "moebius strip" (McLure, 2013 a, s. 658) mellom språket og verden. I disse flate assemblagene holdes ikke verden stille og er separert fra det lingvistiske eller det kategoriserende som representerer det (McLure, 2013 a, s. 660). Språket konstruerer og regulerer ikke lenger verden, men blir et element av et mangfold av krefter og intensiteter som beveger seg og kobler seg på (McLure, 2013 a, s. 660). Ord og ting kolliderer og kobler seg på ting på samme ontologiske nivå, og derfor kan ikke lenger språket oppnå distanse som ville tilate det å representere, stå over og stå inne for verden (McLure, 2013a, s. 660).

Som jeg skriver innledningsvis ønsker jeg å tenke nytt om kjønn, der mening og betydning ikke allerede var fastlagt og bestemt, men noe åpent og bevegelig; hvordan tenke nytt om kjønn? Et møte i mitt hverdagsliv, kalt møtet med mannen på bussen, som introduseres senere, hjalp meg til å forlate jakten på betydning og mening, som jeg ønsket, men som jeg ikke klarte å løsrive meg fra i bursdagshendelsen som snart kommer.

Postmetodologi

Metodologi kan bli sett på som en praksis av “how researchers do the head work, the fieldwork and the text work” (Rhedding-Jones, 2005, s. 67). Forskning metodologi kan bli sett på som alle disse tingene sammen, som en praksis av hvordan forskere gjør “the head work, the fieldwork and the text work” (Rhedding-Jones, 2005, s. 67), og dette gjør metodologi til noe mye mer enn metoder.

John Law beskriver virkeligheten som rotete (Coleman & Ringrose, 2013, s. 5). Videre sier han at metodologier som prøver å gjøre denne rotete virkeligheten glatt, presis og sammenhengende, mister det komplekse. Kompleksitet er et uvanlig aspekt ved modernistisk forskning, og det å inkludere kompleksitet i forskningen er et etisk spørsmål, hevder Rhedding-Jones (Sandvik, 2016, s. 58). Hennes argument var at dersom vi skal forske i og med det som hender hele tiden, er det ikke etisk godt nok å redusere det pulserende livet til en lineær kjede av hendelser (Sandvik, 2016).

Jeg har valgt å tenke og skrive innen postmetodologien, og det har åpnet seg opp et komplekst og ukontrollert landskap. Når jeg som studentforsker-subjekt ikke lenger er sentrum for tenkningen og heller ikke ses på som overveiende rasjonelt, destabiliseres også ideen om menneskelig kontroll og oversikt (Sandvik, 2016, s. 59). Ambisjonen er å skape annerledes kunnskap og skape kunnskap annerledes, eller åpne opp for skyggelagte områder i en for eksempel fortolkende tilnærming (Sandvik, 2016, s. 59). Det som har virket for meg her er at jeg ikke har hatt oversikt eller kontroll over dette prosjektet, dette har gjort at jeg har kunnet eksperimentere med en tenkning som skaper seg selv mens den pågår: ”en tenkning i tilblivelsen av en erfaring” (Manning, 2015, s. 126). Jeg har blitt og latt meg påvirke gjennom forskningsprosessen, og henger sammen med den affektive vendingen i forskning, som gir verdi til hvordan vi påvirker og blir påvirket (Reinertsen & Rossholt, 2016, s. 79).

Coleman & Ringrose (2013, s. 2) argumenterer for at Deleuzes arbeid, alene eller med sine samarbeidspartnere, er spesielt hjelpsomme knyttet til metodologi, fordi et av de viktigste grepene de gjør er å bryte ned skillet mellom teori og praksis. I følge Coleman & Ringrose (2013) gir dette tilgang til å tenke nytt om hva forskning kan være, samt å stille spørsmål om sammenhengen mellom teori og metodologi. For meg har dette blitt virksomt ved å gjøre begrepene/teorien. Teoriene og begrepene skal ikke forklare og beskrive, men de skal gjøre noe, de skal forstyrre og skape nye tanker og virkeligheter. Jeg har altså gjort begrepene, som jeg ser i sammenheng med at skillet mellom språket (begreper) og verden viskes ut og at de gjensidig påvirker og forandrer hverandre og dermed tenkningen, språket, virkelighetene, og meg som studentforsker.

Postkvalitativ forskning

Spørsmålet om kunnskap og rollen den har i erfaring er fortsatt et spørsmål om fornuft (Manning, 2015). Postkvalitative studier utfordrer nettopp måter å vite på, og ved å ta kunnskapen bortenfor spørsmålet om fornuft, eller et kognisjonsparadigme, er det ikke lenger så interessant for forskeren å spore individers meningskonstruksjoner, ut fra en fortolkende fenomenologisk posisjon (Otterstad, 2015). Dette henger sammen med ønsket om å forstyrre mine allerede tenkte/vanemessige tanker å tenke kjønn og kropp på, der kropp og kjønn skal gjenkjennes for nettopp å skape mening og forståelse. Masteroppgaven er i stor grad preget av en affektiv logikk, og utfordrer måter å vite på. Rossholt og Reinertsen (2016) snakker om en sanselig tilnærming til kunnskap:” det handler om kunnskap produsert gjennom sansing brukt for å skape kunnskap” (2016, s.79). Dette kjenner jeg igjen knyttet til mitt prosjekt, der jeg har beveget meg gjennom dette usigelige noe. Affekt begrepet tenker jeg kan være en slik sanselig tilnærming til kunnskap, en kunnskap som kanskje ikke engang kan eller vil bli artikulert i språk.

Postkvalitative perspektiver åpner for at data kan være illusjoner, drømmer, fantasier, og kopier av noe virkelig (Otterstad, 2015, s. 26, Koro-Ljungberg, 2013). Videre kan slike tilstander inneholde forestillinger, usikkerhet og tvil om hva data kan være (Otterstad, 2015, s. 26). Artikkelen *Doing without Data* (Brinkmann, 2014) fokuserer på dilemmaet “We can either follow the root meaning of «data» and say that they are the «givens» that we «collect» and code, or we can say that “everything” is “data” (Brinkmann, 2014, s. 720). Artikkelen beskriver en vei ut av dette dilemmaet ved å presentere en måte å tenke om og lære kvalitative

analyser som verken drevet av data eller hypoteser, men som drevet av forbauselse, mystikk, sammenbrudd og kollaps i ens (tidligere) forståelser. ”It is neither data-driven nor theory-driven, but breakdown-driven” (Brinkmann, 2014, s. 722). Det er også drevet av overraskelse, forvirring, og undring (Brinkmann, 2014). Sensitivitet til det rare og forvirrende i verden og undring kan gjøre at vi snubler over ting som blir til data og så må vi bli der litt, der det rare er (Brinkmann, 2014). Dette kjenner jeg igjen i min prosess. Det samsvarer godt med hvordan et møte i mitt hverdagsliv (møte med mannen på bussen-hendelsen) førte til et slags sammenbrudd i min egen forskningsprosess. Målet med sammenbruddene er ikke å komme frem til universell kunnskap gjennom innsamling av data, men å bli i stand til å handle i en spesifikk situasjon, der situasjonen er et resultat av sammenbruddet av ens forståelser, og man er ute av stand til å fortsette. Jeg var ofte ute av stand til å fortsette. Tidligere forståelser kunne ikke hjelpe og orientere meg lenger, både i/med/gjennom møte med Deleuze filosofi, og med/i et møte i mitt hverdagsliv. Samtidig måtte jeg fortsette, det var den eneste (u)muligheten:” Man må gå videre, jeg kan ikke gå videre, jeg vil gå videre” (Beckett i Svendsen (2000), s. 80).

Notat 4

Den maskinistiske virkeligheten/tenkningen, preget av kontinuerlige stopp og brudd. Og når det ikke virker, når tenkningen og språket ikke lenger virker og stopper opp, da settes samtidig i gang produksjoner og skapelse av noe nytt, nye tanker om kjønn, som alltid er forskjellige og aldri kan bli like, forskjell i seg selv. På grensen mellom det som kan vites, på den ytterste spiss (Spindler, 2013), å bevege seg der et sted kan ikke bli noe annet en voldsomt. Skillet mellom språket og verden blir til en samtidighet, der de begge beveger seg ved siden av hverandre, og ingenting kan holdes stille lenger. Kjønn som blander seg med drømmer, dikt, minner, musikk, kjønn som en drøm? Kjønn som et dikt? Kjønn som musikk? Alt er kropp, kjønn er kropp, men en kropp som noe helt annet en den egentlige kroppen. Kropp (kjønn) kan være alt. I tenkningen som blir til mens den tenkes.

2.3 Konstruering og kollaps av et forskningsmaskineri

Jeg har konstruert hendelser fra barnehagen. At jeg har valgt å gjøre dette kan nok oppfattes som et paradoks, når jeg samtidig lener meg til kritikken knyttet til en dominerende fenomenologisk forskningstradisjon. Jeg kaller observasjonene hendelser. Mine observasjoner er ikke speilbilder av virkeligheten. De er hendelser som blir til på nytt og på nytt. Siden fortellingene eller loggene er hendelser, lar de seg både repetere, forandre og rekonstruere. noe jeg også gjør i min masteroppgave. Teksten beveger seg frem og tilbake gjennom fortid, nåtid og fremtid sammen med en ikke lineær rytme. En annen grunn til at jeg har valgt å skrive ned hendelser fra livet i barnehagen er at det står i tråd med Deleuze og Guattaris filosofiske tenkning. En pluralistisk empirisme som fokuserer på at tanken blir skapt gjennom møter (Olsson, 2009, s. 25). Ved å la et utvalg av Deleuze og Guattaris konsepter møte eksempler fra praksis, kan altså nye tanker og følelser skapes knyttet til masteroppgavens tema.

Jeg har valgt å kalle de tre hendelsene for «bursdagsmaskineri», «påkledningsmaskineri» og «trommemaskineri», inspirert av Sandvik (2013a). De ulike tankehendelsene kolliderer på hver sine måter, og jeg prøver å vise menneskelige og ikke-menneskelige krefter som kjemper side om side. De tre observasjonene som jeg har valgt å kalle hendelser/maskinerier. Flere mislykkede forsøk, omveier og feil førte til at et trommeeksperiment ble satt i gang. Med trommeeksperimentet virket prosjektet igjen og det var som om trommene hjalp til med å flate ut relasjonene mellom mennesker og det ikke-menneskelige. Når jeg nå leser hendelsene legger jeg merke til hvordan fokuset gradvis og langsomt utvider seg. Dette har vært en mønsterløs, kaotisk ikke-lineær prosess. Jeg har likevel valgt å legge frem teksten med en progresjon som er mer preget av orden og fremgang for å kunne tydeliggjøre de gradvise og langsomme utvidelsene av fokus (tilkoblinger). I «starten» er/blir jeg fanget/stoppet av mine diskursive forståelser og vanetenkning. Jeg er/var fanget i det jeg kritiserte og ønsket å overskride. Bursdagshendelsen som snart introduseres viser dette.

Har du sett meg før kunnskapen, språket og kategoriene?

Observasjon som datamateriale innebærer iakttagelser og nedtegnelser av allerede gitte kategoriseringer om barn og barns utvikling. Kategorier og kategorisering legger grunnlaget for mønstre som har i seg ideer om korrespondanse og koherens – sammenhenger som kan bidra til generaliserende kunnskap om barn i barnehagen (Nordbrønn & Otterstad, 2015, s. 2).

Artikkelen *Posthumanisme/nymaterialisme og nomadisme-affektive brytninger av barnehagens observasjonspraksiser* (Nordbrønn & Otterstad, 2015, s. 2) utfordrer observasjon i barnehagen med fokus på bruk av observasjon som verktøy for å kartlegge og danne grunnlaget for utvikling av kunnskap om barn. Nordbrønn & Otterstad (2015, s. 3) bruker i artikkelen posthumane/nymaterielle teorier for å bryte ned menneskets overlegne maktposisjon som iaktar og vurderer barns utvikling. Otterstad og Rossholt (2014, s. 163) utfordrer visuelle observasjonspraksiser som vanligvis gir det som skjer i nåtid status som kilde for dataanalyser.

Jeg har valgt å kalle mine observasjoner for hendelser, som gjennom oppgaven trer frem gjennom tekst og bilder. Dette gjør at jeg kan bevege meg utover den lineære tidslinjen i møte med hendelsene, som alltid er i bevegelse og hvor det er umulig å vite hvor begynner eller slutter. Samtidig er det også slik at bursdagshendelsen er ment å illustrere hvordan jeg ikke klarte å tenke annerledes om kjønn (å se bursdagshendelsen som unik), som jeg trodde jeg gjorde. Jeg dømte den og dermed ble kjønn stoppet i å kunne bli noe annet. Det føltes som om jeg var langt unna (som i et avgrenset subjekt) og nærme (ved å bli sterkt påvirket og berørt) av og med bursdagshendelsen, *samtidig*.

Feltarbeid i barnehage

Jeg gikk inn i barnehagen som jeg alltid hadde gjort det, åpnet porten og trodde feltarbeidet startet da. Men man starter aldri fra begynnelsen når man kommer inn i et rom i barnehagen (Rossholt, 2012). Det handlet om andre bevegelser, andre tider og rom enn de jeg kjente fra

før. Bevegelser som aldri stod stille og som ikke kunne styres, som heller ikke kunne ses, men som jeg ikke kunne åpne opp for uten å la meg bare bevege med.

Men jeg gikk ikke inn i barnehagene som jeg alltid hadde gjort. Det var ikke likt, det var ikke «det samme». Jeg husker tilbake, da jeg åpnet porten, den gamle, vanemessige porten. Nå har porten eller barnehagegjerdet blitt noe mer enn en port eller i et barnehagegjerde. Det sprer seg utover, blander seg med alt annet.

De tre barnehageavdelingene var småbarnsavdelinger med barn fra 0-3 år. To småbarnsavdelinger som jeg kjente godt fordi jeg hadde arbeidet som assistent i dem, og en barnehageavdeling jeg trådte inn i som en fremmed. I barnehagen jeg arbeidet i var jeg (også) tilstede som forsker 3 dager i uken i en 8 ukers periode, mens jeg i den andre barnehagen var tilstede 2 dager i uken i en måneds tid.

Å gjøre det kjente ukjent og det ukjente kjent, vi var (u)kjente nå/da/før.

De to ulike barnehagene gav like og ulike utfordringer med tanke på hvordan jeg skulle posisjonere meg som forsker og etikk. I barnehagen der jeg var ansatt var jeg både assistent og forsker. Jeg kunne ikke være en av delene, forsker *istedenfor* assistent, jeg måtte være begge deler. Jeg var sammen med barna som før, men hadde mulighet til å trekke meg tilbake for å notere ned hendelser og refleksjoner. Noen ganger spurte barna hva jeg skrev og jeg fortalte at jeg skrev ned hva vi gjorde i barnehagen. En dag spurte en gutt om jeg kunne skrive navnet til han og mammaen hans i notisboka og det gjorde vi. Det var nok vanskeligere for personalet, både for dem og meg. Når jeg skrev i notatblokka var det som om flere trakk seg unna. Jeg prøvde derfor å skrive i den når vi ikke var i samme rom. Jeg gikk ut, inn på pauserommet eller på puterommet.

I den andre barnehagen kjente jeg en i personalgruppen fra før, men ingen av barna. Jeg besøkte derfor barnehagen og avdelingen noen ganger før, eller i tillegg til, at jeg var tilstede 2 dager i uka. Dette gjorde jeg for at barn og personalet skulle bli trygge på at jeg var der. På disse besøkene hadde jeg ikke med meg notisblokken. Noen barn kom bort, de ville lese bøker, trengte trøst eller ville leke, mens andre var mer usikre på meg. Jeg holdt meg derfor litt i bakgrunnen, men med en imøtekommende, avventende holdning.

Å føle (seg) som en idiot.

Før jeg skulle ut i barnehagene prøvde jeg å varme opp. Med det mener jeg at jeg prøvde å varme opp Deleuze og Guattaris vanskelige teori og begrepsunivers. Men jeg klarte ikke å gjøre begrepene til mine. Som om det ville være mulig å forberede seg på omvendningene som ventet, og som måtte til for å gjøre masterarbeidet i samsvar med Deleuzes filosofi. Jeg var forberedt på at det ville bli vanskelig og krevende, denne strategien som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre slik at noe annet kunne bli tenkt, men jeg hadde ikke tatt inn over meg at det vanskelige måtte *gjøres* på slike måter som skulle komme. Det eneste jeg visste var at jeg skulle fokusere på *bevegelser*. Jeg trodde jeg visste hva bevegelser *var*, og allerede der ble mine oppvarmingsøvelser dømt til å feile. Det ble et år med omveier og mislykkede forsøk på å fokusere på barnas bevegelser, allerede stoppet og fanget der. Jeg så på barna separert fra omgivelsene, fra meg som forsker og alt annet som beveget seg. Og med det stoppet andre bevegelser opp også; tankene, skrivningen, og masteroppgaven. Jeg trådte inn i barnehagen med hierarkiske, lineære trelignende innganger som ville ha svar på hva barna var, som kategoriserte etter kjønn og alder, som trodde det var mulig å i det hele tatt «se» bevegelse uten å selv å måtte bevege meg bort fra det jeg kjente fra før. Blikket mitt fanget og stoppet bevegelsene, hindret dem i å bli eller la dem fortsette å bli nettopp det: bevegelser. Jeg så altså etter bevegelse på feil sted eller plan, der bevegelsene allerede hadde blitt stoppet og organisert, slik at jeg kunne gjenkjenne dem. Dette feilaktige stedet å se etter bevegelse fra (det transendente stedet/planet) og betingelsene der gjør at bevegelse ble umulig å oppfatte (Olsson, 2009). Det var altså et umulig prosjekt jeg holdt på med i et år, men det måtte likevel til, for å gjøre det umulige mulig. Jeg ble såpass forstyrret av dette umulige prosjektet og gjennom det kunne noe annet bli tenkt, jeg kunne etterhvert bedre fatte hva slags bevegelser det handlet om. Det er bare på det andre stedet, på immanensplanet, vi kanskje kan oppfatte bevegelse (Olsson, 2009, s. 195). På dette planet blir prinsippet om sammensetningen oppfattet på samme tid som den blir komponert (Olsson, 2009, s. 195). Her er det bare krefter og kropper av forskjellig hastighet, som går i komposisjon eller tilkobling til hverandre, eller som bryter ned hverandre (Olsson, 2009, s. 190).

The world isn't rhizomatic! I mean, as a virtual, the world is rhizomatic. On the plane of consistency then, the world is rhizomatic. But there is always a plane of organization and that's what you have to describe because that is what you have to de-territorialize and decode, and then of course it will always be re-territorialized and you will of course never get back to the plane of consistency (Grossberg, 2006, s. 315).

Bursdagsmaskineri

Hele barnehagen er samlet for bursdagssamling. To gutter med hver sin krone og hver sin bursdag skal feires sammen og sitter foran oss, og ved siden av meg som leder fellessamlingen. Vi synger bursdagssanger, sender opp bursdagsraketter og synger og øver på 17. mai sangen "Norge i rødt, hvitt og blått". Det er en slik samling hvor alt fungerer, tenker jeg, mens jeg ser på alle barna og de voksne. Alle smiler og synger og det er god stemning. Jeg ser tilbake på guttene og det slår meg at det er som om de har sin egen samling der oppe, bare de to. Midt i bursdagssamlingen vi har for dem. De smiler til hverandre, bytter kronene, ler, klemmer hverandre, ler, klemmer igjen. Og så kommer det et kyss og et kyss til. Og enda flere kyss kunne kommet. Men plutselig blir de delt fra hverandre, krakkene de sitter på skyves fra hverandre og kronene blir satt tilbake der de skal være. Jeg ser den lille samlingen de to hadde forsvinne og den store fellessamlingen overta, og jeg vet ikke lenger hva vi feiret denne dagen.

Har du sett meg før?

Før kunnskapen, kategoriene og språket om meg var der?

Før den hierarkiske tanken fanget blikket ditt og alt jeg også er og kunne bli

Kunne ønske du så meg før dem

Kunne ønske du ikke kjente meg igjen så godt

Kunne ønske jeg var noe(n) du ikke hadde sett før

Jeg vil være forskjell og forskjeller

Ikke fra noe(n). Ikke i stedet for noe(n)

Men en forskjell i seg selv som aldri er lik

Vi kunne møtes i mellomrommene

Der det ville elementet i språket finnes

Der språket ikke står over meg

I tanker du ikke har tenkt før

Da kunne du sett det mangfoldige

Det nye som unndrar seg å bli holdt fast

Det som glir imellom og som hele tiden blir til

Forskjell og forskjeller i seg selv

Da kunne du kanskje sett meg (først)

Jeg setter inn diktet. Diktet hjelper meg til å huske på hva jeg igjen og igjen forsøker på og hvorfor det ver så viktig. Jeg kjenner (igjen) at diktet favner dette *noe*, en nødvendighet, som har vært drivkraften gjennom prosessen med masteroppgaven. Det er som om diktet kjemper for å koble seg på hendelsen. Diktet gjør det også tydelig hvordan jeg ikke har klart å løsrive meg fra kunnskapen, kategoriene og språket, fra mine diskursive forståelser. Jeg blir konfrontert med at jeg ikke har klart å bevege meg bort fra det å se barn som essens (Sandvik, 2015), knyttet til for eksempel alder, utvikling og/eller kjønn, og at jeg ikke har klart å flytte blikket vekk fra subjektet og mot bevegelsene. Jeg tenker på den langsomme prosessen, og hvordan bursdagsghendelsen/bursdagsmaskineriet/masteroppgaven/skrivingen gang på gang stoppet helt opp. Tenkningen beveget seg utenfor hendelsen. Jeg hadde ikke klart å la tenkningen bevege seg i hendelsen; at de/vi/dem ble til samtidig. Tenkning i hendelsen (Manning, 2015, s. 126) utfordrer ideen om at jeg som student forsker subjekt kommer i tillegg til hendelsen, og at tenkningen foregår fra utsiden og inn. Dette flytter tenkningen fra sin posisjon innenfor bevisstheten, og klinger bra med det ubevisste/ukjente i tanken og det ubevisste/ukjente i kroppen, som har blitt gjort og tenkt i forsøkene på å tenke nytt om kjønn; tenkning i hendelsen.

Størreminde

Under bakgrunn og begrunnelse for valg av tema og vitenskapsteori, skriver jeg at temaet for masteroppgaven på paradoksalt vis ble mindre *samtidig* som det ble større. Gjennom hendelsene nedtegnet fra barnehagen leser jeg et gradvis skifte eller utvidelse av fokus, og med det et større og større rom med muligheter for bevegelse og utfoldelse. En prosess der jeg i «starten» tydelig gjenkjenner og identifiserer, med tanke på at bursdagsmaskineri-hendelsen kanskje tydeligst handler om den kjønnede kroppen. Men det er en repeterende «fortelling», en «fortelling» som definerer det nye med (mine) gamle definisjoner. Jeg tenker tilbake og forover mot der jeg ”startet”, med den kjønnede kroppen. Et avgrenset fokus eller tema som ikke fikk koblet seg/logget seg på andre elementer, (og, og, og), og som dermed fikk redusert sin krafte og muligheten til å bevege, handle og utfolde seg. Så jeg kroppene i bursdagssamlingen som et problem? Så jeg begjæret i bursdagssamlingen som et behov som skulle dekkes? Skrev jeg frem hendelsen slik at barna kom i en mangelposisjon? Var jeg en del av kreftene (språkets kraft) som var med på å redusere og bryte ned kroppens muligheter til å påvirke og bli påvirket, til å handle? Var det mine stratifiseringer om den kjønnede kroppen som stoppet tilkoblinger og tilblivelse? Er dette en fortelling om ulike krefter som

kjemper, og i denne fortellingen får barna og materialiteten redusert sine muligheter til å påvirke og til å bli påvirket, til å handle, fordi kreftene som møter dem (meg selv inkludert) ikke er med på å styrke og reduserer kraften, og dermed gjør den svakere?

Bursdagshendelsen gjorde og gjør fortsatt dypt inntrykk på meg. Jeg husker tilbake hvordan hendelsen gjorde noe med meg. Jeg ble lamslått og stum av det som skjedde rett ved siden av meg, og at jeg satt igjen med en trist følelse. Men jeg ønsket jo å tenke annerledes om kjønn, og denne lesningen hadde jeg lest og følt tusen ganger før. Jeg ønsket heller ikke å tolke materialet og søke etter mening, men også her gikk jeg rett i «fella». Samtidig, slik jeg så det, fikk kjønn større betydning i *denne* hendelsen enn i andre hendelser.

3.0 (Mine) stratifiseringer av kjønn

Jeg leser og har lest bursdagssamling hendelsen utallige ganger, og hver gang gjør den noe med meg. Hver gang etterlater hendelsen triste affekter. Passive? Svake? Hvordan kan jeg lese den annerledes? Går det an å lese den annerledes? Hvorfor ser jeg bare makt og krefter som begrenser barnas mangfoldige uttrykk? Finnes det noe annet/noe mer? Finnes det noen andre kamper her som jeg ikke ser? Andre krefter som kjemper og er med? Er det mulig/umulig å skrive frem hendelsen på en annen måte slik at barna heller blir skrevet frem. Kanskje er det slik at i denne hendelsen og i dette maskineriet så starter det ikke opp igjen? Samtidig som jeg skriver dette tenker jeg på begjær, og at jeg fremdeles tenker på begjær som mangel og ikke produksjon, og om det er det som stopper opp. Jeg leser bursdagssamlingen en gang til. Leser bursdagssamlingen som et maskineri som kolliderer og som bryter sammen:

Vi lever i en ubehagelig verden, hvor ikke bare enkelte mennesker, men også etablerte krefter har en interesse av å dele triste affekter med oss. Tristheten, de triste affekter, er dem som minsker våre evner til å handle. De etablerte krefter har bruk for vår tristhet til å gjøre oss til slaver (Carnera, 2015, s. 27).

Carnera drøfter boken *Dialoger* av Deleuze. Hun mener at det er en styrke at den formidler at kraften til å handle, å gripe inn i verden eller inn i sitt liv, er en kamp hvor flere krefter arbeider side om side eller sideomløpende, også det andre ville kalle «negative» krefter. Evnen til å bekrefte liv må ofte skje under vanskelige omstendigheter (Carnera, 2015). Det er den affirmative forbindelsesevnen som gjør det mulig å utvinne et liv, å fortsette. «Mitt sår undertrykker meg, men hva gjør jeg med såret?» (Carnera, 2015, s. 27). Dette ser jeg i sammenheng med hendelsene som har blitt skapt i denne prosessen og meg som forskerstudent. Negative affekter har *også* vært nødvendige for å kunne tenke nytt om kjønn. Det kunne ikke oppstå bevegelse i tenkningen uten vanskeligheter, stopp og brudd. Å føle seg dum kan være et eksempel på et endepunkt av «negativ» affekt. Dumhetsfølelsen som oppsto i møtet med Deleuze og Guattaris filosofi kan være et eksempel på såret som mangel og som undertrykkende. «Mitt sår undertrykker meg, men hva gjør jeg med såret?», skriver Carnera. Fra å føle meg dum kunne jeg isteden velge å ikke vite. Det handler ikke om hva noe er/ betyr, men hva noe/det gjør.

Nye avisopp(slag) (utdrag fra media)

Pistoler er farlige, kjoler er ikke farlige (Benestad, 2014).

Deleuze er nyttig i samfunns- og samtidskritikk. Den svenske kjønnsforskeren Mia Eriksson avla i mars 2016 doktorgraden *Berettelser om Breivik. Affektiva lasninger av våld og terrorism* (Flatø, 2016). Hun ser på hvordan Breivik har blitt gjort begripelig i den norske offentligheten og påpeker at norske forfattere i overveiende grad har valgt å fokusere på Breiviks individuelle og psykologiske grunner. Dette fører til at man mister fokus på hvor utbredt det ideologiske underlaget er og hvordan samfunnet er med på å forme både individer og ideologiske overbevisninger (Flatø, 2016). Hun sier at «Vi må stoppe opp og kritisk ransake det samfunnet vi opprettholder, i våre daglige vaner, og her tror jeg fortvilelsen og sorg er viktige følelser å erkjenne og la seg påvirke av» (Flatø, 2016). Eriksson sier at Breivik bør forstås som en kropp i et «diskursivt-materielt assemblage» og har forsket med sine egne følelser (gråt, angst og fortvilelse) for å forstå fortellingene om terroristen. «Jeg tror ikke fremtidige terrorangrep blir forhindre av å kjøre på som vanlig» sier hun (Flatø, 2016).

Nye meninger (Dagsavisen, 2016).

I 2016 ble det for første gang utgitt en rapport «Rettane til LHBTI-barn i Noreg» som handler om skeive barns rettigheter i Norge (Rise & Nylander, 2016). Rapporten peker på at barn som bryter med normene for kjønn og seksualitet er mer utsatt for negative sanksjoner enn resten av befolkningen. Kronikørene vil ha en slutt på at tradisjonelle kjønnskategorier og normer i ytterste konsekvens påfører barn omfattende og fullstendig unødvendig kirurgi. Et viktig funn i rapporten er at barn som fødes intersex, altså med kropp som ikke passer inn i de tradisjonelle kjønnskategoriene mann og kvinne, blir utsatt for kirurgiske inngrep for å imøtekomme samfunnets forventninger til hvordan kropp skal se ut. «Vi kan ikke leve med et samfunn som forteller barn at hvis de ikke passer inn i normen, må de opereres inn i den». «Vi kan ikke leve med et samfunn som stempler og annerledesgjør alle som ikke følger stringente normer». «Samfunnets normer må endres for at alle skal kunne være seg selv» (Rise og Nylander, 2016).

Imens finnes vi ikke (Benestad, 2016).

“Imens finnes vi ikke” er rettet til helseminister Bent Høye, som ikke ville ha et tredje kjønn, som vil vente på politisk modning når det gjelder å etablere et tredje kjønnsalternativ. «Nå er det ikke enkelt å late som om medmennesker ikke finnes», skriver Benestad. Det har foreligget noen tilbud, men ikke som kjønn. «Henimot 3 prosent av befolkningen har bare eksistert som diagnoser».

Jeg blir truffet av alle (avisopp)slagene. De har forandret seg med meg i denne prosessen, både innside og utside. Avisutklippene har blitt klippet ut, kuttet ut og koblet til andre elementer for å skape nye tanker om kjønn. Nye tanker som ikke kan tenkes ut ifra den samme logikken som før, krenkelseslogikk? Kritikklogikk? Mangellogikk? Er dette logisk? Avisutklippene har endret farge, de har vært med meg i snart fem år. Noen har blitt gylne, nesten gule, gamle aviser blandet med nye avistanker som blir til akkurat nå. Dagens rykende ferske nyheter som blir skrevet før nyheten eller det nye faktisk har skjedd! Fremtidens nye(hets) tanker om kjønn? Papiret har også endret seg, stivere, må blas i forsiktig så ikke papiret revner, og stiftene som holder avisen har blitt mykere, så det blir liksom deler av en avis heller en individuell avis. Den sprer seg utover, blander seg meg verden som den liksom skal speile, men den verden blir hele tiden til, og er umulig å fange eller gripe.

Kroppstreet, kroppsverden

“Treet har slott rot i kroppene og stratifisert selv kjønnene”
(Deleuze, 2005, s. 26).

Sitatet knytter jeg til det dominerende bildet av tanken, treet, som søker gjenkjennelse og identifisering, der kjønn ikke kan bli noe annet eller noe mer, der ingenting lekker ut av kategorier eller strukturer, der kjønn er fast og noe som er, og hvor forskjellen er negativ. Dette er vanetenkningen jeg ønsker å komme bort fra. Masteroppgavens tunge, seige og langsomme prosess får meg til å tenke på begrepet stratifisering. Strata er lag og stratifisering har med lagdannelse å gjøre (Andersen, 2015a, s. 113). Slik jeg forstår dette har lagene blitt til over tid, og noen av lagene er fordelaktige, mens andre oppleves som for faste og begrensende, og kjønn kan da ikke tenkes annerledes (Andersen, 2015a).

I følge Moi (2004) ble kjønn til på 1900-tallet (Moi, 2004). På denne tiden beveget den vestlige kulturen fra en «ettkjønnsmoell» til en «tokjønnsmoell». Frem til middelalderen ble sett som ulike arrangementer av de samme delene og som ikke vesensforskjellige. I «tokjønnsmoellen» oppfattes kjønn som gjennomsyrende og skaper et bilde av kjønn der enhver overskridelse av kjønnsnormer fremstår som «unaturlig» (Moi, 2004, s. 30).

«Ble det gutt eller jente?» er standardspørsmålet som stilles til nybakte foreldre. «Er du gutt eller jente?» er et spørsmål jeg ofte får fra barn i barnehagen. Da forklarer jeg ofte at jeg er jente, men at jeg liker å ha på meg caps og spille fotball, og så pleier jeg å si at jenter og gutter kan være gutt og jente slik de vil. Dette kan knyttes til det vi kaller sosialt kjønn, dvs kjønnsidentitet og normer og forventninger for hvordan vi gjør kjønn (Moi, 2004, s. 117). Det er så stille rundt rase, skriver Andersen (2015a, s. 16). Det er stille rundt kjønn også tenker jeg, og jeg lurer på hvor stillheten kommer fra. Når vi tar ting for gitt, unnlater vi å problematisere, skriver Sandvik (2015, s. 47). Jeg vil problematisere det tatt for gitt i kjønn, inkludert mine egne forestillinger. Jeg opplever at kjønn er lydløst i barnehagen. Kjønn som lyd, ulyd? Jeg har hørt «Hvorfor fortsette å mase om dette?», «Vi lever tross alt i 2017!». Det får meg til å tenke på masteroppgaven som en tung, seig og langsom prosess. Jeg har tidvis lurt på om det bare er jeg som har problemer med kjønn og at hele samfunnet vårt har et klart tokjønn syn på mennesket. Vi deler ikke bare mennesker inn i det feminine og maskuline, men også fenomener og ting. Denne «kjønningen» er i sterk grad knyttet til verdier og verdsetting (Askeland, 2015). Det er representasjonstenkningen som bidrar til det problematiske med tokjønnsmoellen, men vi trenger representasjonstenkningen, det er den som gjør at vi kan orientere oss i verden. Likevel er generaliseringer om kjønn alltid undertrykkende (Moi i Askeland, 2015, s. 24). Generaliseringer er her forstått som stereotypiske forestillinger som gir trange mulighetsrom å være kjønn i, og som kan ligne på representasjonstenkningen: dette er en gutt, og gutter er sånn og sånn, dette er en jente, og jenter er sånn og sånn.

Forskjell i barnehagen

Forskjellstenkningen og representasjonstenkningen kan sies å være uttrykk for to ulike verdenssyn eller verdensoppfatninger (Steinnes, 2011, s. 202). I representasjonstenkningen er identiteten som kommer først og forskjellighet blir da fortolket ut fra en opprinnelig identitet (Steinnes, 2011, s. 202). Forskjellstenkningen er en omvendning av

representasjonstenkningen og gir begreper som likhet og identitet en radikal annen mening (Steinnes, 2011, s. 202). I representasjonstenkning blir likhet, analogi og identitet redusert til effekter av en alltid tilstedeværende forskjell og subjektet er en helhetlig størrelse. Forskjellen vil da være negativ og underlagt identitetens herredømme (Steinnes, 2011, s. 202).

Representasjonstenkningen nødvendiggjør fokus på likhet og likestilling, Immanent forskjell er inkluderende: ”Jeg er mann og kvinne, hvit og svart, all verdens kjønn og raser” (Colebrook, 2010, s. 150).

Både Lov om barnehager og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver slår fast at likestilling er et perspektiv i barnehagens innhold som vi ikke kan komme unna:

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering (Barnehageloven § 1 Formål).

Likestilling mellom kjønnene skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk. Barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn. Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling mellom kjønn. Gutter og jenter skal ha like muligheter til å bli sett og hørt og oppmuntres til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger til og samfunnets forventninger til gutter og jenter (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 12).

Kunnskapsdepartementet har fastsatt ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, som gjelder fra 1. august 2017. Under området for likestilling og likeverd står det:

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status,

språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.

Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barn møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig kunne formidle og fremme likeverd og likestilling (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Der det ikke handler om hva det betyr, der det handler om å bety noe

Jeg leser teksten og tanken stopper opp ved de store viktige ordene, og jeg tenker at vi trenger en felles forståelse av disse ordene, at vi trenger en felles forståelse av ordene for å la dem gjøre en forskjell i praksis i barnehagene. Ordene og begrepene må deles opp og gjøres mindre, og hva de betyr for hver enkelt og hva de skal bety med tanke på en fellesmening i barnehagen. Og jeg stopper opp ved noen små ord som forsvinner litt bak de store begrepene som likeverd, likestilling, kultur. Jeg blir dratt mot tre ord ganske i midten i den nest siste setningen: delta i fellesskap står det. Og jeg tenker på hva det betyr, og at det er vanskelig å vite når noen føler at de er en del av et fellesskap, det er vanskelig å vite sikkert. Jeg tenker på følelsen av å være en del av noe større, eller følelsen av å dele noe eller følelsen av å være betydningsfull, å jakte på noens betydning, der det å bety noe handler om at man gjør en forskjell, av å være den man er. Jeg kjenner på følelsen av å tilhøre et fellesskap. Hvor godt det er å bli likt og bli kjent av noen. Og jeg kjenner og tenker og skriver hvordan det også kan være slik at man er i et fellesskap men likevel ikke, at det kan se ut som man er det, men at det bare er slik på utsiden. Følelsen av å tilhøre et fellesskap, det er gode følelser, både på innsiden og utsiden, de påvirker og påvirkes av hverandre, blir liksom en del av hverandre, og det er vanskelig å vite hvem det tilhører.

Pluss vet jeg allerede hva er. Men hva er pluss minus pluss? (Edvard, 5 år).

Svaret, eller rettere sagt spørsmålet Edvard stiller, berører meg. Igjen, er det motsetninger og det paradoksale som beveger meg/seg/masteroppgavens retning?

Det er snart 20 år siden seksåringene inntok norske klasserom (Simenstad, 2016) og svært ofte møter vi medieoppslag som kjønner problemene i skolen (Askeland & Rossholt, 2009). Alle kulturelle uttrykk kan kjønnnes, men er det nødvendigvis alltid den beste måten å forstå et uttrykk eller en tilstand på, spør Askeland (Askeland & Rossholt, 2009). I Klassekampen lørdag 20. august 2016 møter jeg nettopp et slikt oppslag som kjønner problemene i skolen, der man forsøker å finne løsning eller svar på problemet. Forkjellene mellom gutter og jenter knyttes blant annet til senere modning hos gutter, som igjen fører til at mange gutter henger igjen språklig sett. Thomas Nordahl, professor i pedagogikk ved Høyskolen i Hedmark, forteller at mange av guttene i den alderen har litt dårligere sosiale ferdigheter og sliter med å tilpasse seg rollen som elev. I følge Nordahl henger også mange gutter igjen språklig sett, de har blant annet problemer med å snakke i hele setninger og med å uttrykke egne følelser (Simenstad, 2016).

Slik jeg leser dette blir barna skrevet frem i et mangelperspektiv. Jeg savner tilkoblinger og møter, så mange som mulig. Jeg tenker tilbake på dette feltet av problemer, livet, der alt er kropp, en kropp i et diskursivt-materielt assemblage. I sammenheng med så mange andre elementer og krefter som mulig, en problematiserende tenkning, en tenkning som konstruerer problemer som tenkningen kan bryne seg på, og ikke svar og løsninger som stopper opp muligheten for at verden kunne vært annerledes. En verden der Edwards spørsmål ikke blir sett på som mangel på ferdigheter, eller mangel på språklig korrekt oppbygging, men et spørsmål som produserer og skaper noe utover det som allerede er tenkt. Jeg knytter videre Edwards spørsmål til mine egne spørsmål i arbeidet med masteroppgaven, hvordan jeg har stanget hodet i veggen, igjen og igjen i denne prosessen, at jeg ikke visste hva jeg skulle gjøre og hvordan jeg skulle gjøre det, hvordan ingen ting ble sikkert lenger, og ingen kunne svare meg, hvordan jeg har famlet rundt i blinde. Samtidig var det slik det måtte gjøres, det er slik prosjektet har beveget seg/meg, i det ukjente i tanken og kroppen; hvordan kan jeg tenke nytt om kjønn?

Deleuze (Johannsson, 2015, s. 163) stiller seg kritisk til spørsmålet som form, og til relasjonen mellom spørsmål og svar. Denne dialektiske oppdelingen, der en person stiller spørsmål og den andre svarer, forsterker det dikotome bildet av forholdet mellom objekt og subjekt, mellom den som spør og den som svarer, skriver Johannsson, 2015, s. 163). Samtidig skaper dette også ambisjoner om å forsøke å tolke og forstå den andre (Johannsson, 2015, s. 163). Jeg ser dette sammen med masteroppgaven, hvordan jeg visste, men samtidig ikke lenger vidste hva og hvordan jeg skulle gjøre dette. Jeg måtte ha en strategi som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre slik at noe nytt kunne bli tenkt. Å skrive det er en ting, å gjøre det, er noe helt annet. Nå i ettertid ser jeg på veiledningen knyttet til arbeidet som en nomadisk veiledning, der jeg ikke fikk svar, men heller ble fulgt:

We learn nothing from those who say: «Do as I do». Our only teachers are those who tell us “do with me”, and are able to emit signs to be developed in heterogeneity rather than propose gestures for us to reproduce (Semetsky, 2013, s. 227).

Når vi tenker på problemer har vi en tendens til å tenke på dem som noe som skal løses (May, 2005). Det er slik vi er lært opp til å tenke om problemer på skolen, og det er nok også en slik tenkning Edvard vil møte; der det er løsningen som betyr noe, og ikke problemet. Ifølge Deleuze (Otterstad, 2015) er livet/barnehagelivet fylt av problemer som tenkningen må brynes mot, og det er ingen selvsagt match i spørsmålet om sannhet og virkelighet. Dette ser jeg også i sammenheng med hvordan historien om Anna som fikk bli Adrian brynet den vanemessige tenkningen min, hvordan det ikke korresponderte, og hvordan prosjektet ikke kunne avgrenses fra livet/et liv. Å vende blikket mot livets problemer handler om å bruke filosofi som tvil (Otterstad, 2015, s. 40). Artikkelen *Po/etisk pedagogisk ledelse for kvalitet gjennom skriving mot immanente vurderingspraksiser og tvilen og kroppens vitenskap og metoder* (Reinertsen & Rossholt, 2016) handler blant annet om kroppslig kunnskap og viten: ”Det handler om kunnskap produsert gjennom sansing og sansing brukt for å skape kunnskap” (Reinertsen & Rossholt, 2016, s. 79).

I artikkelen beveger Reinertsen og Rossholt (2016) seg fra den språklige til den ontologiske og affektive vendingen, som blant annet gir verdi til hvordan vi påvirker og blir påvirket, inkludert forskeren selv. ”Vi åpner opp for en sansemessig tilnærming til kunnskap, der den fysiske/materielle dimensjonen av livet løftes fram”, skriver Reinertsen og Rossholt (2016, s.

83). I følge Reinertsen og Rossholt (2016) innebærer en slik tilnærming til kunnskap at tillit blir gitt til det umiddelbare og det ustrukturerte. Tvil og usikkerhet og det og å ikke vite har også tatt mer og mer plass i denne prosessontologien. I følge Derrida (Reinertsen & Rossholt, 2016, s. 82) er «the perhaps» den mest rettferdige kategorien å bruke i framtiden. I følge Semetsky (2013, s. 230) bygger den affektive logikken, som blant annet flytter fokus fra det kjente til det ukjente om det ukjente i kroppen og tanken, bro mellom den dualistiske motstanden mellom mening og ikke-mening, mellom subjekt og objekt, mellom innside og utside og mellom det kjente og det ukjente. Det ukjente former videre noe Semetsky (2013, s. 230.) kaller «a floating signifier», som likevel kan donere mening til serier av hendelser. Jeg setter dette i sammenheng med hvordan jeg hele tiden forsøker å holde mening åpen, der fokuset ikke er på hva kjønn ikke *er*, på løsninger og svar, men mot den virtuelle dimensjonen; kjønn som kraft, som støter på andre krefter, hva kjønn kan bli. Jeg vet hva kjønn er og jeg vet hva pluss og minus er. Men vi trenger en både-og tenkning, både pluss og minus, og vi trenger nye kombinasjoner og nye måter å stille spørsmål på. Å stille spørsmål til det bestående og det som er, for å åpne opp for at det kunne vært annerledes. Jeg synes spørsmålet til Edvard er viktig, spennende og annerledes.

3.1 Representasjon

Deleuze forsøker å vinne over det dogmatiske bildet av tanken, treet, ved å konstruere en forskjellsontologi (May, 2005). Sentralt for dette dominerende bildet av tanken er representasjonstenkningen, der språket representerer verden. Men verden/kjønn er alltid *mer* enn hva representasjonstenkningen kan fange (May, 2005). Deleuzes filosofi tilbyr meg et annet språk og/å tenke annerledes o(g)m kjønn i/med. Det har som alt annet i denne oppgaven tatt lang tid før dette komplekse og ville språket/tanken/hendelsen har trådt frem. Men sakte og plutselig var det/ble det banet frem veier og åpninger for den fjerde dimensjon av språket; *sense* (May, 2005). I representasjonstenkningen er det forventet å være match mellom ordene og det ordene representerer (May, 2005). Dette ser jeg i sammenheng med avisoppslagene, de gjorde vold mot(vante) tanker knyttet til kjønn. Hvordan det ikke passet sammen, hvordan det ikke matchet. *Sense*, skriver May (2005), er et begrep Deleuze erstatter for korrespondanse eller match. Det som skjer, i likhet med det som skjedde med avisoppslaget med/av Anna, er at noe renner over enhver form for korrespondanse, noe som både peker mot verden og mot språket uten å bli redusert til noen av identitetene av representasjonstenkningen eller det dogmatiske bilde av verden (May, 2005, s. 103). På grunn av dette er *sense* paradoksalt, sier Deleuze (May, 2005, s. 104). Og dette paradoksale, i likhet med *nonsense*, som jeg snart kommer (tilbake) til (igjen), har i stor grad blitt til/tatt over (gjennom) denne prosess-ontologien. “Where *doxa* give us stable entities out in the world that correspond to distinct but converging faculties, paradox point to the unstable character of the relationship of language and world” (May 2005, s. 104). Og det som skjer mellom språket og verden er ikke en enkel og ryddig mach, men en kompleks hendelse, skriver May (2005, s. 104). I tillegg peker paradoks i to retninger samtidig (May, 2005, s. 104). Slik har masteroppgaven beveget seg også, noe jeg forsøker å vise gjennom hele oppgaven. May (2005, s. 104) skriver videre at paradoks innebærer å bringe sammen ulike elementer, som verken reduserer den ene til den andre eller holder dem fra hverandre. Denne asymmetrien (May, 2005, s. 104) mellom språket og verden peker mot noe som er dypere en *sense*, og som Deleuze kaller *nonsense*. *Nonsense* eller ikke-mening som jeg har valgt å kalle det trådte mer og mer frem når jeg i likhet/forskjellighet med Olsson (2009), i observasjoner jeg velger å kalle hendelser/maskinerier, forsøker å rette fokus ved det særegne potensialet i enhver situasjon.

Påkledningsmaskineri

Det har vært mange varme dager i barnehagen, og barn og voksne har måttet kle av seg jakker og luer. Flere av barna har også tatt av seg skoene og løpt i sokkelesten i den varme sanda. Det er som om sommeren endelig har kommet. I dag er det også en varm dag, men også en kjølig. En kald vind som plutselig dukker opp, og spesielt i skyggen er det kaldt. Det er en uforutsigbar dag, i det ene øyeblikket varmer solen stekende varmt, og det blir alt for varmt med jakke og lue (og sko), for så i det neste, kommer vinden og den kalde skyggen, og det blir for kaldt igjen. Fra en like uforutsigbar av og påkledning av barn og personalet, ser det ut som om personalet bestemmer seg for at i dag er det best å ha på jakke, sko og lue, selv om det blir utholdelig varmt når det plutselig blir varmt igjen. Personalet kler på de barna som har kledd av seg og prøver å forklare at i dag er det kaldere enn i går (mens sola plutselig er tilbake igjen, enda varmere nå). En jente/et barn/et menneske viser derimot stor motstand mot å kle på seg klærne igjen. Hun vil gå i kjolen med bare armer. «Men det er kaldt, alle må ha på jakke», sier den voksne. «Nei, det er varmt!» roper, skriker og etter hvert brøler hun av full kraft. En kraft og en lyd som får de andre barna og voksne til å snu seg mot dem/den, tross den intense, høye lyden, og det kan se ut som at jo mer forståelsesfull, men bestemt den voksne er, jo kraftigere og høyere protesterer barnet/jenta, og det er bokstavelig talt en kampens hete som utspiller seg der sammen med sola. Til slutt ser det likevel ut som om de blir enige om å ta på jakken, men at glidelåsen kan være åpen. Og så er alt i det vante igjen, tilsynelatende. For noe er satt i gang. Det er vanskelig å se hvor det starter, men plutselig blir det tydelig; flere og flere barn som har kledd av seg og som løper og leker uten klær og sko. Personalet begynner å plukke opp igjen, som så mange ganger før. Setter seg ned på bakken med et barn og kler på igjen, eller leter etter en sko, en jakke, en lue, da alt har blandet seg; luer i sandkassa, sko oppi lekekassa, sko gravd ned i sand eller oppe ved sklia. Det er et umulig prosjekt, det bare fortsetter. Personalet som kler på og barna som i neste øyeblikk kler av seg igjen. Det er umulig å få kontroll på, og snart er hele uteområdet dekket av sko, jakker og luer og barn som løper og leker i det varme/kalde været.

I påkledningsmaskineriet blir den pedagogiske orden slått ut, og noe annet viser seg. Fokuset utvider seg, og en form for *samtidig*(het) eller sameeksistens viser seg gjennom ulike tilkoblinger. Været og barna kobler seg på hverandre, og sammen produserer de større krefter, som kjemper mot pedagogisk orden og kontroll. "Hotter never stops where it is but is always going a point further, and the same applies to «colder», whereas definite quality is something that has stopped going on and is fixed" (Lester, Stivale & Boundas, 2004, s. 1). Jeg husker tilbake. Jeg fester meg spesielt ved det paradoksale og ambivalente med/i denne hendelsen. Den voksne som forteller at barna må ha på jakke fordi det er kaldt, et ganske *nonsense* utsagn tenker jeg, når det neste øyeblikk er stekende varmt. Det er som om barna/de voksne/kaldt/varmt vær/jeg bølger frem og tilbake sammen med vinden. Alt er i bevegelse, ingenting blir holdt stille, og det er som om verden og språket møtes i disse paradoksale bevegelsene/utsagnene: «Det *er* kaldt» (utsagnet) samtidig som det *blir* det varmt/» (verden svarer), «Det *er* varmt», samtidig som det *blir* det kaldt. Dette paradoksale elementet, som jeg forsøker å illustrere, elementet som både er og ikke er av språket, og er og ikke er av verden, er nonsense, eller ikke-mening, som jeg har valgt å kalle det. Deleuze henviser ofte til Lewis Carroll for å se hva rollen til ikke-mening er. Her er en utveksling mellom Alice og Red. Knight fra «Through the looking glass» (May, 2005, s. 106):

The name of the song is called "*Haddock's Eyes*".

Oh, that's the name of the song, is it? Alice said, trying to feel interested.

No, you don't understand, the Knight said, looking a little vexed. That's what the name of the song is *called*. The name is really "*The Aged Aged Man*".

Then I ought to have said, that's what the *song* is called? Alice corrected herself.

No, you oughtn't: that's quite another thing! The *song* is called "*Ways And Means*": but that's only what it's *called* you know!

Well, what *is* the song, then? said Alice, who by this time was completely bewildered.

Jeg stopper opp en stund. Kjenner meg igjen i Alice sin forvirring. Jeg tenker at det lille utdraget fra «Through the looking glass» også kan være et bilde på fremmedheten og forvirringen jeg selv har møtt i denne prosessen. Følelsen av å ikke skjønne noen ting. Følelsen av å famle rundt i blinde, hvor det eneste kompasset har vært følelsen av noe viktig/ noe nødvendig.

3.2 Å skrive seg videre inn i et teoretisk fundament

Immanensontologi

Å føle alt på en gang? Å føle seg svimmel. Å føle annerledes.

I immanenstenkningen til Deleuze og Guattari er det ingenting å overskride (Sandvik, 2013, s. 48). Videre skriver Sandvik at «immanens betraktes som et uendelig felt uten stabile skiller mellom elementene i verden, eller mellom verden og noe utenforliggende» (Sandvik, 2013, s. 48). Om immanensen er det som muliggjør konsistensen (Spindler, 2013, s. 4), så er kaos nettopp det som ikke har noen konsistens, og det som hele tiden gjør en oppløsning av konsistens; hastigheter som omvendes, forflyttes og er borte før de kan gripes eller tenkes. Jeg ser dette i sammenheng med at tanken (nå uten bilde) alltid er i bevegelse, og idet jeg har tenkt en tanke om for eksempel kjønn, så kan den ikke gripes, fordi den allerede er på vei et annet sted og mine tanker er flyktige (Rossholt & Reinertsen, 2016, s. 75). I følge Deleuze og Guattari (Johansson, 2015, s. 166), så er det i spenningen mellom dette kaoset og immanensplanet tenkningen har mulighet til å bli produsert, eller sagt på en annen måte, det er ved å synke ned i dette kaoset at tenkning begynner å innrette et immanensplan (Spindler, 2013, s. 42). Jeg kjenner igjen dette kaoset. Hvordan kaotiske lesninger av Deleuze og Guattaris vanskelige filosofi sakte men sikkert spredte seg utover alt annet og alt beveget seg i hverandre og ingenting ble holdt stille lenger. Før tanken er livet, sier Deleuze og Guattari (Olsson, 2009), og livet kan aldri bli fullt organisert eller systematisert. Jeg tror det er her et sted, et sted i møtet/ne med Deleuze og Guattaris svært sentrale immanenstenkning, at temaet for masteroppgaven ble størremindre fordi temaet koblet seg på livet/et liv. Det var som om den tidligere ordnede og strukturerte kjønnede kroppen *samtidig* som den tidligere ordnede, strukturerte og oversiktlige verden, eller livet, tippet over på immanensplanet, og alt blandet seg sammen, eller sagt med Deleuzes oppfordring:

Lodge yourself on a stratum, experiment with the opportunities it offers, find and advantageous place on it, find potential movements of deterritorialization, possible lines of flight, experience them, produce flow conjunctions here and there, try out continuums of intensities segment by segment, have a small plot of new land at all times. (Massumi, 2014, s. 187).

Jeg måtte ha en strategi som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre slik at noe annet kunne bli tenkt om kjønn. Gjennom hele oppgaven forsøker jeg å skrive en annen fortelling om kjønn der mening ikke er bestemt og stoppet og noe som er, men åpen som i mening som blir til i møte mellom livets krefter. Jeg har forsøkt å møte disse kreftene (hendelsene) uten å fortolke og jakte på betydning, men heller rette fokuset på hva det gjør/skaper (gjennom affekt begrepet), og da har kaoset krefter vist seg med full kraft. Men det er jo nettopp her et sted, i denne spenningen, at tenkningen og hendelsene kunne tenkes, og dette spenningsfeltet handler nettopp om mening (Spindler, 2013, s. 44). Fra det meningsløse kaoset kan altså mening skapes på planet av immanens (Johansson, 2015, s. 166).

Fra å starte med en enkel tenkning om kjønn, der kjønn var på utsiden, representert av tanken gjennom språket (representasjonstenkningen), stabilt, ordnet og gjenkjennelig. Kjønn var allerede der ute i verden, en stabil og ordnet språklig kategori som sto over og representerte verden der ute: dette er kjønn, et eksempel på transcens, der tenkningen står utenfor og dømmer, oppdager og finner. Etter hvert begynte imidlertid skillene mellom meg og alt rundt i og med meg å bli svakere, og Deleuze og Guattaris immanensontologi gjorde det mulig å plassere tenkningen i hendelsen (Manning, 2015, s. 126). Dette henger slik jeg ser det sammen med transcendent empirisme, som metodologisk gjør at sosiale virkeligheter (hendelsene) alltid kan beskrives på forskjellige måter, fordi det som bryter frem, den aktuelle dimensjonen, alltid er forskjellig (Coleman, 2013). Dette henger også sammen med tilblivelse og virtuell forskjellighet som jeg kommer til snart.

En tanke som har liten anelse om seg selv, er en tanke i handling. Det er en tenkning i tilblivelsen av en erfaring. Det er en begynnende aktivitet som kaller på intensiteter mot det å komme-og-uttrykk, en tenkning direkte gjennomsyret av rytme, med intensiteter på kanten av det som kan vites. (Manning, 2015, s. 126).

Tilblivelse og forskjellighet – det er aldri det samme

Litteraturen har en forpliktelse, og det er å være sann, skriver Knausgård i Klassekampen lørdag 3. desember 2016. I kronikken stilles blant annet spørsmålet om hva slags sannhet det snakkes om når vi sier at det noen skriver eller sier stemmer med virkeligheten. Den sannheten handler ikke om verden i seg selv, det man kanskje kunne kalle virkeligheten av første grad, tingenes og kroppenes verden, skriver Knausgård (2016, s. 15). Knausgård (2016, s. 15) skriver videre at den verden er det den er, i seg selv, en uendelig rekke mineralske og organiske kombinasjoner i rommet og tiden. Sannhet (Knausgård, 2016) handler om hva vi ser, husker og forstår av denne virkeligheten av andre grad; relasjonenes og det sosiales verden. Denne virkeligheten er relativ og forhandlingsbar, og selv en så enkel ting som en rød bøtte kan fremstå på hundrevis av ulike måter, infiltrert i de kompliserte strukturene de ulike betrakterne av den bærer med seg, av minner og innsikter og observasjoner (Knausgård, 2016). Videre skriver/minner Knausgård (meg) om at mylderet av ting og hendelser/kaos, er så enormt at noe av det første vi lærer oss i verden, er å sortere og forenkle:

Hvis jeg ber dere tenke på en rose, vil dere sannsynligvis alle se for dere et bestemt bilde av en rose, og når vi snakker om roser, er det aldri noe tvil om at vi snakker om samme ting. Men det finnes over 250 ulike rosearter, og mange hundre millioner enkeltteksemplarer i verden, som ikke bare er unike, men som også forandrer farge og form i løpet av døgnet, alt etter hvordan solen skinner på dem, om det blåser eller er stille, om det regner eller ikke, så det bildet vi ser for oss og har i tankene når vi snakker om roser, er så radikalt forenklet at det egentlig er en slags fiksjon, et bilde som ikke finnes i virkeligheten, men bare i den måten vi snakker og tenker om virkeligheten på (Knausgård, 2016, s. 16).

Jeg setter Knausgårds ord ovenfor i sammenheng med Deleuzes forskjellsfilosofi, spesielt i forhold til at er at den også er en repetisjonsfilosofi, en filosofi om gjentakelse som forskjell, og omvendt. Vi lærer å klassifisere i arter og underarter. Katt og hund er forskjellige, men har felles at de er pattedyr (Østberg, 2000). Knyttet til mitt prosjekt kan denne klassifiseringen være et eksempel på gutt og jente som tilhører ulikt kjønn, men som har til felles at de er mennesker, eller en eplerose, som går under eplerosegruppen og som har til felles at de tilhører planteriket. Det som er særegent og egenartet, prøver vi altså å forstå ved å oppløse det i allerede kjente kategorier og «forskjellen oppheves og tilbakeføres til noe kjent, som en ny form for det samme» (Østberg, 2000, s. 167). Å tenke handler i stor grad om å identifisere og gjenkjenne hendelser og ting, eller få dem til å ligne på andre ting og hendelser (Østberg, 2000).

Samtidig som jeg sitter og skriver dette, hører jeg plutselig rop fra bakgården. Ropene kom fra et barn i bakgården, som lød «mamma». Mamma-ropene ble gjentatt eller repetert som i en lang tallrekke som ikke stoppet. Jeg forlater automatisk skrivebordet og går bort til den åpne balkongdøra og titter ut i bakgården. Automatisk tenker jeg at barnet roper på mamma, og siden ropene fortsetter og ikke stopper må jeg gå og sjekke. Etter hvert begynner jeg imidlertid å undre meg over om det egentlig er rop etter noen jeg hører, at det heller kanskje er en lek med ord, lyd og rytme, eller kanskje ikke?

Kanskje løsningen i utgangspunktet er enkel, skriver Østberg (2000. s. 171), ved å skille mellom den gode og den slette gjentakelsen. Tenkningen ved den slette gjentakelsen vil føre tilbake det nye til det gamle, eller se alt som skjer som følge av en regel (Østberg, 2000, s. 171).

Hendelser og ting kan aldri bli likt eller det samme som noe annet i Deleuzes filosofi, fordi alt er i bevegelse alltid. Tanken er bevegelse og blir til samtidig med at den tenkes, og det er umulig å vite når det begynner eller slutter. Tanken er en uendelig bevegelse som kobler seg på andre krefter og skaper nye tanker om kjønn, som allerede er på vei et annet sted idet de blir til. Det kan aldri bli likt eller det samme som. Dette henger også sammen med det virtuelle og tid, en helt annen dimensjon av tid enn det vi vanligvis tenker om den. Tid er delt inn i år, måneder, timer, minutter og sekunder, og den lineære tidsinndelingen er den mest vanlige oppfatningen av tid (May, 2005, s. 42). Denne inndelingen av tid er nyttig for oss, og har blant annet hjulpet meg i studieperioden til å planlegge og organisere lesning og skriving,

og til å innse at jeg ikke kom til å rekke fristen for levering, igjen og igjen. En lineær tidsforståelse gir også narrativer form: først var jeg barnehagelærer og nå masterstudent. Men det finnes også andre oppfatninger av tid, rettere sagt levd tid. Tid er ikke, som den mest vanlige oppfatningen nevnt ovenfor, noe som eksisterer utenfor menneskelig liv, men heller noe som lever og som først etterpå blir gitt en lineær form (May, 2005, s. 42). Jeg tenker tilbake på det psykologiske minnet om ropene nevnt ovenfor. Det er en tilbakekalling av ting som har skjedd. Det er ikke noe som skjer nå, men det er noe som har skjedd, som skjedde da jeg satt og skrev i leiligheten. Dette kan være et eksempel på hvordan den lineære oppfatningen av tid ser fortiden der disse tingene skjedde; det eksisterer ikke/ det finnes ikke/aprikostrærne finnes (ikke). Eller, det eksisterer/det finnes/aprikostrærne finnes, ikke i virkeligheten men, som et minne i nåtiden (May, 2005).

For Henri Bergsson åpner den menneskelige dimensjonen av tid, både den lineære og den eksistensielle dimensjonen, opp mot en videre horisont, en som verken benekter eller privilegerer den menneskelige dimensjonen (May, 2005, s. 45): «Nåtiden passerer, og for at det skal kunne skje, må det være en fortid eller noe som har vært for nåtiden å passere inn i» (Mai, 2005, s. 46). Bergson tenker at dette eksisterer/finnes på en helt annen måte enn aktualiseringen av nåtiden; det eksisterer/finnes virtuelt (May, 2005, s. 46). Det virtuelle finnes og må finnes, ellers kan ikke nåtiden passere (May, 2005, s. 46). Videre eksisterer ikke fortiden på samme måte som nåtiden (May, 2005, s. 47). Nåtiden eksisterer heller i sin *aktualitet* og vi erfarer den direkte (May, 2005, s. 47). Fortiden derimot, ikke den psykologiske, men den ontologiske, eksisterer eller finnes *virtuelt*. Den virtuelle dimensjonen av virkeligheten står ikke i motsetning til det virkelige, men bare i motsetning til den aktuelle dimensjonen (Olsson, 2009, s. 191). Videre, skriver Olsson (2009, s. 191), har den virtuelle dimensjonen sin rette virkelighet og den virkeligheten er ikke mindre virkelig enn den aktuelle dimensjonen. Det virtuelle er heller ikke det samme som det mulige (Olsson, 2009, s. 191). Det mulige står fortsatt i motsetning til det virkelige, og blir da bare en annen versjon av det vi allerede vet; hvordan tenke nytt om kjønn? I følge Olsson (2009, s. 191) realiserer aldri det virtuelle seg selv, det blir bare aktualisert, og denne aktualiseringen ligner aldri det virtuelle. Av samme grunn er ikke det virtuelle fantasi; det virtuelle står ikke i motsetning til det virkelige (Olsson, 2009, s. 191). Hendelsene kan derfor aldri bli likt, kjønn kan aldri bli likt det samme som det var, det samme som tanken som var istad, fordi tanken allerede er på vei et annet sted, kjønn beveger seg i et annet sted og i en annen tid:

“A virtual child is as real as an actualized child, only not yet defined, and not perceptible on a plane of transcendence. A virtual child can only be perceived, and cannot be but perceived, on a plane of immanence” (Olsson, 2009, s. 191).

3.3 Et annet (uni)vers

Mannen på bussen

Jeg sitter på bussen på vei til skolen. En mann sitter på setet i midtgangen og trykker på stoppeknappen for hvert busstopp, men går ikke av selv. På det fjerde busstoppet går jeg av. Plutselig går han ved siden av meg. Han spør om hvor jeg er fra, hvor jeg kommer fra og hvor jeg skal. Og så sier han ” jeg har ikke sett deg her før”. Så kommer bussen til skolen og jeg må løpe.

Jeg så deg igjen. Du gikk inn på bussen og satte deg på setet tvers over meg. Jeg smilte til deg og sa hei, tenkte jeg skulle være hyggelig og imøtekommende mot en fremmed. Men du kjente meg tydeligvis ikke igjen. Du satt på bussen som en helt vanlig passasjer. Trykket ikke på stoppeknappen uten å gå av. Du gikk av på Jernbanetorget. En helt vanlig avstigning som sikkert ingen andre tenkte følte (så) på.

Allerede fanget av det dominerende bildet av tanken, hvordan skulle jeg starte? Av vane, med en innledning, en begynnelse, en start. Få oversikt og kontroll over noe som ikke lot seg kontrollere, selv om jeg prøvde. Men innledninger, eller kapitler, orienterer seg mot et ytre endemål (Deleuze & Guattari, 2005). Det var uendelig, og det skulle det vist være også. Jeg visste ikke hvor jeg var, hvor jeg skulle og/eller hvordan jeg skulle komme dit/hit. En personlig risiko, å gå seg vill og ikke vite i en verden som krever svar. Lese bøker som aldri ble ferdig, om og om igjen. Lete etter noe, som man tenktefølte, men som man ikke visste hva var, og som det kanskje heller ikke fantes ord for. Men jeg ønsket jo å gjøre dette på en måte som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre slik at noe annet kunne bli tenkt. Og det forstod jeg heller ikke. Jeg ble forstyrret av å ikke vite hva jeg skulle gjøre, og jeg hadde ikke nærmet meg forskerarbeidet i barnehagen engang. Eller hadde jeg det?

Igjen fanget av den hierarkiske tanken, dette treet med sine røtter som tenker: når begynner arbeidet? Når er data? Hva er data? De uferdige tankene dukket jo opp hvor som helst: på bussen, på jobben i barnehagen, hjemme. De kunne ikke planlegges, de kunne ikke stoppes. Jeg måtte kjøpe blyanter, da pinner alltid sluttet å virke av en eller annen grunn, og det er paradoksalt nok nettopp da det/de virker. I følge Deleuze er livet maskinelt og fungerer bare når det bryter sammen (Olsson, 2009). Møtet med mannen på bussen, hendelsene fra barnehagen, masteroppgavens tilblivelse og min reise med/gjennom den er alle eksempler på maskinerier som kollapser og bryter sammen, og som nettopp da virker.

Alle tankestrømmene som ikke lot seg kontrollere eller vente til forskerarbeidet skulle ”starte”, som jeg bare utsatte og utsatte fordi jeg ikke følte meg klar, igjen fanget av representasjonstenkning: å ha kontroll, å vite og ha orden. Så jeg begynte å skrive «her og nå», som jeg gjør nå, valgte å følge bevegelsen eller tanken mot noe jeg ikke kunne kontrollere eller vite hvor ville føre hen. Kanskje i gang med å konstruere en verden og forhåpentligvis et problem der det ikke handlet om svar, men selve oppbyggingen eller konstrueringen av et problem, der prosessen og ikke målet var det viktige.

Jeg forstod mindre og mindre hva forskning er/var. Jeg hadde ingen holdepunkter/holdeplasser lenger. Møtet med mannen på bussen skjedde da jeg nærmest hadde gitt opp, og det var kanskje nettopp derfor jeg /masteroppgaven var mottagelig for ham? Han var med på å få meg til å se at det var i gang, prosjektet, at det beveget seg i midten av alt, og at jeg hadde stått hierarkisk utenfor og over og prøvd å stoppe det. Jeg strevde med

å finne en måte å gjøre dette på. Etter mange lange omveier forstod jeg at det ikke fantes. Når det handler om det mangfoldige, må man ha en metode som gjør det mangfoldige (Deleuze og Guattari, 2005). Jeg måtte konstruere det, eller rettere sagt tenkningen selv måtte konstruere sitt rom for å kunne tenke (Spindler, 2013, s. 177).

Et ukjent kroppslig landskap?

Jeg befinner meg med/i/på et åpent landskap. Jeg sitter/ligger henslengt med/i/på en enorm gressbakke som heller ned/ligger henslengt ned mot strand og hav. Jeg hører bølger og vind og barnelatter. Vi sitter sammen i bakken og leke sloss. Men plutselig oppdager jeg at noen av barna er borte. Jeg begynner å lete. Først rolig og avslappet, som om det bare er gjemsel, men etter hvert blir jeg redd, og det enorme landskapet lukker og stenger mer enn det åpner. Jeg kjenner hjerte banke, jeg kjenner at jeg er redd, jeg aner ikke hvor de er. Tenk om jeg ikke finner dem? Da/så kommer det en svart muskuløs hest mot meg. Jeg setter meg på og vi rir på en grus sti lenger og lenger innover i skogen i dette ukjente landskapet. Jeg vet ikke hvor vi skal, men jeg kjenner en voldsom kraft. Jeg slipper kontrollen og bare blir med. Jeg stoler blindt på denne hesten ...

Det åpne landskapet ved havet i drømmen, ser jeg i sammenheng med et horisontløst miljø, som er et slett rom, steppen, ørken eller havet (Spindler, 2013, s. 169). I disse rommene kan man ikke, påpeker Deleuze og Guattari (Spindler, 2013) orientere seg ved hjelp av faste linjer, men jeg måtte inngå i et kroppslig forhold til rommet der en mengde ulike elementer ble samordnet. Mens Spindler (2013) nevner ulike elementer som vinder, veier i snøen eller sanden, har jeg blant annet orientert meg kroppslig med hjelp av begrepet affekt og affektiv data. Tenkningen stod nå uten rom og uten holdepunkter; som et ødelagt kompass (Spindler, 2013). Tenkningen hadde ikke lenger noe skille eller avgrensethet i forhold til det utenfor (virkeligheten). Skillet mellom innside og utside var visket bort. I møte med Deleuze og Guattari gikk jeg meg altså vill, noe jeg også ønsket, for å kunne tenke annerledes om kjønn. Jeg stod i konflikt og har hele tiden kjempet mot/med det dogmatiske bildet av tanken; det systembyggende, kategoriserende og historiserende, og dermed også det logiske, universelle og rasjonelle, for å komme nærmere det nomadiske - det bevegelige, foranderlige, intensive og singulære (Spindler, 2013, s. 171). Deleuze og Guattari (Johansson, 2015, s. 267) mener nomaden befinner seg i en privilegert posisjon gjennom det slette rommets brist på definisjon og mening. Jeg/tanken gikk/beveget seg/oss altså fra den store bursdagssamlingen som et

eksempel på det store dogmatiske bilde av tanken, det ²²riflede, det stabile og definerende, mot det åpne og ustrukturerte; det som savner iboende mening og som i stedet krever at annen, ny mening skapes (Johansson, 2015, s. 267).

Når jeg nå skriver dette slår det meg hvordan skillet mellom utside/innside er visket bort, hvordan bursdagssamlingen ikke lenger er utsiden og tanken ikke lenger er innsiden, men at tanken/virkeligheten blir til/skapes mens den tenkes. Jeg ønsket å gjøre dette på en måte som ikke skulle gjenkjenne og identifisere, men forstyrre slik at noe annet og noe mer kunne bli tenkt o(g)m kjønn. Dette ville kreve å gå/bli gått forbi/gå seg vill i forsøket i/på å følge/følges (av det) det ukjente i kroppen og det ukjente i tanken. Jeg ser/kunne ingen ting lenger. Jeg føler og famler meg frem i blinde. Som et blindeskrift-kartografi som blir til idet fingrene mine berører/påvirker(s) av det jeg støter på et sted jeg ikke vet hvor (jeg) er. I gang(ene) med å tegne kart, heller enn å følge kunnskapssystemer som allerede er avtegnet (Steinnes, 2011, s. 205): “Tracing puts us back on the path that makes easy sense if we revert to coding; tracing is coding” (Jackson & Mazzei, 2012, s. 12).

Det var ikke mening(en)

Jeg fanget mannen på bussen, bevegelsen og tanken i ekskluderende tanker, der forskjellen var negativ, hierarkisk og dømmende. Som om han manglet noe. Var han egentlig helt frisk? Helt normal? Et eksempel på bilde av tanken som den «sunne fornuft», et bilde som forhindrer tenkning (Carnera, 2015). Mannen på bussen gjorde noe *uventet*, knyttet til noe så hverdagslig som å være passasjer på en buss, men også den meningsløse/meningsfulle dialogen vi hadde brøt med vanlige sosiale konvensjoner. På samme måte fanget jeg barna i barnehagen, blant annet gjennom mine diskursive forståelser, eller gjennom en inngrodd krenkelseslogikk (s. 7), som jeg ikke klarte å løsrive meg fra.

Mannen på bussen var en reisende, akkurat som meg, og stemmene og spørsmålene hans virket lenge. De var på en måte virkelige og uvirkelige på samme tid, kanskje fordi det ble vanskelig å forstå hvor disse spørsmålene egentlig kom fra, det var som om han hadde en stemme uten organer (Mazzei, 2013). Spørsmål som ”Hvor skal du?”, ”Hvor er du fra?”,

²² Riflede rom er rom for tenkningen preget av organisering, strukturer, kategorisering. Slette rom (tenkning) er uten disse begrensingene.

“Hva er du på vei mot?”, spørsmål som også mannen på bussen stilte meg, er ubrukelige, ifølge Deleuze og Guattari (Massumi, 2008). Forestillinger som å ”finne en begynnelse” eller et ”grunnlag” vitner om en feilaktig oppfattelse av reisen eller bevegelsen, forstått som noe metodisk (Deleuze, 2000). « Hvor skal jeg ?», eller «Hvor står jeg ?» er nok uten tvil også det minst interessante spørsmålet (Manning, 2015). For slike spørsmål er i en vanlig akademisk modus av posisjonering, nettopp slike spørsmål som stopper prosessen, som tar skrivingen ut av handlingen, og som tilpasser det til disiplinære metoder og institusjonell makt (Manning, 2015, s. 127).

Hvorfor trykket han på stoppeknappen uten å gå av? Hvorfor gikk han av når jeg gikk av? Hva mente han med å si at han ikke hadde sett meg før? Det var flere underligheter ved episoden med mannen på bussen som jeg ikke forstod, og som jeg prøvde å fortolke og finne en mening med. Samtidig var det som om det aldri ville gå an å forstå denne hendelsen, den var virkelig på kanten av hva det var mulig å forstå; den var nærmest utolkbar.

Å føle seg noe underlig

Møtet eller hendelsen med mannen på bussen og dialogen vi hadde, var som nevnt ovenfor tilsynelatende meningsløs, men ifølge Deleuze eksisterer det en vane av å lage en opposisjon av mening og ikke-mening (Olsson, 2009, s. 113). Normalt er mening det som korresponderer til evnen, gjennom en valgt måte (kommentere, tolke eller reflektere), å bestemme hva som er sant og hva som er falskt (Olsson, 2009, s. 113). Ikke-mening er tenkt på som noe som verken er sant eller falsk; det er det motsatte av mening (Olsson, 2009, s. 113). Men ifølge Deleuze (Olsson, 2009, s. 113) finner mening og ikke-mening hverandre i en mye mer kompleks relasjon enn å være hverandres motsetninger. Faktisk er det ikke-mening som er de midlene vi når mening med (Olsson, 2009, s. 113). Meningsløse ord, i Deleuzes perspektiv (Olsson, 2009, s. 113) er ord som sier sin egen mening. Ord uten mening refererer ikke til noe annet enn seg selv, de har en viss form av selv nærvær (Olsson, 2009, s.113). Men, det viktige er at det er ikke bare meningsløse ord som har denne typen selvnærvær. Alle ord, også de som vi vurderer som fornuftige, må passere gjennom øyeblikk av selvhenvising og selvnærvær (Olsson, 2009, s. 113). I kontrast til perspektivet på språket der hvert ord i en proposisjon avhenger av andre ord for å skape mening, må hvert ord, i forhold til Deleuzes perspektiv, i øyeblikk nyte en ikke-mening status -et selvnærvær- for å være i stand til å produsere mening sammen med de andre. Da kan vi forstå viktigheten av å introdusere ikke-mening i mening,

og dette kan få oss til å ikke lenger ta for gitt at mening er forhåndsbestemt, allerede definert. Jeg ser dette i sammenheng med hvordan jeg i denne prosessen har forsøkt å løsrive meg fra betydning og fortolkning, både når det gjelder språket og begjær. Bursdagshendelsen kan være et eksempel på hvordan begjæret ble sett på som mangel, der Deleuze og Guattari (1994) skylder på psykoanalysen, som alltid søker en skjult mening bak begjærets uttrykk. Jeg ser også bursdagshendelsen og hendelsen med mannen på bussen i sammenheng med hvordan psykoanalysens språkforståelse også blir et nedslagsfelt for Deleuze og Guattaris kritikk, der begjærets frihet og usagnets frihet blir satt opp mot hverandre (Deleuze & Guattari, 1994, s. 11). Jeg knytter dette til hvordan begjærets frihet i bursdagshendelsen ble stoppet av en forhåndsbestemt, automatisert, allerede definert mening. På samme måte kunne friheten til utsagnene i møte med mannen på bussen blitt fengslet. Det var ingen sammenheng mellom utsagnet og innholdet i spørsmålene fra mannen på bussen. Jeg ser også hvordan jeg først tenkte at mannen på bussen kanskje ikke var helt frisk, igjen en personliggjøring av begjæret, og hvor begjæret er knyttet til mangel. Men så, etterhvert, klarte tenkningen å trå litt til siden, og begynte å eksperimentere med potensialene i dette unike møte, og den manglende forståelsen ble snudd til produksjoner, spredte seg ikke innover og tilbake, men utover og koblet seg på andre krefter (elementer). I motsetning til den tradisjonelle psykoanalysens systematiske utelukkelse av det sosiale felt i videre forstand (enn mor-far barn) søker Deleuze & Guattari å kombinere psykoanalyse og politisk handling (1994, s. 11): ”Det er det ²³sosipolitiske innhold i det ubevisste som fastlegger begjærets karakter, ikke” mangelen” eller” annetheten” (Deleuze & Guattari, 1994, s.11).

Når det gjelder analysering av data involverer mange kvalitative forskere seg i en prosess som kalles *koding* (McLure, 2013c). Kort fortalt er koding en prosess der forskeren ser etter orden eller mønster i det empiriske materialet, ved å forsøke å identifisere temaer eller kategorier som gjentar seg. Det foregår altså en form for tolkning av materialet. I følge McLure (2013c, s. 168) er dette den samme representasjonslogikken, en tre-lignende logikk av hierarkiske, faste relasjoner, der alle forskjeller blir satt under det ene, det samme og det nødvendige. Denne logikken kan anvendes på nesten hvilket som helst fenomen og alt kan bli kodet, f.eks. lyder, glede, latter, kysene mellom guttene i bursdagssamlingen, eller den bakenforliggende meningen bak handlingene og spørsmålene fra hendelsen med mannen på bussen. Innenfor et

²³ Å bli bevisst double bind og ødipale begrensninger blir presentert som en skitzo-analyse og er en intern filosofisk kritikk av psykoanalysen (Steinnes, 2011, s. 204).

slikt representasjonsskjema blir ting da fryst og holdt stille (McLure, 2013c, s. 168). Koding tillater ikke at ting kanskje avviker og deler seg for å forme noe nytt, og takler ikke forskjell i seg selv, som bevegelse og forandring (McLure, 2013c, s. 169).

Data blir ofte behandlet som passive betydninger som blir tydet av en ontologisk separert forsker på en selvreflekterende måte (Taguchi, 2012). Analyser blir dermed forstått til å fremkomme fra data som en mental prosess som skal bli benevnt, strukturert og representert, altså fanget av representasjonstenkningen. Denne måten å gjøre analysen på ville blitt å reflektere det samme, som i et speil, eller identifisert forskjellighet fra noe tidligere identifisert og bekreftet; en ting, en kategori, en identitet, en dirskursiv term eller en subjektposisjon, eller knyttet til masteroppgavens tema, gutter som forskjell fra jenter, eller kropper som forskjell fra ikke-kropper (Taguchi, 2012, s. 269). Forskjell bygger altså på en separasjon mellom kategorier eller identiteter, oftest i en asymmetrisk relasjon til hverandre (Taguchi, 2012, s. 269). Med en slik strategi for å tenke, skriver Deleuze, blir forskjell alltid en konstruksjon av det negative, en forskjell *fra*, i et system av separasjon og divisjon (Taguchi, 2012, s. 269). I kontrast til dette, fremkommer forskjell som *positiv*, som en effekt av forbindelser og relasjoner med og mellom forskjellige kropper, som affekterer og som blir affektert av hverandre (Taguchi, 2012, s. 269). Deleuze sin ontologi er som livet selv; uavbrutt og mangfoldig i en konstant tilstand av tilblivelse i relasjon til hver enestående kropp, ettersom den affekterer andre kropper og selv blir affektert (Taguchi, 2012, s. 269).

Deleuze kaller et møte, *rencontre*, det skiller seg fra gjenkjennelse, *recognition*, som et møte med en kraft som er tvingende i dobbel mening: dels fordi den tvinger seg på oss, og dels fordi vi må konfrontere denne kraften med våre egne krefter (Spindler, 2013). Det voldsomme i dette møtet er ikke bare det at vi møter en fremmed kraft, men står fullstendig utenforstående innenfor den med vår sunne fornuft. Av *nødvendighet* er vi tvunget til å håndtere den, opprettholde møtet uten å minske kreftene gjennom å gjøre den til noe kjent (Spindler, 2013). Jeg måtte altså ta et standpunkt som oppstod fra midten/fra det ukjente i hjertet av forskjell (Manning, 2015, s. 128). Jeg ble sympatisk engasjert i/med/gjennom hendelsen med mannen på bussen, som bidro til urolighet i en opplevelse som ennå ikke kunne kategoriseres (Manning, 2015, s. 128). Som jeg skriver ovenfor var det flere (for)underligheter ved hendelsen med mannen på bussen, og at den var nærmest var utolkbar eller på kanten av hva en kan vite.

Deleuze og Guattari (Andersen, 2015, s. 326) foreslår å bytte ut fortolkninger med eksperimentasjoner. Installert i en prosessontologi og i en sammensetningslogikk er det umulig å søke i materialet etter mening og forklaringer (Andersen, 2015, s. 326). I Deleuze og Guattaris filosofi (Andersen, 2015) er ikke mening noe som finnes der ute, og som vi kan avsløre eller finne bare vi bruker de rette metodene og analysene. I følge Manning (1992, s. 10) er mening *kraft*, eller møter mellom krefter, og mening er tilblivelse, andre-blivelse: ”If meaning is becoming, it is a becoming-other” (Manning, 1992, s. 16). Om jeg knytter dette til hendelsen med mannen på bussen, som en av flere affektive sammenstøt som utgjør min empiri, så finnes det ingen mening eller forklaring bak hendelsen eller spørsmålene han/jeg stilte.

McLure (2013b) foreslår forundring som en alternativ måte å engasjere seg med data på, en måte som ifølge Massumi (McLure, 2013b, 228) tilbyr oss «the privilege of a headache». Den tilbyr altså ikke svar på spørsmål, men heller en fremgangsmåte for å skape et problem eller en utfordring. Forundring er først og fremst materiell, det er noe som insisterer i kroppen så vel som i sinnet (McLure, 2013b, s. 229). Jeg knytter dette til mitt prosjekt, der jeg ser på dette udefinerte *noe* som det ukjente i kroppen og tanken, der jeg har forsøkt å løsrive meg fra tolkning og fastlagt mening, fra det kjente og det som er, til å følge en affektiv logikk. Jeg har forsøkt å være i denne forundringen, i det rare og det tvetydige. Jeg måtte forsøke å møte mannen på bussen uten å søke etter forklaringer og betydninger, som da ville vært å gjøre dette til noe kjent og likt tidligere møter. Kraftene og potensialet i denne unike situasjonen ville da blitt stoppet, og tilkoblinger, skapelse og produksjon av nye tanker om kjønn ville blitt ført tilbake til det samme og det like. Det var et voldsomt møte, på kanten av galskap. En ting var ordene han sa, en annen ting var omgivelsene rundt, de var begge like tvetydige og uforståelige. Samtidig var det som han hjalp til med å artikulere det noe som jeg ikke hadde ord for. Møtet med mannen på bussen hjalp meg å komme nærmere dette noe. Det var som en asignifikant bruk av språket, som fikk språket til å vibrere, en intens bruk av språket (Steinnes, 2011). Jeg forstod ikke noe av det mannen på bussen sa, men det virket på en annen måte. Det traff noe inni meg, denne intense bruken av språket som jeg aldri hadde hørt eller sanset før. Det var ikke lenger noen skille mellom innside og utside, de ordene mannen på bussen sa var mine egne, men det kunne jo ikke han vite, mine tanker? Hans tanker? Kollektive tanker. Livets tanker, tanker som produserer virkelighet (Spindler, 2013).

Forundring er også høyst rasjonell (McLure, 2013b, s. 229). I likhet med Andersen (2015) var det ikke klart for meg hvor forundringen kom fra eller hvem den tilhørte, og jeg kjenner meg igjen i denne passasjen fra McLure: ”Forundring kan forstås som en erfaring i transformasjon som forminsker grensene mellom innside og utside, aktiv og passiv, å vite og å føle, og til og med hva som er levende eller ikke” (Andersen, 2015, s. 257).

Å føle (seg som) (noe)

Jeg var hele tiden på jakt etter og lette etter *noe* som kjentes veldig viktig, men som jeg ikke visste hva var, og som jeg ikke klarte å sette ord på. Som jeg skrev tidligere (s. 23), måtte jeg ha en metode som *gjorde* det mangfoldige, og jeg måtte konstruere det. Som en del av denne konstruksjonen valgte jeg å samle inn dette ubestemmelige *noe* når jeg kjente det igjen i mitt hverdagsliv. Jeg kjente (igjen) dette udefinerte *noe* i diktet *Alfabet* og i episoden med mannen på bussen. Jeg husker tilbake da jeg traff diktet *Alfabet*, eller diktet traff meg. Hvordan diktet fikk hårene på armene til å reise seg, at jeg leste det mange, mange ganger og på forskjellige måter; jeg leste det inni meg, jeg leste det høyt, og andre leste det for meg. Jeg visste ikke hva diktet betydde eller hva jeg skulle bruke det til, det eneste jeg visste var at det kjentes veldig sterkt og at det opplevdes som viktig knyttet til oppgavens tema. Og selv om jeg på en måte leste det «ferdig», med tanke på at de sterke effektene det gav i form av for eksempel gåsehud ikke lenger kom, at diktet liksom sluttet å virke for meg, var det noe der fortsatt som gjorde at jeg ikke klarte å legge det bort. Diktet hadde nå mer langsomme effekter skulle det vise seg, og virket på andre måter selv om det hadde sluttet å virke for meg.

Når det gjelder diktet *Har jeg sett deg før?* ble det skapt av mange. Blant annet gjennom møte med diktet *Alfabet*, gjennom hendelsen med mannen på bussen, gjennom lesninger av Deleuze og Guattaris filosofi, og gjennom forskning som har inspirert meg. «Det finnes ikke noe subjekt, det finnes kun kollektive utsigelsesoppstillinger», skriver Deleuze og Guattari (1994, s. 42). Den som lager utsagnet/det u(t)sigelige, i denne sammenheng, for eksempel utsagnet fra mannen på bussen, eller utsagnene i/fra/gjennom diktet *Har jeg sett deg før?* blir ikke identisk med et enkeltstående subjekt som uttrykker sine utsagn i ensomhet, men som jeg skriver knyttet til diktet; det ble skapt av mange, diktet/utsagnet fungerer/virker som en del av en større sosial helhet, som et drivverk i en utsigelsesmaskin (Steinnes, 2011, s. 207). Målsettingen for denne/dette «utsigelsesmaskinen/subjektet» er ifølge Steinnes (2011, s. 207) å innta posisjonen til en “minoritet” ved å velge sitt eget mønster for identifikasjon, i

stedenfor å identifisere seg med og å tale innenfor det store språket. Diktet og poesien, som et mindre språk, klarte å artikulere (seg) litt nærmere (det usigelige?) det jeg forsøkte og feilet på gjennom denne masteroppgaven, og ikke minst minnet diktet meg om hvorfor.

Har du sett meg før?

Før kunnskapen, kategoriene og språket om meg var der?

Før den hierarkiske tanken fanget blikket ditt og alt jeg også er og kunne bli

Kunne ønske du så meg før dem

Kunne ønske du ikke kjente meg igjen så godt

Kunne ønske jeg var noe(n) du ikke hadde sett før

Jeg vil være forskjell og forskjeller

Ikke fra noe(n). Ikke i stedet for noe(n)

Men en forskjell i seg selv som aldri er lik

Vi kunne møtes i mellomrommene

Der det ville elementet i språket finnes

Der språket ikke står over meg

I tanker du ikke har tenkt før

Da kunne du sett det mangfoldige

Det nye som unndrar seg å bli holdt fast

Det som glir imellom og som hele tiden blir til

Forskjell og forskjeller i seg selv

Da kunne du kanskje sett meg (først)

På vei mot et åpent, gåtefullt (kropp)slandskap – andre tilblivelse?

«Truffet av hendelsen, som har slått ned i min kropp, må hendelsens effekter overskrides gjennom att i den viljen det som overskrider oss: amor fati, kjærligheten til hendelsen som gjør oss til noe annet» (Spindler, 2013, s. 200). Jeg ble sterkt påvirket og berørt av disse hendelsene, de gjorde noe, og de gjorde noe med meg. Jeg var altså ikke på utsiden av disse hendelsene, men jeg var i dem. Hendelsen med mannen på bussen spesielt, men/og/de andre hendelsene føltes så viktige og sterke, de gjorde noe, og gav på den måten mot til å fortsette bevegelsene i og rundt disse «tegnene». «Følg din intuisjon» hørte jeg (etter) veileder si, og nå i ettertid ser jeg at hendelsen(e) er preget av kjærlighet til hendelsen, som nevnt ovenfor, og en sympati til en opplevelse som ennå ikke kan kategoriseres (Manning, 2015, s. 128).

Notat 5

Det regner. Sklia er full av tusen dråper vanndråper. Vi spiser ute i det våte gresset. Det kommer vanndråper på lokket på matboksen, på regndressene, og i en øyekrok etter et fall. På vei hjem er bussvinduet dekket av vanndråper som alle beveger seg nedover ruta i ulikt tempo og til ulike tider. De er umulige å telle. Noen treffer hverandre og blir til en også. Så rart det er, at når jeg skriver dette, så regner det i dag også. Jeg går bort til vinduet. Det er sakte regn i dag. Ikke som den dagen. Regndråpene er også annerledes, mer lange, kanskje fordi de har truffet et loftsvindu, som er litt skrått så det ikke blir så bratt, og kanskje hardt, som på et rett bussvindu? At derfor blir disse vanndråpene lang(e)somme?

Å føle seg frem(med)?

Tanken om å plassere et trommesett inn i barnehagen var ikke planlagt. Prosjektet hadde stoppet opp (igjen). Jeg klarte ikke å løsrive meg fra mine stratifiseringer og diskursive forståelser. I samarbeid med veileder valgte jeg derfor å sette inn et trommesett. Personalet ble nok forstyrret av prosjektets usikkerhet og det som plutselig skjedde. At et trommesett ble plassert inne på et av barnehagens fellesrom. Det kom like uventet og brått på for meg, men det var jeg som var ansvarlig for prosjektet, og det var jeg som ville eksperimentere. Jeg prøvde å gjøre det så minst forstyrrende som mulig, blant annet ved å frakte og plassere trommesettet inn i barnehagen utenom åpningstiden og ved å informere personalet og foreldre om prosjektet som hadde blitt til. Ut ifra barnas reaksjoner i møte med trommesettet var det gode forstyrrelser. Da jeg for eksempel stod i yttergarderoben og ventet på at den første gruppen av barn skulle komme inn å møte trommesettet, møtte jeg en gutt som skulle bli levert i barnehagen. Men han ville ikke inn på avdelingen, han nektet og han gråt. Han hadde sett trommesettet gjennom glassdøra, og han ville inn dit. «Tromme, tromme» gråt han. Så da gikk vi inn til trommesettet. De litt større barna i barnehagen viste også stor interesse for trommesettet. Barna fra de andre avdelingene brukte derfor trommesettet når vi ikke var der. Trommesettet ble også stående en stund i barnehagen etter at prosjektet var ferdig, da barna viste så stor interesse for det. Eller, det er kanskje riktigere og si at jeg ble sterkt påvirket og forstyrret av en uventet hendelse, som klarte å smyge seg gjennom trommeeksperimentet jeg var en del av, og som førte til at trommesettet ble stående i fellesrommet, nå tilgjengelig for *alle* barna, selv om prosjektet var ”avsluttet”.

Rytmeminner

Hun er 6 -7 år. Det er musikk korpsets ukentlige fellesøving. Nå skal de ulike instrumentene, som ellers øver sammen med like instrumenter og sine lærere, settes sammen/kobles sammen. Det er jo det som et korps er/gjør. Alle romsterer i sine instrumentkofferter, og lyder av prøvespilling, deler som skrus på og av, tisking og visking brer seg om i rommet. Så teller dirigenten opp og alle gjør seg klare. Så spilles det. Hun later som hun spiller sammen med de andre. Blåser i munnstykket og ser på notene som hun ikke forstår noe av. Men når det er pause, og alle løper ut for å leke i skolegården. Da sniker hun seg inn igjen og blir dratt mot verkstedet/pauserommet. Rommet er fylt opp av trommer med små og store feil som skal fikses på, stablet opp helt til taket! Det går nesten ikke an å bevege seg der inne. Der står hun og spiller i/med/gjennom pausen/pauser/mellomrom, på ødelagte trommer, som virker og beveger/beveger (på) seg/meg/deg/noe viktig?

And there is more. It is not just the entirety of my past that exist within me; it is the entirety of the past itself. My own past, my sensations, desires, memories, joys, do not arise outside the historical context in which I live. They arise within a legacy that is planted in me by history, a legacy that I might perhaps change but cannot escape. To live is to navigate the world immersed in a historically given context that is not of one's own making. "Thus my own past is a participant in, and at the same time a perspective on, the past itself. That past exists within me, and appears at each moment I am engaged with the world" (May, 2005, s. 51).

Trommemaskineri

Barna spiller. Kroppen kjennes endelig rolig av (u)kjente rytmer, som blander seg med hverandre. Behovet for å kontrollere prosjektet glippes langsomt, og flyten av her og nå overtar. Men så dukker usikkerheten og uroligheten opp igjen, trigget av krefter som presser seg mot den stengte glassdøra, det er noe/noen der ute som også vil inn. Plutselig bryter/smyger det seg inn noe/noen gjennom glassdøra/lydmuren, og er det ikke er den farlige kjolen som farer mot meg/trommesettet? Jeg kjenner en trang til å holde hendene foran ørene, ser for meg et høylytt kaos når kjolen kommer til å nå fram til trommesettet, det har jo (blitt) ventet så lenge med å få spille. Men den kraftfulle kjolen gjør et uventet temposkifte. Setter/legger seg bare langsomt ned på gulvet foran trommesettet/meg. Det kommer ikke ett eneste trommelslag, kun forsiktige, langsomme strykeslag over tromme (s)kinnet/huden, (som om) det er første gang de møtes. Jeg kjenner kraftfulle, virkningsfulle slag mot mine vanemessige tanker og forventninger

Å føle (seg som) (u)rolighet

Når jeg nå leser trommeeksperiment-hendelsen er det spesielt det paradoksale temposkiftet kjolen gjør som fester seg. Jeg kjente (eller gjenkjente) en stor lyst/kraft om det å få spille på trommene, og som jeg skriver ovenfor forventet jeg høy og bråkete tromming. Denne gjenkjennelsen handler kanskje om mine diskursive forståelser som barnehagelærer, om for eksempel det å vente, om å utsette behov, om begjær eller lyst slik det normalt blir behandlet; begjær som mangel, i dette tilfelle, om å få spille på trommene. Men det var noe annet som skjedde, noe *uventet* som brøt med mine forventninger.

Det var noe underlig som skjedde i trommemaskineriet/hendelsen. Det lignet på møtet med mannen på bussen, men likevel ikke det samme. Jeg ble sympatisk engasjert (som med mannen på bussen) og jeg kjente på en urolighet i en opplevelse som ennå ikke kunne kategoriseres. Det var som om jeg møtte avisopp(slaget) av Anna på nytt, denne gangen i møtet med en gutt i kjole, men nå var det et paradoksalt temposkifte, forundring (det ukjente?) i/om tanke og kropp og det usigelige, heller enn kategoriene, som viste seg,

Ann Sofi Larsens doktoravhandling *Forstyrrelsens paradoksale kraft* (2015) retter oppmerksomheten mot hvordan forstyrrelser i pedagogisk arbeid i barnehagen kan virke produktivt, med tanke på at de både åpner og lukker for muligheter til å oppdage *forandringer, forskyvninger og forskjeller* (Larsen, 2015, s. 11). Larsen retter blikket mot hendelser der ikke alt flyter slik personalet har forventet. Dette ser jeg i sammenheng med hendelser jeg har konstruert fra livet i barnehagen, der oppmerksomheten min rettes mot det paradoksale, motsetningsfulle og uventede.

Et trommesett, eller en trommemaskin, står tilsynelatende stille inne på barnehagens fellesrom, og skal snart møte kalde regnværshender. Men kanskje de allerede har møtt hverandre tenker jeg, mens jeg står og venter på at barna skal komme inn fra utelek i regnet. Kanskje barnas bevegelser allerede har nådd trommesettet? Gjennom vibrasjoner i tak, vegger og gulv? Kanskje de allerede spiller sammen/passerer/påvirker hverandre?

Barna lukker opp glassdøra inn til fellesrommet. Jeg går etter dem. Kropper går mot en stor basstromme, skarptrommer og tammer av metall, tre, plast og skinn. Mot blanke gullaktige cymbaler. Setter seg på huk, står, på gulvet eller klatrer opp på små og store trommer. Spiller på cymbalene. Slår med begge armene, hendene og fingrene. Noen ganger samtidig, noen ganger annenhver gang, hardt, sakte, fort, forsiktig, i takt og utakt. Blir lenge et sted, sammen med en tromme, så plutselig bort til neste. Kropper setter seg på små og store trommer, mens den egentlige trommestolen skyves bortover. Hit og dit. Hender holder i trommepedalen og slår mot den store basstromma. Titter inn eller gjennom den. Trommer og hele trommesettet flyttes på, skyves, settes opp på hverandre, kjennes på med flat hånd, strykes. Det er som om barna forsvinner eller dukker opp i eller mellom trommesettet, som jeg ikke lenger vet hvor det ender eller begynner. Utenfor regner det fortsatt, og jeg tenker at det trommes der også. Det har det gjort i hele dag, lenge før vi åpnet glassdøra.

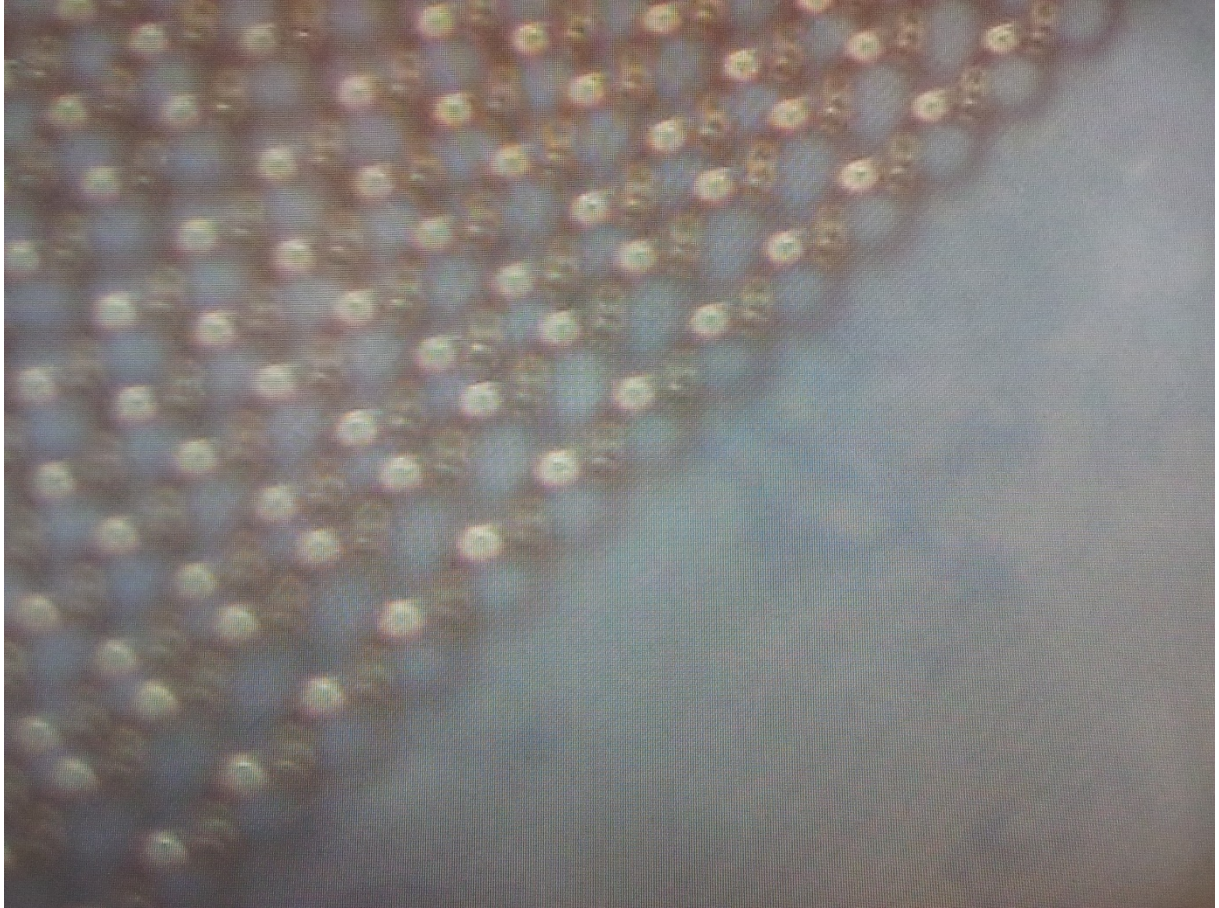
Når jeg nå releser dette ser jeg hvordan det kollektive har overtatt, og hvordan ulike deler kobler seg på hverandre. Trommesettet er ikke lenger et sett eller et satt (tromme)sett, fast og organisert, men blir delt fra hverandre, det blir bevegelig og det kobles på andre krefter. Barna har også blitt bevegelige og elastiske. Trommesettet vokser seg større og større, kobler seg på regnet, på minner, på kjønn, som jeg ikke lenger vet hvor er. Og jeg tenker på språk, på en asignifikant bruk av språket. Dette er jo språk, et kroppslig språk. Kropp som språk og språk som kropp. Jeg tenker på protosamtale, språket har blitt mindre, tørket ut, men desto mer intenst. Jeg vet ikke hva spilles/sies, hva det betyr, men det gjør noe. Språket, det begreplige fengselet som fanget kjønn i en fast og stabil kategori blander seg nå med verden og livets krefter, og blir til på nytt og på nytt og på nytt, igjen og igjen og igjen. Jeg tenker på språk som kraft, som rytme, puls, bevegelser. Musikken hørtes ut som en synkope; språket (synkope) og verden/livet (musikken) møttes, der ikke språket representerte verden/livet/ musikken, men at de begge ble til samtidig, i en flat logikk/sammensetning/assembleage. Mannings (2009, s. 35) «body-world» ser jeg nå i sammenheng med hvordan den kjønnede kroppen har kommet nærmere og nærmere verden gjennom prosessen, i en sanselig tilnærming til kunnskap (Reinertsen & Rossholt, 2016), som jeg flere steder forsøker å si noe om, som i hvordan temaet om den kjønnende kroppen ble størremindre fordi det koblet seg på livet; body-world (Manning, 2009, s. 35).

Rytme, tempo, kraft, kropper og bevegelser i stedet for kategorier; gutter, jenter, alder og kjønn. Skille mellom subjekt-objekt, mellom barna og trommesettet viskes bort. Det er som om innside og utside viskes bort tenker jeg, mens jeg tenker at et trommesett, et høylytt utestemmehyl har blitt plassert inne. Og det er umulig å skille hjerterytmene min fra rytmen fra regnet, fra trommesettet, fra barna, ikke vet jeg lenger hvor de kommer fra lenger heller, rytmene, hvor det starter og/eller slutter. Jeg skriver meg tilbake trommeeksperimentet mens jeg sitter på biblioteket omgitt av lydene og rytmene der; trykking på tastatur, summing inne på grupperommene gjennom glassvinduene, knirking av dører. Jeg tenker tilbake og fremover mot ordene å føle seg som jente, som gjennom oppgaven har forandret seg til å føle seg som, som ved å bli mindre har blitt større. Som en kompleks følelses sammensetning (Manning, 2009, s. 35).

A looking becomes a touching, a feeling becomes a hearing. But not on the skin or in the body. Across strata, both concrete and abstract, that constitute an assemblage. This assemblage is a sensing body in movement, a body-world that is always tending, attending to the world. In equal measure, the world also tend toward the body. Body-worlding is much more than containment, much more than envelope. It is a complex feeling-assemblage that functions as an interstratum between different co-constitutive milieus (Manning, 2009, s. 35).

Hultman & Taguchi (2010) innstallerer i forskningsartikkelen *Challenging anthropocentric analysis of visual data: a relational materialist methodological approach to educational research* (2010) et foto av en jente i sandkassa, og analyserer fotoet av jenta innenfor et humanistisk perspektiv, der jenta er subjektet/aktiv og sanden er objektet/passiv. Jeg kan også følge den samme logikken i min «analyse» av fotoene. Der Hultman og Taguchi (2010), innenfor et humanistisk perspektiv, bruker jenta som aktiv og sanden som passiv, eller som i Otterstad og Rossholt (2014), der kroppen er aktiv og boksen er passiv, kan man knyttet til mitt prosjekt se kroppen som aktiv og trommesettet som passivt. Når jeg skriver dette kan jeg ikke la være å tenke på bursdagshendelsen/maskineriet. Hvordan mine humanistiske perspektiver har skyggelagt for andre elementer i/gjennom/med hendelsen. For eksempel vil materielt-diskursive elementer (ikke-menneskelig materialitet, f.eks. rom, møbler, bursdagskroner, bursdag flagg, leker) og diskursive formasjoner knyttet til den samme materialiteten og til hegemoniske ideer om pedagogisk virksomhet, kjønn, alder, etnisitet, sosial klasse og funksjonsevne, i større eller mindre grad bli borte, eller ses som redskaper for det viljestyrte, humanistiske subjektet (Sandvik, 2015, s. 47).

Og jeg har kommet nærmere, ved å bli og la meg påvirke gjennom hele denne prosessen. Inspirert av Andersen (2015b, s. 267) vil jeg nå utforske hva som kan skje om jeg forsøker å sympatisere med fotografiene etter at de har blitt forandret flere ganger.

Bilde 3 og 1.

Og et vers (bildevers 3 og 1)

Når jeg ser på bildet fanges jeg av flekker eller spor på trommeskinnet og flekker/spor under neglen. Får meg til å undre meg over hvor det kommer fra, er det slitt trommeskinn fra uendelig mange slag og berøringer fra tidligere, før dette trommeprosjektet, eller er det fra nå/da, fra barna? Er det slitasje i selve trommeskinnet, som har blitt en del av trommeskinnet og som ikke går bort eller er det lette flekker på overflaten som kan vaskes bort. Neglen får meg også til å tenke på hva som har skjedd tidligere (før/nå/da). Jeg tenker på menneskehud og trommehud som møtes, og jeg undrer meg over flekkene som kan skimtes på trommehuden/skinnet og jeg lurur på om det er fingeravtrykk eller slitemerker og at det at det mange fingeravtrykk etter lang tid kan bli til slitemerker. Og jeg (san)ser den stripete blå gensen og hud stripene på fingrene og stripene på treplankene. Jeg san(ser) bløt hud og bløte negler møter bløte metall perler. Perlene får meg til å tenke på vanndråper, bare i fast hard form, og som kan bli berørt uten å gå i stykker. Jeg tenkeføler at metall perlene ligner på fingertupper; perletupper? Jeg san(ser) mulig stein og sand under negler, og tenker at det er fine spor, og jeg lurur på hva som speiler seg i trommeskinnet. Jeg undrer meg over hva det er med disse «perlene». Jeg forandrer bilde ved å some inn. Jeg syntes perlene nå ser bløte ut, samtidig gir fargene meg assiasjoner til fjær, nærmere sagt en påfugl. Trommeskinnet ligner nå himmel nesten dekt med skyer, og plutselig ligner perlene på garn og på garn mønster, myke mønstre.

Bilde 2.

Og et vers (bildevers 2)

Jeg tenker på farger, og at farger også kan være harde og myke, som svart hard trommefarge og svart myk t-skjorte farge, og at fargene på det grønne treet og på den grønne skjorten ligner. Jeg tenker på former, på de ruglete formene på treet og trommeskinnet, og sikkert også små ruglete former på håndflatene (etter spilling), og på treplankene, og ruglete skruer langs trommekanten.

Tankene fester seg til fingrene og hendene som spiller. Jeg gjør bildet mindre. Og med det større. Somer inn, menneskelig og ikke-menneskelig med alle sanser, for å «se» på andre måter. Tydelig og utydelig på en gang. Fort og langsomt samtidig. Jeg tenker på avstander, og hvordan fingrene fortsatt spiller og vibrerer. Det er ganske stille på kontoret der jeg sitter og skriver dette, samtidig hører jeg at det spilles, og det er som om det høres med noe annet enn ørene nå. Å følehøre? Og jeg begynner å tenke på om det går ann å høre minner, jeg hører i alle fall bildet. Og jeg lurar på om de er varme, om de svetter og er tørste etter å ha spilt lenge, eller om de kanskje akkurat har begynt. Men det er jo ingen begynnelse og slutt, alt er jo bevegelse, alltid. Så blir jeg dratt mot/inn i bakgrunnen i bildet, som jeg ikke har gitt/tatt oppmerksomhet til/fra tidligere. Jeg får fornemmelser av strand, og det lyse på bildet ligner på sand. Det ser varmt ut, men samtidig er det skygge og mer svalende temperatur nærmest på/i bildet. Jo mer jeg ser på bildet forandrer det seg. Jeg syntes fingrene nå ligner et menneske som er på vei ut for å bade. Jeg tror det er en gutt og han står på et ben med ene armen bak for å prøve å holde balansen, slik en ofte går ut i vannet om det er vanskelig underlag. Det ser ut som om han kommer til å falle, men det er umulig å si sikkert, kanskje han klarer å flagre med armene og komme i balanse igjen? Og gjør han ikke det, hva er det verste som kan skje? Å falle ned i flytende vann? Tankene går tilbake til den opprinnelige formen, men nå gir den stripete genseren meg fornemmelser av stort hav, et uendelig stort hav. Det er et stille hav, og jeg beskuer det fra lang avstand samtidig som det er nærme. Fingrene og trommeskinnet er ikke lenger faste, men elastiske. Det faste trommskinnet forandrer seg til en mer flytende form, som sand eller ørken.

Bilde 4.

Og et vers (bildevers 4)

Utskriftskvoten er tom så jeg skriver ut bildet (forsidebildet) på en skriver på Oslo S. En slags reskriving. Nå når jeg skriver dette slår det meg hvor tydeligere en slags uorden og små maskineri kollapser viser seg/viste seg den dagen/de dagene jeg har gått vanemessig forbi/innom/omkring Oslo S. Når bildet blir gitt til meg er det ikke det samme bildet lenger. Konteksten er annerledes, jeg er annerledes, fargene på bildet er annerledes, et slags rosa skjær ligger nå så vidt over/i/på bildet, muligens fra en annen slags skriver/andre slags øyne? Bildet er ikke det samme lenger. Bildet føles varmt denne gangen. Varmt av den rødlig/rosa fargen som har dukket opp, av den blå himmelen bak/foran/i skarptromma og varmt som i kjærlighet for det unike i hver situasjon/møte/bilde tenker, skriver, føler jeg.

Jeg vil ha med dette bilde i oppgaven, vil ha med spesielt den varme rødlig fargen. Jeg tar bilde av bildet med mobilkameraet. Jeg prøver flere ganger, men det går ikke. Det blir et helt annet bilde. Dette bildet gir fornemmelser av frost og vinter, og i blandingen mellom disse bildene og fornemmelser av varmt og kaldt vær finnes også hendelsen med det ambivalente været /av og på kledningen og, og, og

Tankene vandrer tankene til 80-tallet, kanskje det er den duse lilla fargen? Fokuset på farger treffer videre flere farger/tanker og til tankebilder av regnbue og regnbuesangen «Somewhere over the rainbow» og «True colours»:

And I see your true colours shining true
I see your true colours and that's why I love you
So, don't be afraid to let theme shows
Your true colours
True colors are beautiful
Like a rainbow

Bilde 5. En kraftfull måte å spille på ved tilsynelatende å bare hvile hendene på trommeskinnet. Denne langsomheten og dette stoppet i bevegelser som en måte å spille på virker kraftfullt på meg.

Og enda et vers (Bildevers 5)

Å føle (seg som) noe annet/noe mer/noe overskridende/ noe overflødig/noe ustrukturert /noe nytt/noe annerledes/noe fint/noe bekreftende/noe sterkt/noe fritt/noe vilt/noe grensesprengende/noe unikt/noe forskjellig/noe kollektivt/og og og

Trommeeksperimentet, sammen/med en svært langsom materialisering av vanskelig, men spennende teori, åpnet opp for at det endelig kunne vise seg andre ting enn konstruksjoner som den kjønnede kroppen, barn og voksne, ting og fenomener, som tidligere hadde blitt skyggelagt av mine tatt-for-gitte og vanemessige måter å se og tenke på. Krefter, tempo, energier, materialitet, rytmer, lys, skygge. Igjen gjør sitatet til Deleuze og en maskinistisk virkelighetsforståelse seg gjeldende, trommesettet/trommemaskinen som ble bygd fra hverandre og som fikk virke på nye måter, for å ikke si hele prosjektet, som nettopp virket ved å ikke virke. Når jeg nå treffer bildet merker jeg hvordan det materielle, stemninger og ikke minst bevegelser kommer i forgrunnen. Jeg ser på bildet og spesielt er det den slitte trommehuden/trommeskinnet som fester seg ved meg. Skarptrommen har blitt tapet med en svart tape og to hvite. De to hvite tapene sammen med barnehendene får meg til å tenke på alle fall og skrubbsår fra alle årene jeg har jobbet i barnehagene. Jeg hørerkjenner det er gode konfrontasjoner, gode affektive sammenstøt, gode muligheter for kropp til å påvirke og la seg påvirke, til å handle. Men/og jeg tenker også på vonde affektive sammenstøt og på risser og sprekker fra dem. Sammenstøt og møter med krefter som gjør kropp svakere og som hindrer tilkoblinger, som med bursdagshendelsen/maskineriet. Jeg san(ser) inn det ruglete trommeskinnet i møte med hender og tenker på hvordan huden blir ruglete ved bading. Jeg tenker på ulike lag, på det grove laget øverst, og på det mer blanke, glatte og lyse som viser seg under. Det er som om laget er skrapet bort. Eller spilt bort?

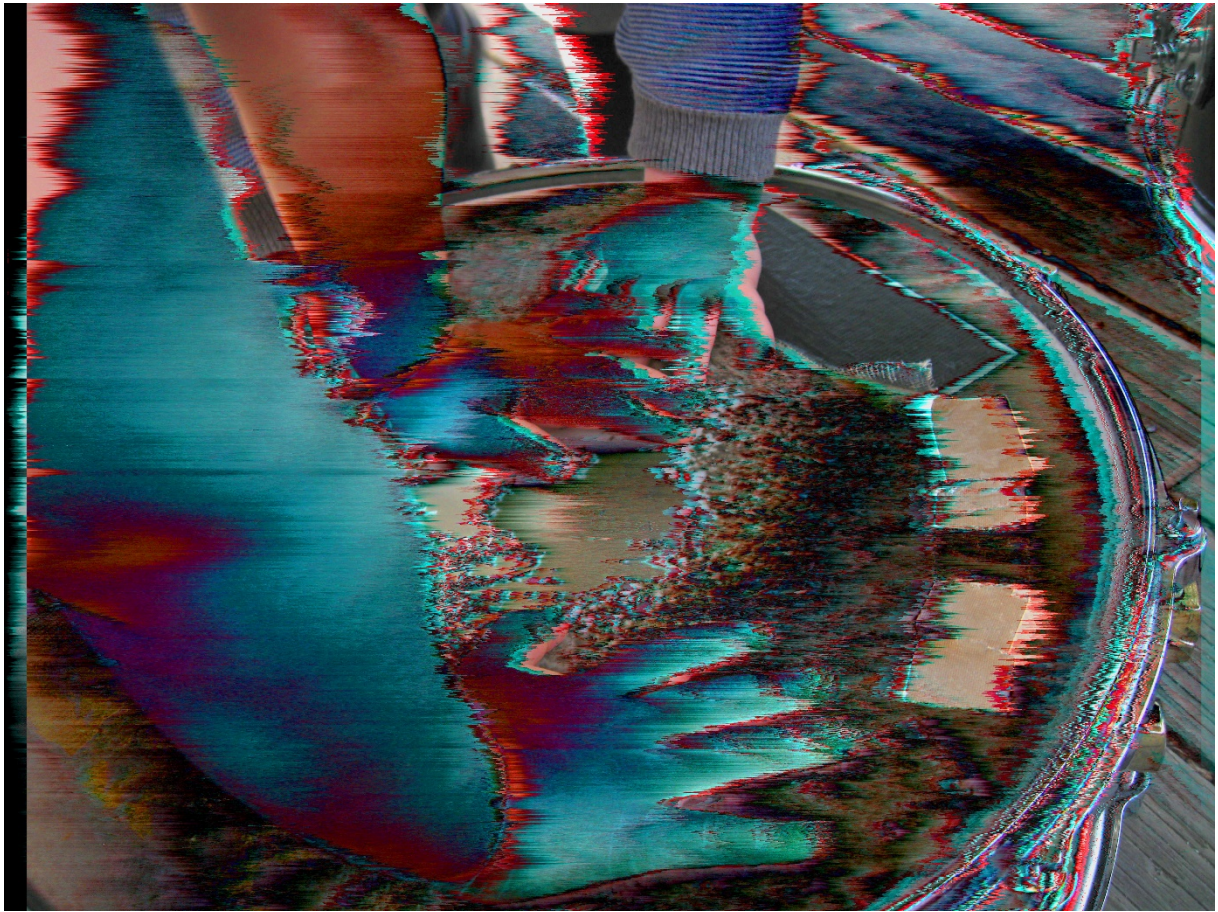
Jeg treffer bildet igjen. Denne gangen stopper jeg opp ved hendene og armens stilling. Jeg syntes hendene og armene heller ligner på føtter og ben, albueene ser ut som knær og hendene ligner på føtter. Bildet får meg også til å tenke på det paradoksale temposkiftet som jeg skriver om på s. 86. Bildet har en strek kraft i seg, og det er som om det spilles ved å kjenne og føle og sanse; spille på andre måter?

Jeg tenker på det å lære å spille/lære å være kjønn på. Jeg tenker på bursdagssamlingen som stoppet opp, men som startet opp igjen, som også blandet seg med alt annet, som blander seg inn i ordene og tankene som kommer nå. Bevegelser da, bevegelser nå, bevegelser senere, alt beveger seg, alltid. Bildet beveger meg/jeg beveger bildet/alt beveger seg/hverandre. Med mer enn øyne. Ingenting står stille lenger. Bildet beveger seg mens det står stille. Det sprer seg utover, blander seg, bildet virker ikke lenger, bildet har blitt noe mer enn et bilde. Bilder o(g)m deg.

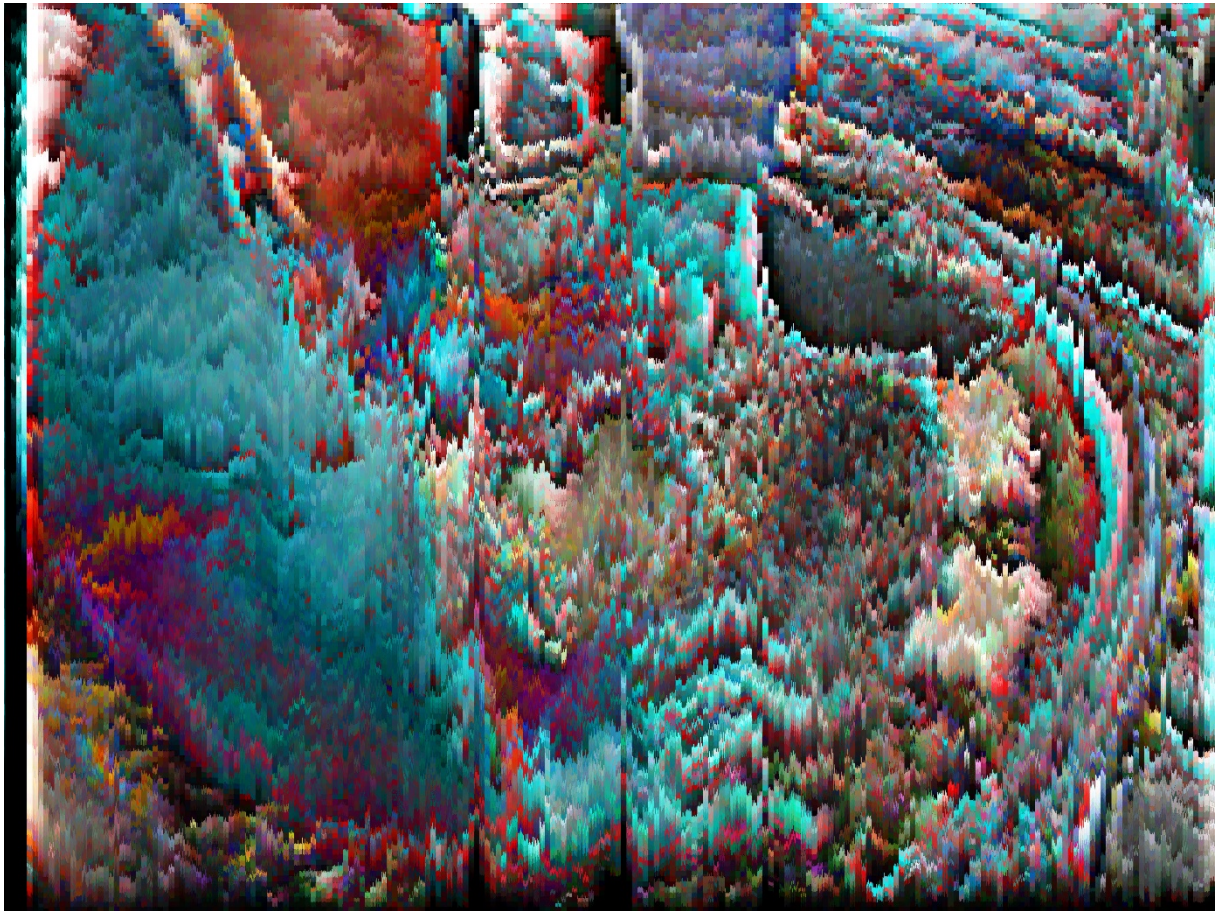
Jeg ville at trommeeksperimentet skulle være så lite styrt og kontrollert som mulig. Jeg ville at eksperimentet med trommesette skulle ha minst mulig begrensninger og føringer. Når jeg tenker tilbake var det som jeg hadde et sterkt ønske om å fjerne negative krefter og forstyrrelser. Det som om jeg prøvde å legge til rette og skape en utopisk verden inne på fellesrommert, for optimale muligheter for kropper til å handle; en aktuell og virtuell verden, samtidig. Skape virkelige tanker/liv!

Jeg sitter på det ²⁴glatte gulvet. Blir berørt av det som skjer som utspiller seg foran, med og rundt meg. Kroppen og tanken begynner automatisk å grove. Det føltes/hørtes ut som en synkope, der en rytme/rytmer faller mellom grunnslagene i en takt, men som også innenfor lingvistikken et uttrykk for at en vokal eller en stavelse i et ord faller bort. Kjønn forsvant.

²⁴ Jeg tenker at det glatte gulvet kan være et eksempel på Deleuze begrep slette rom (Johansson, 2015, s. 90). Det glatte gulvet/slette rommet var ikke bare der akkurat da, som jeg skriver ovenfor, når jeg satt på det, men det var som om det spredte seg flytende utover, spesielt i møtet med mannen på bussen og rundt trommeeksperimentet. I slike rom åpnes det opp for krefter, intensiteter og bevegelser (Johansson, 2015, s. 90), for nye tanker om kjønn.

Bilde 5. Kjønn som lyd? Kjønn som musikk? Kjønn som bevegelse og hvile, stopp og brudd.
Krefter som møtes og som styrker hverandres krefter.

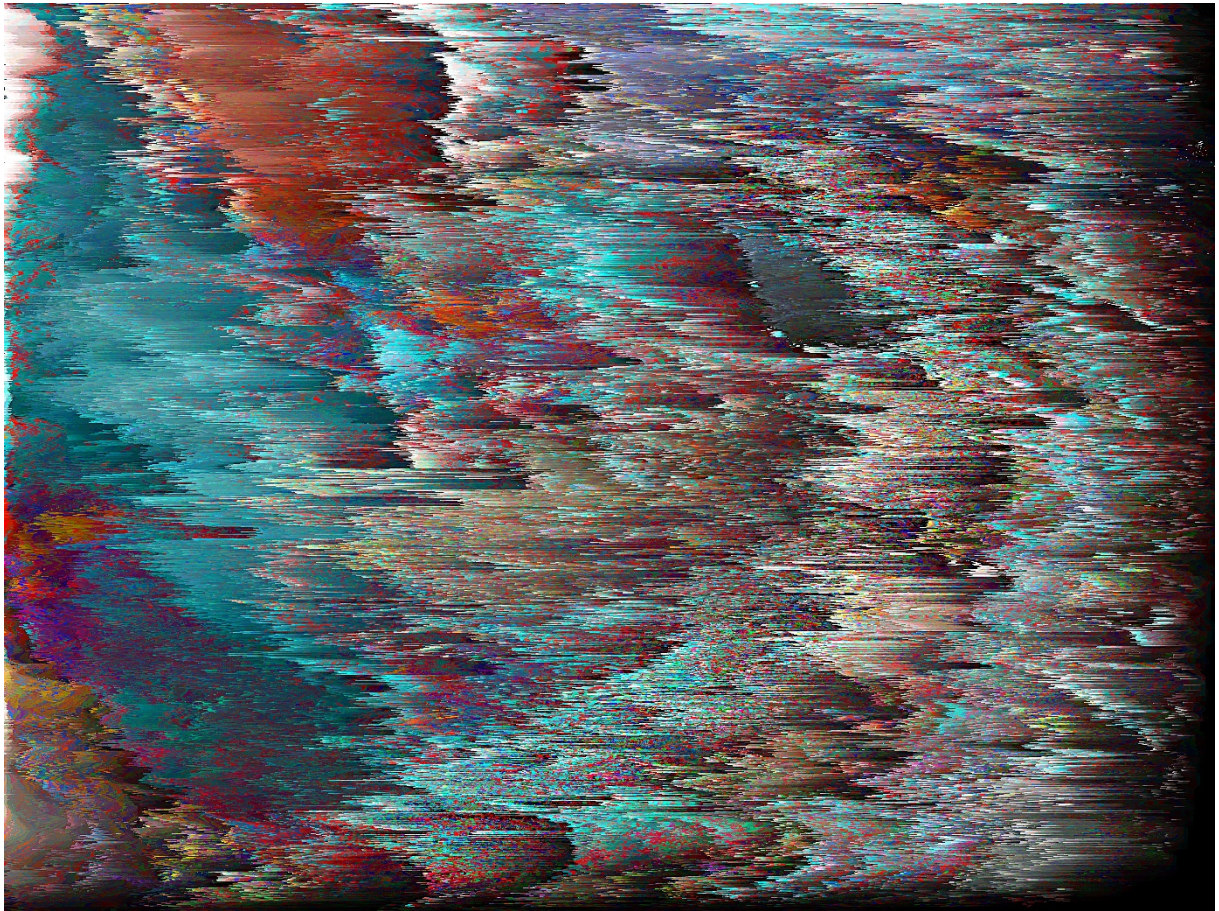

Bilde 5. Skiller og av(be)grensninger forsvant.

En ny bursdagfeiring

Jeg har lest bursdagshendelsen utallige ganger, men ikke klart å lese den annerledes. Den stoppet opp, eller jeg stoppet den opp, med en tenkning som ikke klarte å løsrive seg fra fastlagt mening og betydning. Men nå kjenner jeg at jeg har møtt bursdagshendelsen utallige ganger før, at den har vært med meg gjennom hele prosessen, gjennom tusen andre små og store møter og hendelser, og at jeg gjennom elementer og møter som utgjør dette forskningsmaskineriet, ikke bare har beveget meg bort, men også nærmere en ny lesning av denne.

Det er ikke lenge til 17. mai. En faktisk og virkelig 17. mai. Snart kommer hele byen og hele landet til å være fullt av små og store flagg. Jeg tenker tilbake på bursdagshendelsen i barnehagen. Vi øvde på 17. mai sanger, men vi skulle også ha feiret bursdag. Hva kunne ha skjedd? «Hurra for deg som fyller ditt år, ja deg vil vi gratulere! Bukke, nikke nei og snu oss omkring, danse for deg med hopp og sprett og spring. Ønske deg av hjerte alle gode ting, så si meg så hva vil du mere, gratulere!»

Bilde 5. Kjønn forsvant.

Å skrive seg ut av fortellingen

Denne prosessen har vært en svært kompleks og kaotisk reise. Jeg startet med en enkel og gjennkjennelig tenkning. En tenkning som hadde et dogmatisk bilde av tenkning, preget av identifisering og gjennkjenning. Med denne tenkningen og med språket som representerte den, var kjønn en stabil og ordnet kategori, i likhet med et stabilt og ordnet språk og verden. I denne tenkningen var kjønn dømt til å forbli det samme og masteroppgaven ville forblitt en stor repeterende fortelling om kjønn. Jeg ville tenke nytt om kjønn. Ikke nytt som i motsetning til gammelt eller noe bedre, riktigere eller sannere, men jeg ville tenke noe viktig, interessant og spennende (Spindler, 2013, s. 48). Jeg kjente en nødvendighet i å problematisere tatt for gitte forestillinger om kjønn, jeg kritiserte *de andres* forestillinger, som skulle vise seg å være deler av mine egne. Jeg har kjempet for å løsrive meg fra kritikk, kritikk er forgjeves i følge Deleuze & Guattari (Steinnes, 2011, s. 200). Løsrivelsen fra kritikk var spesielt vanskelig og utfordrende i møte med en stor molar fortelling om kjønn, som viste seg for meg i en liten bursdagshendelse. Jeg kjente igjen den fortellingen, og det var den jeg ønsket å tenke nytt om. Gjensynet med fortellingen om kjønn gjorde noe med meg fordi den begrenser barns livsutfoldelse og mangfoldige måter å være på. Men en kritikk og avkledning av maktdiskurser ville bare fange kjønn i en krenkelseslogikk, i en mangellogekk, i en livsfornektende tenkning der forskjellen er negativ og stopper kjønn i å bli noe annet og noe mer. Så jeg måtte trå til siden. Trå til siden og til utkantene, famle og orienterte meg gjennom en affektiv logikk, der kjønn kunne løsrives fra det allerede tenkte, hvor mening og betydning ikke var det sentrale, men hva det ukjente og utenkte kunne skape og produsere, hva kjønn kunne bli. Jeg trodde jeg tenkte annerledes om kjønn enn *de andre*. Jeg var fanget av det jeg ønsket å overskride. Etter hvert i prosessen, har disse skillene forsvunnet mer og mer og avstanden mellom dem har blitt mindre og mindre, kanskje nesten borte. Tenkningen/kjønn fikk endelig bevege seg fritt, strømme, i en verden uten skiller. En enkel tenkning har forandret seg til å tenke og møte det komplekse, paradossale, ambivalente, tvetydige. Når jeg nå leser meg gjennom oppgaven ser jeg hvordan det faste, det kategoriserende og stabile ikke lenger fungerer og gjennom denne kollapsen i tenkningen og språket åpnes det opp for noe annet. I slutten eller begynnelsen av oppgaven åpnes det opp for bevegelser, rytme, tempo, materialitet. Alt blir kropp og møter mellom kropper, der kropper ikke defineres gjennom formen, men gjennom bevegelse og hvile og evnen til å påvirke og til å bli påvirket (Deleuze 2000, s. 36).

Avslutningen begynner

Når det stopper opp, begynner det igjen, og det er rart og paradoksalt å skrive avslutning, samtidig som bevegelser strømmer overalt og aldri har tenktes/kjentes sterkere. Kjønn har blitt mye mye mer gjennom denne oppgaven, gjennom å bli mindre og også helt borte.

Kanskje det var nettopp da kjønn var på sitt sterkeste, mest bevegelige? At derfor ble kjønn borte fordi det i et øyeblikk, i en annen tid og i et annet sted, ikke lenger fantes skiller eller begrensinger knyttet til hva kjønn kunne bli, eller hvordan kjønn kunne tenkes? Kjønn kunne blandes seg med alt annet og ble med det borte? Kjønn ble borte ved å bli noe annet. Kjønn i møte med krefter som styrket og bekreftet og slik at kjønn kunne spre seg utover. Til/mot noe annet. Noe nytt, noe ugjenkjennelig. Noe vitalistisk og livsbekreftende. Noe som ikke kan fanges.

Litteraturliste

- Agamben, G. (2000). Den absolutte immanens. *AGORA. Journal for metafysisk spekulasjon*, 2-3, 132-153.
- Andersen, C. E. (2015a). *Mot en mindre profesjonalitet. «Rase», tidlig barndom og Deleuzeoguttariske blivelser* (Doktoravhandling). Stockholms Universitetet, Stockholm.
- Andersen, C. E. (2015b). Affektive data og Deleuzeoguttarinspirerte analyser. Eksperimentasjoner over «rase» - hendelser. I A. M. Otterstad og A. B. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikkrealisme – eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 312- 334). Bergen: Fagbokforlaget.
- Askeland, L. (2015). *Større rom for jenter og gutter. Å utvikle en kjønns sensitiv pedagogikk i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Askeland, L. & Rossholt, N. (2009). *Kjønnsdiskurser i barnehagen. Mening. Makt. Medvirkning*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Benestad, E. E. P. (2016, 19. mars). Når er du moden, Høie? *Klassekampen Meninger*, s. 36 og 37.
- Brinkmann, S. (2014). Doing without data. *Qualitative Inquiry*, 20(6), 720-725.
Doi: 10.1177/1077800414530254.
- Carnera, A. (2015). Vi er ørkner, men befolket av stammer. *NY TID*, 25, s. 27.
- Coffey, J. (2012). *Bodies, body work and gender: Exploring a Deleuzian approach*. Australia: Routledge.
- Colebrook, C. (2010). *Gilles Deleuze. En introduksjon*. Gøteborg: Bokforlaget Korpen.
- Coleman, R. (2008). A method of intuition: Becoming, relationally, ethics. *History of the Human Sciences*, 21(4), 104-120.
- Coleman, R. & Ringrose, J. (2013). Introduction: Deleuze and Research Methodologies. I R. Coleman & J. Ringrose (Red.), *Deleuze and Research Methodologies* (s. 1-22). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Dahlberg, G. & Moss, P. (2005). *Ethics and Politics in Early Childhood Education*. London and New York: RoutledgeFalmer.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (1994). *Kafka for en mindre litteratur*. Oslo: Pax
- Deleuze, G. (2000). Spinoza og oss. *AGORA. Journal for metafysisk spekulasjon*, 2-3, 36-54.
- Deleuze, G. (2000). Immanensen: et liv. *AGORA. Journal for metafysisk spekulasjon*, 2-3, 55-59.

- Deleuze, G. (2004). *The Logic of Sense* (M. Lester, C. J. Stivale, & C. V. Boundas, Overs.). London: Continuum.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2005). *Tusind plateauer. Kapitalisme og Skizofreni* (N. Lyngsø, Overs.). København: Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler.
- Dyke, S. (2013). Disrupting Anorexia Nervosa: An Ethnography of the Deleuzian Event. I R. Coleman & J. Ringrose (Red.), *Deleuze and Research Methodologies* (s. 145-163). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fuglestad, O. L. (2015). Eksperimenterande fornying i kvalitativ forskning. *Første Steg*, 2, 70-77.
- Gaarder, J. (2014). Adrian fikk bli Anna. *Dagbladet*, s. 24.
- Gregg, M. & Seigworth, G. J. (Red.) (2010). *The Affect Theory Reader*. Durham: Duke University Press.
- Grossberg, L. (2010). Affect's future. Rediscovering the virtual in the actual. I M. Gregg & G. J. Seigworth (Red.), *The Affect Theory Reader* (s. 308-338). Durham: Duke University Press.
- Hekman, S. (2010). *The material of knowledge. Feminist Disclosures*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press.
- Hickey-Moody, A. (2013). Affect as Method: Feelings, Aesthetics and Affective Pedagogy. I R. Coleman & Ringrose, J. (Red.), *Deleuze and Research Methodologies* (s. 80-95). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Hultman, K. & Lenz Taguchi, H. (2010). Challenging anthropocentric analysis of visual data: A relational materialist methodological approach to educational research. *International Journal of Qualitative Studies in Education (QSE)*, 23(5), 525-542. doi:10. 1080/09518398. 2010. 500628
- Jackson, Y. A. & Mazzei, A. L. (2012). *Thinking with theory in qualitative research: Viewing data across multiple perspectives*. London: Routledge.
- Johansson, L. (2015). *Tilblivelsens pedagogikk: Om att utmana det forgivettagna*. En postkvalitativ studie av det av det annu-icke-seddass pedagogiske muligheter (Doktoravhandling). Avdelingen for Pedagogikk, Lunds Universitet, Sverige.
- Jackson, A. Y. (2013). Data-as-Machine: A Deleuzian Becoming. I Coleman I. R. & Ringrose J.(Red.), *Deleuze and Research Methodologies*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Knausgård, O. K. (2016, 3. desember). Om sannhet. *Klassekampen Dokument*, (s. 14-17).
- Kunnskapsdepartementet (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo:

Kunnskapsdepartementet.

- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <http://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/revidering-av-rammeplan>
- Larsen, A. S. (2015). Forstyrrelsers paradoksale kraft. En studie av hvordan forstyrrelser kan virke produktivt i pedagogisk arbeid i barnehagen (Doktoravhandling). Norges teknisk vitenskapelige universitet, Trondheim.
- Lenz Taguchi, H. (2012). A diffractive and Deleuzian approach to analyzing interview data. *Feminist Theory*, 13(3), 265-281. [http://dx. doi. org/10. 1177/1464700112456001](http://dx.doi.org/10.1177/1464700112456001)
- McLure, M. (2013a). Researching without representation? Language and materiality in post-qualitative methodology. *International Journal of Qualitative Studies in Education (QSE)*, 26(6), s. 658-667. [http://dx. doi. org/10. 1080/09518398. 2013. 788755](http://dx.doi.org/10.1080/09518398.2013.788755)
- McLure, M. (2013b). The Wonder of Data. *Cultural Studies/Critical Methodologies*, 13(4), 228-232. [http://dx. doi. org/10. 1177/1532708613487863](http://dx.doi.org/10.1177/1532708613487863)
- McLure, M. (2013c). Classification or Wonder? Coding as an Analytic Practice in Qualitative Research. I R. Coleman & J. Ringrose (Red.), *Deleuze and Research Methodologies* (s. 164-180). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Manning, E. (2009). What if it didn't all begin and end with containment? Toward a leaky sense of self. *Body & Society*, 15(3), 33-45. [http://dx. doi. org/10. 1080/09518391003645370](http://dx.doi.org/10.1080/09518391003645370)
- Manning, E. (2015). Mot metode. I A. B. Reinertsen & A. M. Otterstad (Red.), *Metodefestival og øyeblikkrealisme – eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 121-131). Bergen: Fagbokforlaget.
- Massumi, B. (1992). *A user's guide to Capitalism and Schizophrenia. Deviations from Deleuze and Guattari*. Cambridge: MIT Press.
- Massumi, B. (2014). Translator's Foreword: Pleasures of Philosophy. I G. Deleuze og F. Guattari *A Thousand Plateaus. Capitalism and Schizophrenia* (s. vii-xiv). UK og USA: Bloomsbury (1. utgivelse 1987).
- Masny, D. (2013). Deleuze, Edusemiotics, and the Logic of Affects. I Masny, D. & Semetsky, I. (Red.) *Deleuze and Education* (s. 215- 232). Edinburgh University Press.
- May, T. (2005). *Gilles Deleuze. An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mazzei, L. A. (2013). A voice without organs: Interviewing in posthumanist research. *International Journal of Qualitative Studies in Education (QSE)*, 26(6), 732-740. doi:10. 1080/09518398. 2013. 788761
- Mazzei, L. A. (2014). Beyond an Easy Sense. A Differactive Analysis. *Qualitative*

- Inquiry*, 20(6), 742-746. Doi: 10.1177/1077800414530257
- Moi, T. (2004). *Hva er en kvinne? Kjønn og kropp i feministisk teori*. Oslo: Gyldendal.
- Nylander, K. S. og Rise, E. (2016, 17. mars). Norge bryter skeive barns rettigheter. *Dagsavisen Nye Meninger*, s. 36 og 37.
- Olsen, R. (2015). Dokumenta(K)sjon-om å gjøre (ut)forskningspraksiser forskjellig. I A. M. Otterstad & A. B. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikkrealisme: eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 63-80). Bergen: Fagbokforlaget.
- Olsson, M. L. (2009). *Movement and experimentation in young children's learning*. London: Routledge.
- Otterstad, A. M. (2015). Tvil, ubehage og gjenstridige forskningsmaterialer. Å gjøre seg fremmed for sitt eget språk. I A. M. Otterstad & A. B. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikkrealisme: eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 25-44). Bergen: Fagbokforlaget.
- Otterstad, A. M. & Rossholt, N. (2014). Affektive tilstander; bevegelser i kropp og boks. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 19 (2-3), s. 153-172.
- Otterstad, A. M. & Nordbrønd, B. (2015). Posthumanisme/nymaterialisme og nomadisme- affektive brytninger av barnehagens observasjonspraksiser. *Tidsskrift for barnehageforskning*, 11(1), s. 1-17.
- Otterstad, A. M. & Reinertsen, A. B. (2015). *Metodefestival og øyeblikkrealisme- eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Otterstad, A. M. & Reinertsen, A. B. (2015). Faglige forflytninger i søken etter metodefest. I A. M. Otterstad & A. B. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 17-24). Bergen: Fagbokforlaget.
- Otterstad, A. M & Reinertsen, A. B. (2015). Faglige forflytninger i søken etter metodefest. I Otterstad & Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikkrealisme-eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Reinertsen, A. B. (2015). Uten store ord. Autoetnografisk etnometodologisk 3D-skriving. I A. M. Otterstad & A. B. Reinertsen (Red.). *Metodefestival og øyeblikkrealisme- eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 265-291). Bergen: Fagbokforlaget.
- Reinertsen A. B. & A. M. Otterstad (Red.), *Metodefestival og øyeblikkrealisme – eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 45 – 62). Bergen: Fagbokforlaget.

- Reinertsen, A. B. & Rossholt, N. (2016). Po/etisk pedagogisk ledelse for kvalitet gjennom skriving mot immanente vurderingspraksiser og tvilens og kroppens vitenskap og metoder. *Reconceptualizing Educational Research Methodology*, 7(2), 74-84.
- Rossholt, N. (2008). Sweethearts: The body as a learning subject. I T. Schilhab, M. Juelskjær, T. Moser (Red.). *Learning Bodies* (s. 95-111): København: Danish School of Education Press.
- Rossholt, N. (2010). Gråtens mange ansikter. Toner og tempo i barnehagen. *Nordic Studies in Education*, 30, 102-115.
- Rossholt, N. (2012). *Kroppens tilblivelse i tid og rom. Analyser av materielle-dirskursive hendelser i barnehagen* (Doktoravhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Rossholt, N. (2015). Å tenke med Deleuze og Guattari; Hva kan en posthuman kropp bli og gjøre i barnehagen? I A. B. Reinertsen & A. M. Otterstad (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme – eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 214-224). Bergen: Fagbokforlaget.
- Rhedding-Jones, J. (2005). *What is research? Methodological practices and new approaches*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Richardson, L. & St. Pierre, E. A. (2008). Writing. A Method of Inquiry. I N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Red.), *Collecting and Interpreting Qualitative Materials* (3. Ed.). Los Angeles: Sage Publications.
- Sandvik, N. (2013). *Medvirkning og handlingskraft i småbarnpedagogiske prosesser. Horisontalt fremforhandlet innflytelse* (Doktoravhandling). Norges teknisk – naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Sandvik, N. (2015). Posthumanistiske perspektiver. Bidrag til barnehageforskningen. I A. M. Otterstad & A. B. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikkrealisme- eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 45-62). Bergen: Fagbokforlaget.
- Spindler, F. (2013). *Deleuze. Tankande og blivande*. Munkedal: Glanta Produksjon.
- Steinnes, J. (2011). For en mindre danning. Med Deleuze og Guattari på søk etter dannelsesbegrepets vibrasjonssentrum. I Steinholt, K. og Dobson, S. (Red.), *Dannelse, introduksjon til et ullent landskap* (s. 193-210). Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Svendsen, L. S. (2000). *Kunst. En begrepsavvikling*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Østberg, D. (2000). Gilles Deleuzes differensfilosofi. *AGORA. Journal for metafysisk spekulasjon*, 2-3, 165-181.